

**Practicae medicinae liber, artificiosa & compendiosa methodo,
praecipuorum capitis morborum causas, symptomata, & remedia
exponens / Authore D. Johnson [actually, John Wood].**

Contributors

Wood, John, active 1596-1602.

Publication/Creation

London : For J. Bayly, 1602.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/qfryd8pm>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

JOHNSON — MEDICINAE LIBER — 1602

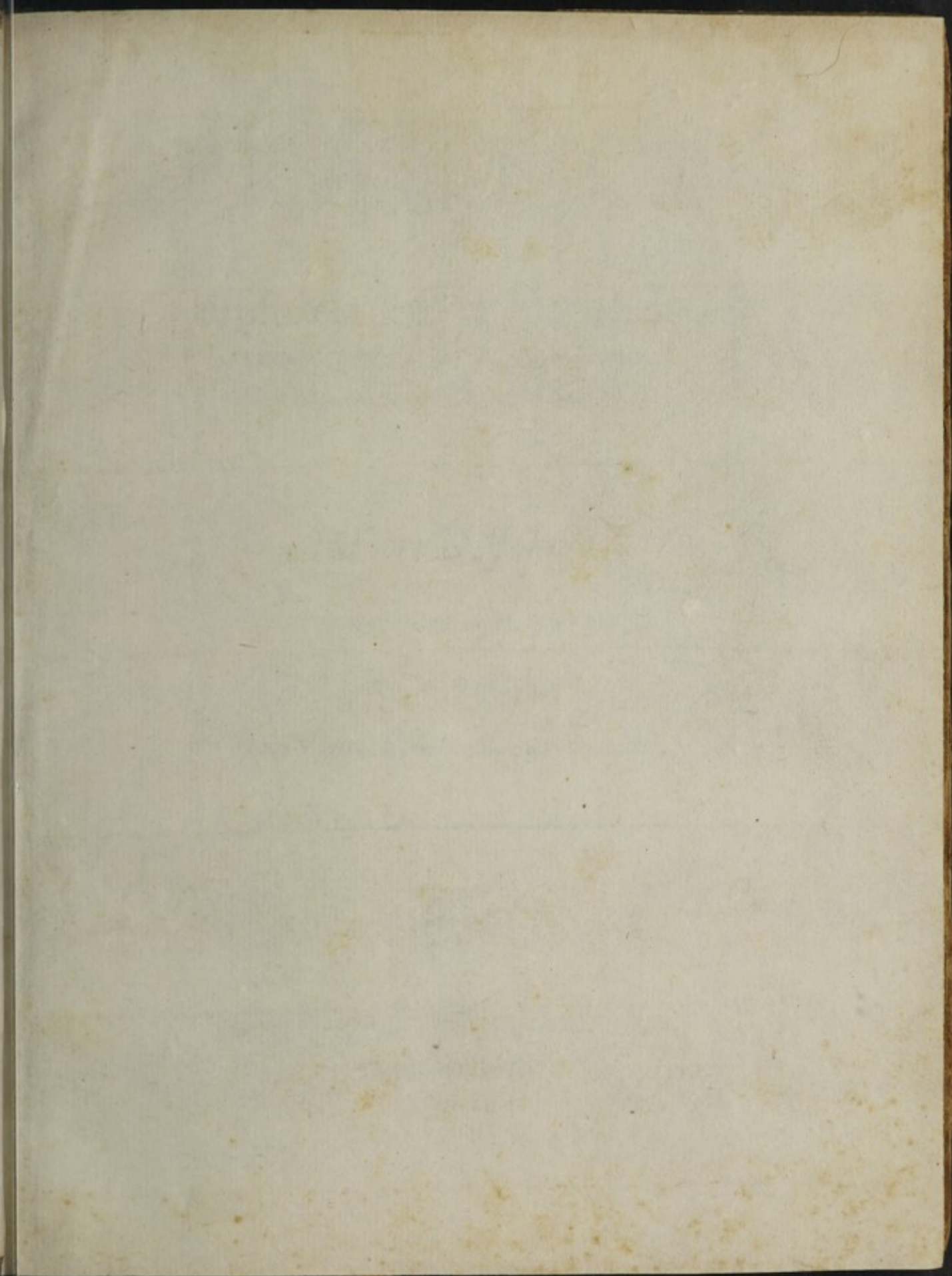

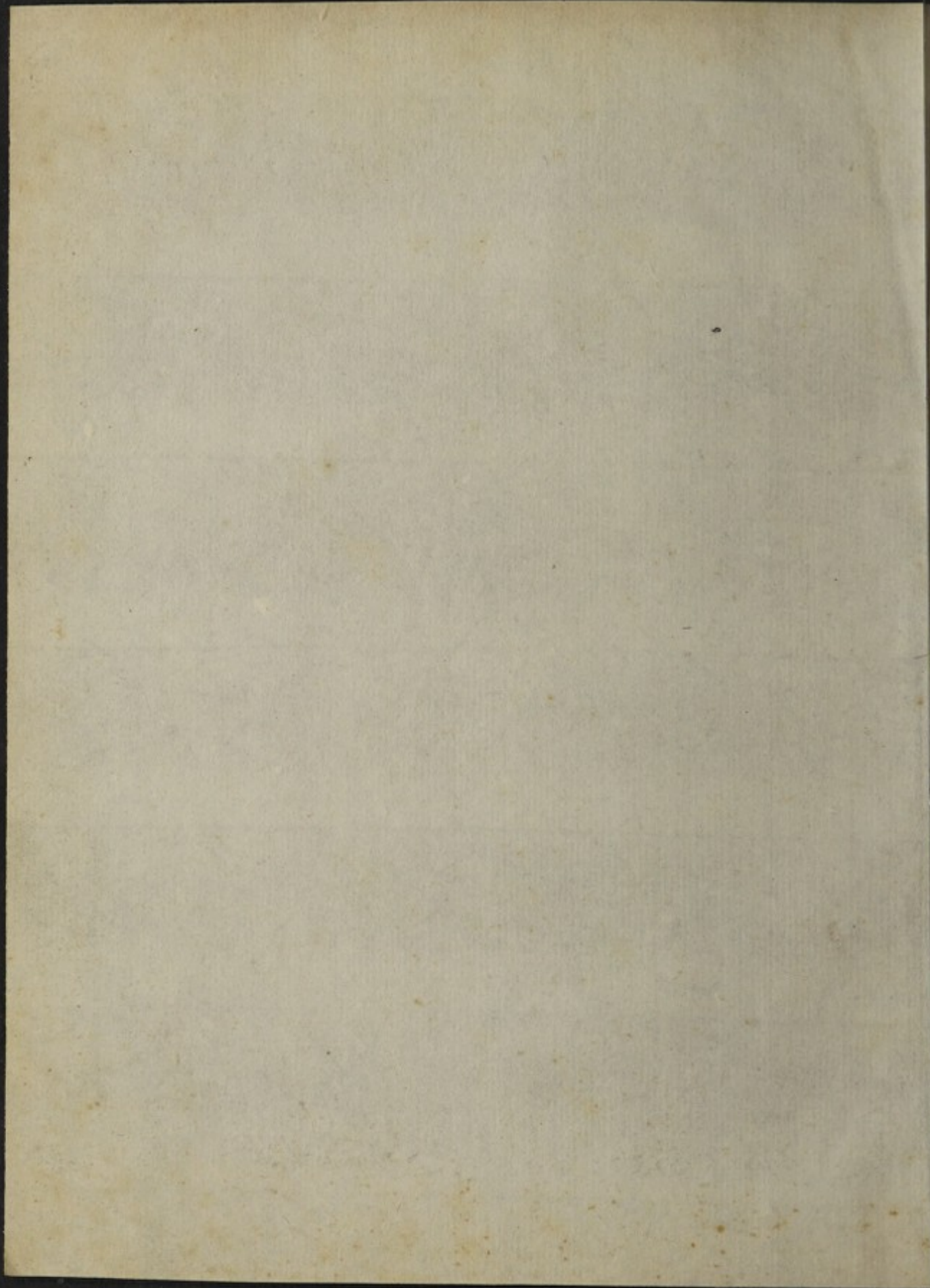

6772/B

WOOD, John

dup. r. 86. d. 201.

28.

83762

PRACTICÆ
MEDICINÆ LIBER,
artificiosa & compendiosa me-
thodo, præcipuorum capitum mor-
borum causas, symptomata,
& remedia expo-
nens.

Authore D. Johnson.

Invidia sibi, & alijs venenum.

Vana salus hominum.

Deus Verax est, & omnis homo mendax.

Quos diligit Dominus, hos castigat.

Excusum Londini, impensis

Iohannis Bayly.

1602.

*Sustine. //
Abstine*

Joseph Fenton

12

PRACITIO

MEDICINAE LIBER

artificiosa & comendiosa me-
thodo, quae quatuor in epistolis mor-
taliu[m] casus, quae in doctrina,
& comendiosa expo-
sita.

Authore D. Johanne

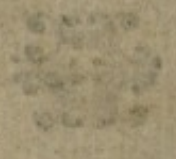
Wallerio, & a seipso

revisum.

Præfatus est, & omnia in hoc libro

Quod dicitur Dominus, hoc castigat.

Handwritten notes:
1702
1703

Excusum Londini, impensis

Johannis Baly.

1602

Handwritten signature or scribble at the bottom left.

Medicinę studiosis.

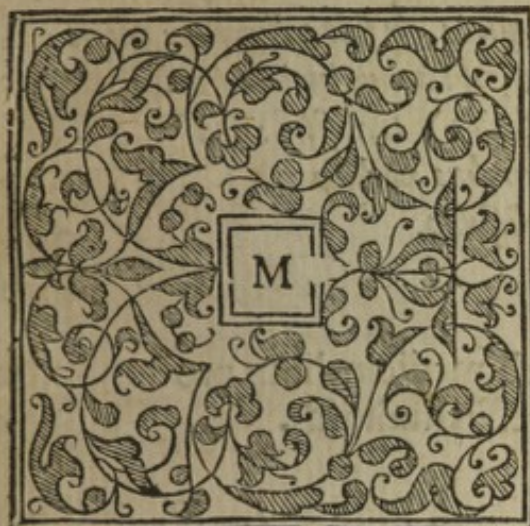
SI quis de alicuius medicamenti compositione in hoc libro discripti, siue de modo apparatus dubitat, typographum adeat qui (laboris sui consideratione habita) apertius siue plenius viam componendi demonstrabit, ne quis ignarus frustra, oleum & operam perdat.

Archieves

1. The first volume of the series is in the
second part of the collection. It is
bound in the same manner as the
other volumes of the series. The
pages are numbered in the
margin.

AD LECTOREM studiosum.

Utrum dubitavi (lector humanissime) hoc exiguum opusculum in hoc senescenti mundo in publicum emit-tere, in quo tanta vi- get inuidia, & in hac arte opinionum dis- sensio, ut nemo ferè aliorum scripta legat, nisi ut calumnietur,

sed qui studet ab omnibus approbati (si Gal. credamus) nihilo plus agit, quàm si det operam, ut omnium opes possideat. Quamobrem, ut pictor ille Appelles, cum tabulam Veneris spectandam collocasset, a quo animo fe- rebat praetereuntium iudicia, donec sutor quidam omni- um ineptissimus, illud reprehenderat quod ne intelligere quidem potuit: sic si aliquid in hac nostra opella, perito- rum reprehensione dignum sit, libenter iudicium eorum subeam: sin sutor aliquis, vel infimi sortis medicus (quos Diogenes pecudes aureo venustas vellere vocitat) hac

Ad Lectorem.

mea scripta iniustis calumnijs afficiat, hos moneo pictoris illius celeberrimi exemplo, ut ne ultra erepidam, sed potius ut sequantur consilium, quod olim Timotheum ineptis musicis dedisse fertur, nempe ut priorem artem dediscerent, sic aptiores ad veram acquirendam fierent, unde postea maiori cum iudicio de aliorum laboribus rite iudicare valeant. Ceterum ne longius excurrat oratio mea; quicquid in hoc libello continetur, aut per propriam nostram experientiam confirmatur, aut ex Hippocrate, Gal. & reliquis principibus utriusque medicinae, summa cum industria, & fide colligitur: neque ut aliqui faciunt, ubi nodus incidit (velut angue conspecto) transilio: sed pro viribus nodum dissoluo.

Tui in reb. medicinalibus progressus studiosus.

I. W.

PRACTICÆ MEDICINÆ liber, de præcipuis capitis affectibus, siue Ægritudinibus.

N memoriam reuocans sententiam illam, quam Gall. protulit libro de Prognosticis: scilicet, ineptum valdè esse, quæ breuibus possunt explicari, longiùs dicere: decreui omnia quæ in hoc opusculo dicturus sum, paucissimis (vt possim) verbis perstringere.

De Alopecia, Ophiasi, Caluitio, et Defluuio capillorum.

Capitulum. 1.

Alopecia (teste Tralliano) est vitium, quo capillis fluentibus, caput nudatur, et glabrescit. Alopecia dicta, quoniam est morbus vulpibus familiarissimus, qui ἀλωπεκες Græcè nominantur: generatur verò ex vitio et corruptione humorum, vel per essentiam ipsius membri læsi, vel per consensum aliorum.

Alopeciez descriptio.

INIBO

B

Per

De Ægritudinibus capitis.

Per essentiam membri læsi, aut quia intemperatum bonum alimentum transmissum corrumpit: aut quia proprio calore destructo, aut debilitato, membra vicina excrementa sua ad membrum affectum, tãquam ad partem debiliorem, expellunt: ut solet in humano corpore contingere.

Per consensum verò, quia humores multiplicantur in membris naturalibus, scilicet hepate, splene, et stomacho.

Causæ.	Huius morbi causæ.	{ Vel pituita per adustionem falsa. Vel bilis. Et aliquando melancholia.
Signa.		Oriuntur in capite aliquando; et in barba vlcus- cula quædam exigua, densa, faniosa et rubra, pusil- lis papillis adsimilia, secundum Auicennam in for- ma rotunda; secundum Celsum, sub qualibet figu- ra dilatata, quæ si per essentiam membri læsi pro- ueniant, non apparebit aliqua mala dispositio in re- liquis membris: sin per consensum, e contra ma- teria verò morbifica per colorem indicabitur.
Mont capi. lib. I, conf.		

De Ophiasis.

Ophiasis des-
criptio. Ophiasis ita vocatur, quia cutim capitis serpit,
instar conuolutionum serpentis, quem ὀφίη appell-
lant.

Causæ. vt in Alopecia,

Signa. Ophiasis (teste Celfo) ab occipitio incipit du-
orum digitorum latitudinem non excedens, ad
aures verò duobus capitibus serpens, quibusdam
etiam

etiam ad frontem, donec se duo capita in priorem partem committant, scilicet, in forma oblonga.

Aliqui Auenzoar sequuti, pro differentia ponunt æqualitatem, et inæqualitatem: attamen ego ipse vidi et alopeciam, et Ophiasim radices pilorum inæqualiter amputasse: ideòq; Actuario consentio, nempe inæqualitatem conuenire vtrisque.

Differentiæ inter Alopeciam & Ophiasim.

At Alopecia est morbus capitis et aliarum partium: Ophiasis autem semper capitis morbus.

Alopecia etiam in omnibus ætatibus accidit: Ophiasis rarissime nisi in infantibus.

Alopecia vix vnquam finitur sine ope et auxilio medici.

Ophiasis sæpiùs per se.

Celsus.

De Caluitio.

Caluitium dicitur depilatio anterioris partis capitis.

Caluitii descriptio.

Siccitas et ariditas cutis (teste Gall.) aph. 28. sect. 6. aph. 69. sect. 5. Vnde constringuntur meatus, vt pili promptè erumpere nequeant, deficitque alimentum, vnde prorumpentes alerentur.

Causa.

Defectus pilorum in sincipite satis manifestè morbum demonstrat.

Signum.

De Defluuio capillorum.

Defluuium capillorum est defectus pilorum capitis vniuersus, generaturq; vel vitio cutis, vel vitio materiæ.

B 2

Si vitio

De Ægritudinibus capitis.

Signa.

Si vitio cutis, tunc accidit aut propter raritatem et humilitatem, præcesseruntq; causæ humectantes, et rarefacientes, et apparebit mollities cutis, et capillorum.

Aut propter siccitatem, et densitatem; vnde aderunt signa planè contraria.

Si verò vitio materiæ contingat, tunc aut propter defectum, aut propter corruptionem accidit.

Si propter defectum, præcessit vel immodica aliqua euacuatio; vel immoderatus coitus, vel morbus diuturnus.

Si ob corruptionem, præcesserunt, vel adsunt morbi qui occasionem præstant, sicut morbus Gallicus, vel similis.

Differentiæ.

Inter Alopeciam, Ophiasim, Caluitium, et Defluuium capillorum hæ sunt differentiæ.

Alopecia & ophiasis ex deprauatis succis oriuntur, & cum arcis.

Caluitium, & defluuium capillorum propriè sumptum sine vlcusculis.

Caluitium ex siccitate & inopia materiæ; & est defectus pilorum præcipuè in sincipite.

Defluuium capillorum est vniuersus defectus proficiscens & ex siccitate, & ex humore redundante, & prauitate humorum.

Prognost.

Alopecia recens, si medicamenta congruentia adhibeantur, facillè sanatur; inueterata difficillimè aut nunquam: secundùm opinionem vulgi medicorum, nunquam: tamen aliquam vidi, quamuis multas vidi, & hoc instanti vnâ curatam in manibus meis habeo: quin sequentibus medicamen-

tis

tis cessit: modus autem cognoscendi rebellem Alopeciam, est mutatio coloris cutis, si fricetur: si enim per moderatam frictionem fit aliquantulum rubra, vel citrina, & calida, bonum portendit: si verò non, aut vix mutetur cutis, morbum difficiliorem fore demonstrat.

Ad curandam igitur Alopeciam, vel Ophiāsim, præsertim inueteratam, necessarium est totum corpus evacuare, & eò magis si per sympathiam oriatur (teste Gall.) 3. Methodi. vbi irridet methodicos, qui oculum curaturi, non purgabant totum corpus, quod in omnibus particularibus est faciendum, paucis exceptis, iisque morbis peracutis.

Expietur igitur corpus illis vitiosis humoribus, qui materiam & fomentum morbo suppeditant, nisi sit infantibus, quos curare sufficiet abstinentia: ideòque tutius est à Pharmacis abstinere: pueri vero grandiores his vel similibus purgandi sunt: R. pilula coch. Rhafis \mathfrak{E} ij. vel de hiera cū agarico 3 I. Adolescentes verò & natu maiores sequentibus, scilicet R. confect. Hamech. \mathfrak{E} β. sirupi rosati soluti ui \mathfrak{E} iiii. aquæ bethonicæ. qβ. fiat potio.

Vel R. electuarij. Hieræ, Diacolocinthidos, Diacatholiconis ana \mathfrak{E} β. fiat bolus.

Vel R. pilularum coch. Rhafis, \mathfrak{E} 4. vel pilula aggregat. Mesue. 3 I.

Multa describuntur quæ huic morbo inferuiunt, aliquot autem remedia hoc in loco proferam, quæ egomet sæpius magno cum honore, & utilitate ægrotantium expertus sum, & omnia alia ab authoribus descripta, de industria silentio præteribo.

De ægritudinibus capitis.

Inprimis igitur per quatuor aut quinque dies, posteaquam materiam morbificam per pharmaca diminuerim, solitus sum præraso capite, bis indies locum affectum cum vrina vaccina tepesacta la- uare, & fortissimè fricare, quibus diebus transactis, (capite quotidie loto & absterfo) fricetur locus morbosus scilla fortissimè, & sequenti vnguento inungatur, & vesica bouis arida contegatur.

Vnguenti descriptio.

In debili & recenti.

℞ sulphuris viui ℥ij. salis amoniaci vsti ℥i. pin- guedinis porcinae sine sale quantum sufficit ad ex- cipiendam predicta, fiat vnguentum.

Sparanda parvis.
In fortiori & magis inuete- rata.

℞ sulphuris viui. ℥ij. alcionij vsti ℥β. axungia. a rotis curruū derasæ: & in manu emollitæ q.β. fiat vnguentum.

In morbo va- lidissimo.

In morbo validissimo solitus sum vti scarificati- onibus cutis capitis vt materiam morbificam libe- ralius possit effluere, iuxta consilium Arnaldi, & A- vicennæ: cum enim magnæ sint ægritudines, si à leuioribus incipiamus, paramus ægroto longum interitum: extremus enim morbus extremum requirit remedium, (teste *Hipoc.*) Scarificatione autem facta, locum morbosum humecto cum vi- ridi oleo vitrioli (cuius vires qui non norit vt in- quit *Paracelsus*, non est dignus vocari medicus) cui misceo parum olei sulphuris, et quia hoc medica- mentum semper satisfecit expectationi meæ, ideo plura non quæsiui: qui vero plura desiderat, Legat *Ætium*, *Celsum*, *Trallianum*, *Arnaldū*, & multos alios, qui remediorum formulis tument.

Gal. 5. metho.

Oleo vitrioli.

Caluisti.

Caluitij cura.

Hip Aph. 24
sect. 6

In senibus nunquam curatur, in alijs difficilimè, neq; vnquam aliquem sanatum vidi, commendatur verò ab authoribus linimentum ex ladani parte vna olei lentiscini partibus duabus, vel in maxima raritate cutis mirtini, si vero pharmacum crassius adhibeatur, radendi sunt capilli, si liquidiùs, detondendum est caput.

Defluuij curatio.

Si fiat vitio cutis, quia laxior vel humidior, vtendum est adstringentibus, vt exempli gratia. R. foliorum mirti: foliorum rubiana M. j. gallarum immaturarum ʒij. stercoris columbi ʒj. bulliant in lixiuio ex cineribus sarmentorum vitis confecto: & cum hoc lixiuio lauetur caput, & postea inungatur oleo lentiscino, & mirtino: & hoc medicamento restitui quendam *Thomam Richardson* nominatum, anno Domini 1583. ad pristinam sanitatem, cuius capilli ex antedicta causa in magna copia decidebant.

Si vero defluuium sit ob densitatem cutis, multum conducit, caput abluere cum aqua falsa, vel alterata cum alcionio.

Si verò à ficcitate, & inopia alimenti, reficiendi sunt optimè nutrientibus & humectantibus: caputq; humectandum est hidrælio, in cuius ʒ. i. imponatur ladani. ʒ. i.

Si

De agritudinibus capitis.

Si verò ex deprauatis succis oriatur, vt in morbo gallico, adhibenda inprimis sunt, quæ morbum gallicum respiciunt, deinde vtendum oleo illo montanico, quod pluries expertus sum.

AB
Compositio hæc est R. Myrrhæ electæ, ladani ana ʒ. 2. foliorum & baccarum mirti, capillorum veneris, florum ligustri, ana M. 2. contundantur omnia per se, misceanturq; deinde R. olei amigdarum amararū, sesamini de alchanna, ana ℥vj. misceantur, & fermententur in vase fictili, stricti orificij in fimo per spatium mensis: deinde repositis in idoneo vase, distillentur, & seperetur oleum ab aqua per infundibulum, & seruetur vtrūmq;, ambo enim optimè inserviunt ad restaurationem pilorum post morbum gallicum, si caput obliniatur.

De dolore capitis.

Inprimis est sciendum, nihil hoc in loco dicendum esse de dolore symptomatico, vel critico, in morborum vigoribus, vel declinationibus accidente, sed de ipso dolore respectu, iuxta ipsius vehementiæ auxilium postulante.

Duas præcipuè ob causas, sæpissimè dolet caput, nempe ob temperaturam, & situm.

Ob temperaturam, quia frigidū & humidū est, atq; ideo multis excrementis necessariò abundat.

Ob situm, quia in superiore parte scituatum, exhalationes, & vapores, à partibus subiacentibus recipit: quo fit, vt qui calidiores sunt iecore plerūmq; subiiciuntur dolori capitis, (teste Gall. 3. de differen-

differentijs morborum) quia meatibus à calore dilatatis, iecur ardescens, vapores sursum facilius euomit.

De Cephalalgia.

Cephalalgia complectitur vniuersum capitis ^{Cephalalgia} dolorem, estq; grauis affectus, & dolorificus, ^{quid.} aliquando totum caput, aliquando tempora solummodò, aliquando occipitium tantum, modò vnã partem, modò alteram infestans: continetq; sub se cephalicam, & hemicraniam, affectus valde graues, & ægrè cedentes, quos quia non requirunt aliam medendi viam, quàm quæ sub hoc capitulo describetur, (nisi forsan aliquantulum fortio- rem) sub Cephalalgia hoc in loco comprehendam.

Cephalia igitur, generatur vel per primarium affectum capitis, vel per consensum membrorum subiacentium, vel per vtrunq;.

Morbi verò materiae ^{Materia mor-} } Sanguis, ^{bifica.}
vel } Bilis,
} Pituita,
} Melancholia.

Aut vapores ex his vel aliquibus horum orti. ^{Signa.}
Si per essentiam vexentur aliqui dolore capitis: grauitatem & perseuerantem dolorem patiuntur, (quiq; nullo errore precedenti superueniet) & maiori ex parte ob lesionem sensuum, sanum enim est membrum, cuius operationes sunt sanæ, & è contra, si Gal. fides sit habenda.

Qui verò per consensum aegrotant, in operatio-
nibus

De Ægri tudinibus capitis.

nibus vigent, neq; continuò dolent, neq; continuam grauitatem percipiunt, nec nisi præcedenti cruditate, vel errore in victu, vel cibo assumpto malè se habent.

Qui verò & per primarium capitis vitium, & per sympathiam, dolore capitis corripuntur, hi particularium membrorum inæqualem temperaturam plerumq; patiuntur.

Si a Sanguine

Si verò ratione sanguinis, quis dolore capitis tentetur, hoc fit, vel quia sanguis quantitate sua opprimit, vel qualitate praua caput malè afficit, vel vtrisque offendit. Si quantitate lædat, distinguendus est dolor per grauitatem, dolorem tenuium, calorem, rubedinem, habitum corporis plethoricum, victum pleniorum prægressum, vel solitarum euacuationum suppressionem, vrinam, rubram, crassam & pulsus maiori ex parte magnum.

Si qualitate infestet, aderunt signa, secundum inclinationem sanguinis ad aliquem aliorum humorum.

Si ab vtrisque, commixta erunt symptomata.

Si a Bile.

Qui verò ob bilis acrimoniam ægrotant, hisce signis deprehenduntur, scilicet, per dolorem mordacem, oris amaritudinem, faciei pallorem, caliditatem cutis circa caput, calidiorem temperaturam, vitam cum curis transactam, vel continuam moram circa ignem, (& quod infallibile est signum) quia nullam grauitatem sentiunt ægri, tenuis enim & calidus succus quemadmodum

modum bilis, (*Gal.* teste) grauitatis est expers, pulsum etiam velocem habent, cum graui siti & (secundum aliquos) dolore frequentiùs in dextra parte capitis patiuntur.

Si verò pituita dolorem pariat, somnolentus est æger, grauitatem cum dolore persentiscit, præcessitq; victus pituitosus, nec non vita ociosa, dolorque obtusus erit, color verò faciei albus erit, cum frigiditate temporum, hebetudine sensuum & totius corporis pigritia.

Si verò à melancholia oriatur dolor, qui tamen rarissimè accidit, (testibus melancholicis) nisi in morbo Gallico, aderit plumbeitas siue liuiditas faciei, corruptio sensuum, &c. Et secundum aliquos, dolor frequentiùs erit in parte sinistra, eritq; pulsus paruus, & durus, vrina subtilis, ad claritatem tendens, vigiliæ.

Qui verò per consensum dolore capitis vexantur, vt exempli gratia per communitatem stomachi, iecoris, splenis, matricis, aut totius ambitus venarum; aut propter os ventriculi malè affectum grauantur, vnde fastidio cibi, nausea, stomachi angore, & vomitu vexantur.

Aut propter fundum ventriculi imbecillum, vnde sentitur grauitas, & quasi onus premens, maiorémque quantitatem cibi appetunt, quàm concoquere possunt, peius enim se habent cibo assumpto, quàm inani ventriculo, cum enim crassus humor quietus in imo ventriculi resideat, nihil aut modicum negotij

De Ægritudinibus capitis,

facepsit, iniecto vero cibo irritatus, peior & molestior euadit, crassum autem humorem dico, quia acres & tenues vix possunt è ventriculo efflare, quin sua leuitate os stomachi petant, idque laceissent, biliosiq; humores in ventriculo effervescentes, assumpto cibo quiescunt.

Arcul.

Aut quia materia imbibita in tunicis ventriculi, caput vaporibus suis ferit, vnde nauseabundi fiunt ægri, dolor vero eorū pungitiuus erit, (si materia sit acris) & plurimùm ab anteriori parte capitis oritur dolor, declinatq; ad mediam, aliquando etiam in occipite incipit, propter situm ælophagi.

Gal. 2. artis medic.

Gal. 5. de locis affect.

Aut ratione hepatis calidioris, quod prodit latitudo venarum, cum calore manuum, & plantarum pedum, præcipuè post cibum; orta enim attestantur suis principijs.

Aut vitio splenis, (vt plerumq; fit) scilicet cum ichores melancholici ex eo in ventriculum effluunt, vnde excitantur symptomata melancholica, vel vitio totius ambitus venarum, cum nimis incalescentes obstruantur, vnde flatus, & (nisi corpus valde ineptum sit) melancholia hypochondriaca.

Si verò à matrice mulier aliqua dolore capitis tentetur, in his aut retinentur, aut diminuuntur menstrua, aut præcessit abortus siue partus.

Quoad

Quoad curationem.

Si præ copia offendat, sanguis necessariò venæ ^{ESanguine.} sectione euacuandus est, nullo respectu temporis habito, sed virium ægroti, imbecillis enim viribus detractionem partiri præstat. Qui autem sanguinis missionem retardant, aliquando pro morbo mortem inducunt, cum sanguis regurgitans inflammationem cerebri et membranarum pariat, necessitate autem non vrgente aluum enemate in primis subtrahere, deinde venam aperire, inconueniens non est.

℞ maluæ, bismaluæ, violarum ana M. j. mercurialis, betæ albæ ana M. β. feminis lini, fænugræci ana ʒβ. feminis anisi ʒij. fiat decoctio in colaturæ libra j. dissolue diacathol. ʒ. jβ. olei violati, mellis rosati ana ʒ iij. misce. ^{Clysteris descriptio.}

Clystere autem dato, & vena lecta, vtilissimum est frontalibus vti: vt exempli gratia.

℞. foliorum rosarum siccarum M. j. florum chamomillæ, M. β. imponantur in sacculo lineo, & bulliant in aceto, & aqua rosarum, vase clauso: postea verò fortissimè expressus applicetur sacculus fronti, & temporibus: ad somnum vero conciliandum solitus sum vti gra. 4. confect. sequentis. ^{Frontale.}

℞. extractionis hyosciami albi ʒij, opij thebaici cum spiritu croceato sine speciebus extracti ʒβ. mummiæ puræ sine facibus ʒj. gemmarū solutarum ʒβ. tincturæ specierū diambæ per spiritum ardentissimum extractæ ad spissitudinem mellis, ^{Confectio somnifera.}

De Ægrotudinibus capitis.

℥β. specierum diamoschi dulcis ℥j. lapidis bezoar
℥j. misceantur in idoneo vase, deinde irrigentur,
cum olei cinamomi sufficienti quantitate, & cum
febrili calore ad iustam consistentiam cogentur.
neque potest aliquid melius siue securius excogi-
tari: sæpius enim antedictum medicamentum pro-
bauit magno cum honore, et amicorum meorū con-
solatione.

E qua vena autem sanguis detrahendus est,
quamuis vnicuiq; medico bene notum sit, attamen
vt officio meo satisfaciam, illud etiam in hoc loco
ostendam,

Si igitur totum corpus sit plethoricum, idq; in
eximio gradu, aperienda est vena mediana, ne si
cephalicam tunderemus, maiorem quantitatem
sanguinis ad locum attraheremus, quam per vires
ægoti adimere possumus, securius idè secanda
est mediana, quæ et ad reuultionem & ad deriuati-
onem inferuiet.

Si vero sanguis circa caput solummodo peccet,
aperietur cephalica.

Si posterior pars capitis e plenitudine doleat, a-
perietur vena in medio frontis.

Bils.

Qui verò ob bilis acrimoniam ægrotant, in hunc
modum sunt tractandi.

In primis detur hic vel similis clyster: ℞. maluæ,
violarū, mercurialis: ana M. j. lactuæ, cucurbitæ
ana M. β. feminis anisi ℥j. in colaturæ libra: dissolue
specierū hyeræ simplicis ℥β. electuarij, lenitiui, ℥j. o-
lei violati, mellis violati, ana ℥. iij. fiat clyster.

Si verò vehemētissimus sit dolor, ob euētilationē,
vena

vena cephalica secanda est: parcè tamen, et paruo cum orificio; quia sanguis frænum bilis: aliqui tamen suadent venas sub lingua aperire, his ex arte factis applicetur frontale aliquod fronti, et temporibus: vt exempli gratia, R. olei rosati, vel nenupharini ʒj. aceti, aquæ rosarum: ana ʒβ. deindè ad prouocandū somnum vttere gra. 4. antedicti cōpositionis: vel si huius copia non sit, vttere sequenti. R. sirupi violati ʒβ. aquæ lactucæ ʒij.

Vel R. diacodij ʒiβ. aquæ lactucæ ʒij. Sed si dolor hisceremedijs nō cedit, purgetur bilis in hunc, vel similem modum: R. florum boraginis, buglossi, violarum, cichorei: ana P. β. tamarindorum pinguium ʒi. prunorum numero 5. bulliant in aquæ endiuixæ libra j. ad tertias huius accipe ʒiij. diachatholiconis ʒvj. electuarij succo rosarū ʒij. sirupi rosati solutiui ʒj. fiat potio: vel R. rhabarb. electi ʒiij. infunde in aqua endiuixæ, facta diligenti expressione, adde electuarij de succo rosarum ʒβ. mannæ electæ ʒj. sirupi rosati solutiui ʒiβ. fiat potio.

Vel R. pul. rhab. electi ʒj. elect. de succo rosarum ʒiβ. trochiscorum de violis, cum scammonio ʒj. floris cassiæ nouiter extracti ʒβ. misce cum saccharo: fiat bolus.

Vel R. pilularum aurearum ʒj. diagridij. gra. 5. cum sirupo rosarum: fiant pilulæ V.

Pituita.

Qui verò ob pituitam capitis dolore tentantur, in hunc modum medicandi sunt.

Inprimis iniiciatur longè a pastu, hoc vel simile enema.

R. mal.

De Ægritudinibus capitis.

℞. mal. bismal. mercurialis ana M. j. florum chamomillæ, meliloti, anthos, stæchaidos ana P. j. feminis anisi ʒβ. agarici in panno lineo ligati ʒij. in colaturæ libra j. dissolue specierum hyeræ rufi ʒβ, mellis rosati ʒij. oximellis scillitici ʒj. olei chamomelini ʒiij. fiat clyster.

Hoc enemate dato præparandum vlteriùs est corpus, per tres vel quatuor dies, his vel similibus medicamentis. ℞. decoctionis hissopi, bethonicae, melissæ ana P. β. florum cordialium, ana P. j. feminis anisi ʒiij senæ orient. ʒ. ix. bulliant omnia in duabus libris aquæ, ad ʒ. ix. pro tribus vicibus huius: ℞. ʒiij. sirupi rosati solutiui cum agarico ʒiβ. fiat potio pro vna vice tribus diebus in hunc modum præteritis, purgetur ægrotus in sequentem vel similem modum. ℞. agarici ʒiij. Rhab. ʒi. infunde in decoct. fructuum additis. ʒij. senæ, in horum infusione dissolue mellis rosacei solutiui, ʒ. iij. fiat potio.

Vel ℞. ʒiij. pilularum cochiarum Rhafis: vel cum pilulis de hyera cum agarico, vel cum ʒvj. diacartami, siue diaphæniconis in idoneo liquore dissolutis.

Loco vero dolenti suppone cubebas contritas, & aqua rosacea asperfas, vel milium cum sale mixtum, super tegulam calefactum, & vino albo siue aceto irroratum.

Vel oblineatur locus dolens, trochiscis de castoreo, a Rhafi descriptis, & in vino veteri dissolutis, cuius compositio hæc est. ℞. castorei, euphorbij, piperis, sinapis, rutæ, marrubij ana partes æquales

æquales, puluerisentur & conspergantur vino veteri, & fiant trochischi, postea verò de siccentur.

Qui verò ob melancholiam, dolore capitis affligitur, hos purgare decet confectione hamech, cum decoctione epithimi, & florum cordalium: vel cum ʒj. elebori nigri; more chimico extracti, cum infusione senæ & epithimi: & hoc expertissimum medicamentum est: *Arculanus* describit etiam medicamentum sanè multum conducibile.

Melancholia.

Folio 27

Sed si per consensum oris ventriculi, & materiæ biliosæ, per vomitum expurgandus est ægrotus: dummodo nec phthificus, nec morbosus circa oculos, nec angusti sit pectoris, nam propter subtilitatem, & mobilitatem materiæ, facillè euacuatur.

Stomacho (vt antea dicitur) inanito confortandus est stipticis, vt cum sirupo de ribes, de agresta vel buccella panis, immersa in aliquo horum, et ante cibū exhibita, neq; vlllo modo tolleranda est fames. Et quanquam aliqui hortentur stomachū in hoc casu curare nihil capiti faciendo, intelligendi sunt, quasi dicerent nihil capiti faciendum esse, vt membro principaliter affecto: vtilissimum autem est corroborantia applicare, ad confortandum cerebrum, ne vltius recipiat, quod bene proficitur vsu huius electuarij intro assumpti, ad quantitatem ʒʒ. per tres horas ante cibum, et tres horas a cæna, in introitu lecti: compositio hæc est, R. conseruæ florum boraginis, buglossi, rosmarini, sacchari, rosarum mirabilanorum, chebul. emblic. conditorum, corticum citri conditorum, ana

Gal.
Auicenna.

Trinca.

D

ʒj

De Ægreditudinibus capitis.

ʒj. cum sirupo de rhibis: fiat electuarium.

lib. 2. de mor-
bis ex tartaro.

Paracelsus verò hanc doctrinam arridens, has stomachi anxietates e tartaro resoluto prouenire affirmat, qui in finibus stomachi existens, fel attrahit et quia duo aduersa simul esse nequeunt sine tumultu, inde sequitur vomitus, proponitque medicamentum liquoris viticellæ, ʒiij. rubedinis de colcothar ʒij. cuius dosis est ʒβ. in vino bono; & profectò confiteor, me citò, tutò, & iucundè curasse multos, hoc solummodo medicamento.

Si vero materia sit in fundo ventriculi, præmissò aliquo lenitiuo extenuandus est humor crassus, his vel similibus: R. aquæ bethonicæ ʒiij. mellis rosati, oximellis simplicis, ana ʒi. fiat potio: capienda ieiuno stomacho, secundum consuetudinem, secundum iudicium præsentis medici, præparato verò corpore in hunc vel similem modum purgetur. R. foliorum senæ ʒij. polipodij, epichimi, ana ʒi. passularum, radicis dulcis, ana ʒij. florum boraginis, buglossi, violarum, ana ʒj. prunorum sebesten, ana iij. fiat decoctio in cuius ʒiiij. dissolue confectionis hamech ʒv. sirupi rosati solutiui ʒiβ. fiat potio nec sufficiet vnica purgatio sed altera atq; altera.

Si verò e materia in tunicis ventriculi imbibita, proueniat dolor, multum proficiet creber vsus aloes, aut hyeræ picræ, aut absinthij diluti, sed reuera, multo præstantius reperietur antedictum medicamentum *Theophrasti Paracelsi*.

Qui verò ratione iccoris calidioris, capitis dolore

lore affliguntur, hi per venæ sectionem curandi sunt.

Qui verò & per comunitatem stomachi; & hepatis laborant, stomacho scilicet frigidiore existente, hepate vero calidore, in hunc modum sunt tractandi.

In primis, expurgandi sunt blandis medicamentis, sicut cassia cum speciebus hyeræ, vel rhabarum, cum saccharo rosarum, vel cum sirupo rosato solutiuo, et aliquando cum hyera diacolocinthidos, vires enim ventriculi non deicit, neque hepar multum calefacit: Gal. enim 2. de victus ratione vbi febris remissior erat in pleuritide concessit hoc factò, calefaciendus est stomachus cum diatrion pipereon in forma pilularum, capiend. ʒj. ante cibum per horam, & inungendus est ventriculus exterius, cum oleo nardino, mastichino, et de mentha, cum aromatibus, vel cù emplastro stomachico galeni, pro nobilioribus verò paretur emplastrū ex oleo de floribus arant. ʒj. manne belzonie ʒ i β. gariophilli, macis, ana ʒ β. ladani optimi ʒ ij.

Si verò ratione splenis (vt plerunq; fit, teste Gal. 5. de locis affectis) purgand. est splen, vel deoppilādus et coroborandus, prout causa postulat.

Si verò a matrice fiat dolor, recurrendum est ad medicamenta morbo appropriata, et in propriis capitulis descripta.

Si ex obstructione, vel nimia calefactione totius ambitus venarū deoppilādæ sunt, et refrigerādæ, et per venæ sectionē, et purgationē, vt postea ostendetur, cū de flatu hypocondriaco sermonē

De Ægreditudinibus capitis.

habemus Sed quia aliquando ex alijs causis, quàm antedictis doleat caput: nempe et a spiritu flatuoso, & ab intemperie calida, vel frigida: vel a siccitate, vel ex ictu, siue plaga, vel ebrietate: ideo pauca de his dicenda esse necessarium puto.

Signa

Si verò a spiritu flatuoso grauetur caput, dolor tensiuus, absque grauitate, vel pulsu, molestat, et fit permutatio doloris, a loco ad locum.

Si verò ab intemperatura calida, male se habet caput, apparebit leuis quædam rubedo circa partes capitis, oculorum, & faciei: gaudetq; ægrotus frigidis perfusionibus.

Si ab intemperie frigida proueniat dolor, contrarijs signis deprehendetur, nempe a quouis interno siue externo calore sedabitur dolor.

Qui vero ex siccitate laborant, sunt vigilantissimi, et molestantur tumultuosis imaginationibus, non sine animi deiectione, precipuè si humor sit melancholicus.

Si ex plaga, manifestè apparebit occasio, necnò inflammatio: vt *Gal. 2.* de compositione medicamentorum secundum locos apertissimè demonstrat

Si ex ebrietate, nimia vini vel potus ingurgitatio præcessit.

Cura

Si a spiritu flatuoso in ipso cerebro, fiat leuis euaporatio, cum milijs et floribus chamomillæ, in sacello torrefactis.

Trib.

Si ab intemperie calida, vt ab æstu, sufficiet sin-
ciput rosaceo inungere, vel in vehementi dolore,
parum succi portulacæ addere, (si in viris) si
vero in pueris siue mulieribus chamomelino:
nullum

nullum autem purgans medicamentum qualecunq; conuenit.

Si verò quis à frigore, capitis dolore vexetur, latis est caput oleo rutaceo, & anethino perfundere, cum additione parum euphorbij, si maxima urgeat necessitas: *Ætius* verò oleo in quo verberna viridis incoquitur prærafis capillis utitur.

Si à siccitate oriatur dolor, è gelida aqua potabili fouendum est caput, & oleo amigdalorum dulcium inungendum, & humectantia pro cibo sunt ægroto præbenda.

Si ex ebrietate, optimum præsidium vomitus, & quies, somnus enim resoluit vapores & dolorem tollit.

Si ex ictu vel plaga, præmissò enemate, optimum iuuamentum veniæ sectio, topica verò adhibenda sunt secundum discretionem præsentis medicis.

Sed quia varij etiam percipiuntur dolores, nempe pungitiui, frangitiui, grauitiui, extensiui, ideo aliquid de differentijs horum dicam.

Dolor capitis grauitius, pondere solummodo molestat, & est proprium symptoma cerebri affecti, quia testibus *Aristotile* & *Gal.* cerebrum aut omnino est sensus expers, aut illum satis obscurum habet. Signa.

Dolor verò pungitiuus, membranarum morbus est.

Dolor frangitiuus, membranæ os ambientis symptoma.

Dolor extensiuus, morbus proprius neruis,

De Ægrotudinibus capitis.

tendonibus & similibus.

Quoad loca verò doloris, aliquid notandum est.

Qui igitur dolorem pungitium in radicibus oculorum patiuntur, in his materia morbifica à cerebro in tunicas expellitur: Tunicæ enim oculorum ex cerebri membranis ortum habent, ideoq; illis affectis, hæc necessario per consensum afficiuntur.

Si verò caput quasi in superficie rumpi seu frangi videatur, pro certo indicat dolorem produci à materia, quæ residet inter cranium, & pericranium, & propriè significat, membranam os caluæ vestientem læsam esse.

Dolor verò extensiuus, à flatibus oritur.

Dolor in posteriore parte capitis, (nisi per essentiam laboret caput) arguit multitudinem vaporum vel humorum, (præsertim si sibilus aurium adiungatur) è ventriculo & inferioribus partibus, hunc dolorem parere, quia dum œsophagus per quem transeunt vapores, magis ad posteriorem partem inclinat, necessario sequitur, ut ibi sentiatur dolor, & hæc est ratio, cur qui ex vtero dolent, vel quibus per aortam siue venam cauam vapores ascendunt in posteriori parte dolorem percipiunt, quamuis non credam, quin stomachus etiam aliquot vapores ad caput per externas tunicas, & nervos sextæ coniugationis sursum euomat.

Dieta particularis.

Qui ob abundantiam sanguinis capitis dolore affliguntur, abstineant hi à carne, vino, ovis, piscibus electis, magni corporis, & similibus, quia multum sanguinem generant, caueant etiam ab omnibus vaporosis, vnctuosis, pinguibus, acutis & calidis, laudantur autem herbæ frigidæ, & fructus frigidi, vt lactuca, portulaca, plantago, mala-granata, & pira.

In causa autem biliosa, conueniunt etiam antedicta: regimen enim vtriusq; idem est, nisi quod magis ad humidum declinaret, & stipticum, si raptus materiæ ad stomachum timeatur, vt exempli gratia, vtetur ægrotus brodio pulli cum agresta confecto, vel carne pulli cum succo limonum vel hordei cremore.

In causa pituitosa, sit aer calidus & siccus, sit potus vinum vetus meodicris vinositatis, vel aqua mellis cum modico piperis, sit somnus parcior, sint fercula facilis digestionis, & ad caliditatem & siccitatem inclinantia, & in hac causa bene faciet ira aliquando, ad suscitandum naturalem calorem.

Si verò à melancholia, sit regimen humectatiuum, impinguatiuum, nec oppilatiuum, declinans ad caliditatem, siue frigiditatem, secundum humoris exigentiam, & circumstantiam vt in capitulo de melancholia latius tractabitur.

De Ægritudinibus capitis.

Dieta generalis.

Sit aer, quatenus est materia alimenti, purus, & suavis odoris, vt spiritus delectetur & nutriatur.

Habeat ægrotus quotidie beneficium alui.

Sit somnus parcior, venus autem parcissima.

Si ab intemperie oriatur, vergat aer ad contrarium, vnà cum cibo.

Si à plenitudine, sit victus parcior, sufficiatq; vnicum genus cibi, & vitentur carnes antiquæ, porcinae, salitæ, aues palustres, pastilia, lac, & lacticia, pisces, & omne genus vaporosorum, viscosorum, & humidorum, vnà cum falsis & acris vt cæpe, allio, casu antiquo, oleribus siluestribus, fructibus horarijs, nisi parcissimè & ante cibum, caueant ægroti ab animi molestijs, & vino nisi in pauca quantitate & diluta, triplicem enim ob causam prohibet Gal. vinum, inter quas enumeratur capitis dolor, additq; rationem, cur vetite, scilicet, quia si magnum sit obest cerebro, sin pauciferum licet non noceat cerebro, obest tamen ventriculo.

3. Lib. de ratione victus,

De vertigine.

Per vertiginem, intelligo illud vitium, in quo omnia in conspectu circum rotari videntur, Gal. enim comment. 42. lib. de ratione victus de vertiginosis locutus affirmat eos sibi imaginare, vel caput proprium, vel exteriora circumduci, & quàmquam aliqui contendant, scotomiam & vertiginem

nem differre, quemadmodum *Rhasis*, & *Donatus*, Lib. 1. continet, cap. 2. cap. 17. li. 3 de medendis humani corporis malis, at- tamen quia differunt nisi secundum magis & mi- nus, hoc nomen pro ambobus vsurpabo.

Vertigo igitur est motus circularis spirituum, in anterioribus cellulis cerebi: qua ratione autem mouentur spiritus in capite dilucide per similitu- dinem flammaram in furno coercitarum demon- strat *Rondeletius*, quæ sua leuitate ad superio- rem partem fornacis delatæ, (nec altius fer- ri possunt) reflectunt, & in gyrum mouentur.

Vertiginis causa duplex. { Interna, Externa. Causæ

Interna aut } per essentiam. Per consensum.

Si per essentiam, tum vel a materia flatulenta, quæ proprio vitio capitis aut procreatur, aut con- geritur, teste *Gal.* Cap. 8. lib. 3. de locis affectis.

Vel ex frigido & viscoso humore siue intem- perie cerebrum occupante, mediante tamen ca- lore, (vt inquit *Paulus*,) calor enim humores, extenuat, & in furorem agit, vnde efferues- cunt.

Si per consensum, tunc aut } Ventriculi, Iecoris, Lienis, Vteri.

Si caput primario laboret, hæc adderunt signa. Signa. E Dolor

De Ægritudinibus capitis.

Gal. de locis
affect.

Dolor maiore ex parte perpetuus, tinnitus aurium, defectus sensuum, & nulla præbita occasione, vel externa, vel in victu, excitabitur morbus.

Si per consensum, deinde prouenit morbus, vel à ventriculo, vnde sequitur inappetentia, nausea, stomachi subuersio, mala concoctio, variaturque morbus, prout ægrotus se in victu gerat, vel vitio iecoris, aut quia calidius eneruat vires stomachi, & subministrat vehiculum, aut quia calidius sanguinem nimis acrem & spirituofum reddit, vnde efferuescit, & præacredine è naribus solitus erumpere, & subito suppressus, permanente defectu hepatis vertiginem inducit.

Aut quia calidius, torrefaciendo & adurendo sanguinem, natura & præ copia & adustione cogitur se per venas Hemorroides exonerare, quæ identidem præter consuetudinem suppressæ, vertigini & graviori morbo occasionem subministrant, vt multis contigisse vidi dum ipse medicinam exercui, & præcipuè generoso cuidam generosissimo cognomine Chester, qui mea industria curatus viuit, non solum à vertigine sed ab epilepsia liberatus posteaquam per spatium vnus anni integri ad minimum in tutela aliorum medicorum (quorum nomina reuerentiæ gratia reticebo) sine ope & auxilio vlllo remansisset. Casus vt sequitur.

Historia,

Hic generosus, quatenus ad habitum corporis vniuersi attinet, calidus & moderatè siccus,

cus, cui temperaturæ consentiebant omnia membra præcipua, ventriculo excepto, vtpote qui frigidior erat, annum trigessimum agens, septem abhinc annis consuetus, periodice sanguinem abundanter & per nares, & per Hemorroides expellere, petijt consilium de restringendo has sanguineas euacuationes. His autem restrictis (vt mihi retulit) incepit laborare vertigine, & postea epilepsia, multoties enim cecidit neq; præsensit, & quamuis inter initia fieri potuit hunc morbum à suppositis partibus originem traxisse, & fomentum habuisse, attamen cum eo tempore secundum annum pertransiuerat factus erat primarius capitis affectus, & hoc conieci tum ex grauitate, quam circa caput percipiebat, tum quia cæteros sensus stupidos habuit: hic autem generosus sanitatis suæ recuperantiæ causa me accersuit, quem dei auxilio anno Domini 1589. in hunc modum pristinæ sanitati intra sex menses restitui, declinabat autem morbus intra mensem.

In primis præmissis lænitio, & conuenienti diæta imperata, venam aperui, deinde hanc potionem quaternis diebus propinandam dedi.

Rx. sirupi de bethonica, de stachade, & de cichorio, ana ʒ β : Decoctionis maioranæ, saluiæ in aqua Endiuia, ʒ ʒ. Fiat potio. Deinde ʒ i. Ellebori nigri cum granis quatuor extracti-
onis agarici in vino albo dedi; præterea quotidie intrò assumpsit coclearium vnum sequentis medi-

De aegritudinibus capitis.

medicamenti cum cocleario aquæ hirundinis Rondeletij, in aquæ melissæ 3 2. excepto die ante nouilunium & plenilunium, quibus diebus accipit aut medicamentum antedictum ex eleboro, aut parum antimonij cum oleo vitrioli ad secesum præparati. Medicamenti verò descriptio hæc est.

℞. aquæ è fecibus vini per ignem & artem extractæ q. s. hanc per nouum alembicum igne proprio à vitriolo corallato & in pultis instar antea redacto distilla, cuius libræ vnæ adde liquoris visci quercini & radicum pæoniæ maris ana 3 β extractionis bethonicae 3 1. reducantur per circulationem in potum: hoc ritè parato parasti medicamentum pro vertigine, epilepsia & similibus, auro prætiosius: sed vt ad propositum redeamus.

Si vertigo lienis vitio accidat, maiori ex parte fit flatus hypocondriacus dictus.

Si per consensum vteri, tunc aut quia destruitur naturalis calor positiuè propter nimium menstruorum fluxum, aut priuatiue, propter suppressionem: aut propter alicuius rei corruptæ retentionem, vel inflammationem siue matricis proidentiam.

Si è causa externa tunc aut à purgatione intempestiuè bibita, de qua Hipocrat. loquitur inquiens, qui sana habent corpora difficilius purgantur, nam & vertiginosi, & voluulosisunt.

Vel ab attractione crassorum et tenacium humorum ante concoctionem, vel ob extenuationem, de qua loquitur *Gal.* in comment. in 2. libro Aphorif. Vel e nimis vehementi purgatione: de cuius incommodis loquitur *Gal.* libro 1. Aphorif. 3. Aphorif.

Vel e circulari motu corporis proprij, rationem cuius recitat *Cassius* 759.

Vel quia quoduis vel quemuis alium circumverti vident: cuius rationem reddunt *Ætius*, *Paulus*, *Auicenna* & *Matheus*, de gradi.

Vel ex assiduis flexibus in itinere, e quibus loquitur *Arctæus*.

Vel propter cruciatus, vt in perforatione, siue percussione cranij, de qua loquitur *Arcul.* & *Donatus*.

Vel balneo post repletionem.

Vel mora sub radijs solaribus.

Vel propter famem, vt in illis qui tollerare nequeunt.

Vel propter ebrietatem.

Agitatio spiritus in gyrum, titubatio et in vertigine oculorum tenebrosa caligo.

Parui faciendus non est hic affectus, nam appropinquat epilepsiæ, et apoplexiæ: teste *Gal.* comment. aph. 17. tertij lib.

Caueant ægroti a ventis, præcipuè australibus, radijs Solis, et Lunæ, ab aspectu rerum circulariter mouentium, vel ab aspectu aquarum currentium, siue rerum profundarum ab alto, caueant etiam a somno plus iusto, vel stomacho pleno, et a

E. 3.

nimia.

Signa general.

Prog.

Victus ratio.

De Ægritudinibus capitis.

nimia capitis calefactione, operam det vt ventris excrementa singulis diebus excernant, temperate sese exercent, ita vt capita eorum quantum possibile est quiescant: ne equitent nisi tardissimo gressu, et caueant ne in curribus vehantur, abstineant ab animi affectibus, a repletionē, & nimia satietate; a fame, a venere, a clamoribus, et contentionibus, a rebus euaporantibus, a vino, nisi albo & tenui.

Curatio.

Secundū omnes medicos tam veteres, quā recentiores, approbatur venæ sectio si sanguis abundet, vel vt causa principalis, vel adiuuans: vel vt causa sine qua non: circa tempus dubitarunt aliqui, scil. vtum expectanda sit remissio, an in principio accessionis, Ætius enim venam secandā in principio paroxismi iubet, siue postea, quē locū recentiores in hunc modū explicant, nempe si frequentissimæ, et continuæ sint accessiones: aliter extra accessionem, cui sententiæ adstipulatur *Paulus*, pluries autem, nō aceruatim detrahendus est sanguis, quia facile et e minima occasione concidunt vertiginosi, eoq; tempore secundū Ætij præceptū, irrigandum est caput rosaceo, aceto, et poligoni siue hæderæ succo admisto, paruūq; orificiū faciendū est, ne spiritus nimis copiosius affatim irruant. Post venæ verò sectionē, ex preceptis medicorū purgandus est ægrotus hyera pachij, præmissis præparatiuise sirupo de bethonica, de stæchade, et similibus: deinde vltius purgandum cum sirupo de cichorio *Nicholai*, cum rhabarb. sirupo, de bethonica et melle rosato: deinde purgandū est corpus confectione hamech. trochiscis alhandal, et sirupo rosarū: vt exempli gratia: R. trochiscorū alhandal gra. 8. confectioni

fectionis hamech. ʒβ. sirupi rosarum ʒij. cum aliquo conueniente liquore, fiat potio capienda cum custodia. Aliquando etiam tæliciter vti possumus acribus elisteribus, vel pilulis ex hyera, cum rhabarb. et agarico, garophillis, cinamomo, et nuce moschata per horam ante cænam.

Sæpius etiam (corpore expurgato) vtimur cucurbitulis in occipitio, et sternutatorijs, magna cū utilitate: aliquando etiam secantur arteriæ retro aures, si percipiamus vapores per eas deferri, sed omnibus his medicamentis relictis, corpore purgato cum eleboro, ad medicamentum antedictum quasi ad sacram anchoram confugio, corroborat enim cerebrū, vt nulla vertigo, nulla paralisis, nulla mania, nulla epilepsia illi nocere potest.

Si verò morbus veniat per consensum alicuius partis inferioris, recurrendum est ad antedictum capitulum, in quo tantum dicitur vt superfluū esset amplius hoc loco scribere.

Si verò a causa externa proueniat vertigo, velut a medicamento intempestiuè bibito, compescenda est natura lacescita, cessante enim causa mox cessabit effectus.

Si verò a nimis forti medicamento, detur mithridatum, cum sacchare rosarum, quod si probatissimum sit, restringet vehementiam medicamēti: ventri verò forinsecus admouenda sunt emplastra diapheniconis, siue de pelle arietina.

Si a circulari motu corporis, contrarius adiuuat.

Si ab aspectu, ne aspiciat æger.

Si

De Ægritudinibus capitis.

Si propter cruciatū in compressione, remoue rem comprimentem, & applicetur anodinum.

Si propter famem, sumetur buccella panis in succo granatorum, vel omphacio intincta.

Si a nimia satietate, imperetur victus tenuior, & sic in reliquis, contraria enim contrarijs curantur, secundum *Gal.*

De Epilepsia.

Epilepsia aliās appellatur morbus comitialis, morbus sacer, morbus herculeus, morbus lunaticus, morbus comessialis, & puerilis: cur autem ita vocetur, dilucidè enarratur a *Gal.* libro 6. de morbis vulgaribus: & ab *Arculano, Areteo, Trall. Paulo & Cornelio Celfo* cap. 23. tertij libri: sub hoc igitur vocabulo omnes species huius morbi comprehen-

Epilepsia de-
scriptio.

dam.
Epilepsia est spasmus factus ex obstructione ventriculorum cerebri, cum amissione sensus & motus neruofarum partium, & conuulsionis totius corporis, (necessariò enim sequitur Epilepsiam conuulsio totius corporis.)

Gal. lib. 3. & 4
de locis
affect.
Paul.
Trall.
Actuarius.

De causa verò et generatione huius morbi contendunt medici: *Gal.* enim 3. de locis affectis, & lib. 6. de morbis vulgaribus, affirmat epilepsiam nempe per essentiam genitam (nam ita intelligendus est *Gal.*) prouenire a crasso et frigido succo: aut pituitoso, aut melancholico in ventriculis cerebri congregato, comprehendente explantationes neruorum; et principium spinalis medullæ, quem

quem sequutus est *Paulus*. *Auerrois* verò in 3. collig. videtur multum dubitare de causa epilepsiæ: Recentiores verò negant materiam a *Gal.* propositam posse esse materiam epilepsiæ, vtuntur argumentis, quibus vsus est *Gal.* libro de tremore, & iectigatione: vbi concludit morbū fieri a tenui humore, quia cito mouetur, et cito dissoluitur: materia enim crassa difficillimè mouetur; præterea colligunt ex frequenti oscitatione, et spuma: quibus omnibus vtuntur epileptici: non posse vllò modo fieri quin materia sit tenuis, & eò magis quia ex odore solummodò aliquando excitatur morbus, vt cohærent omnes medici.

Auicenna verò, *Actuarius*, *Andernacus*, et alij nonnulli, putant epilepsiam procedere a materia viscosa et venenosa, vnà cum crassis vaporibus cerebro contrarijs (ita tamen vt tantum sit vitium in quãtitate humorum quàm qualitate) qui spiritus exitum obsepiunt, obstruuntq; quo minus facultas sensum ministrans foras prodeat, cui opinioni subscribo, non enim fit nisi in corporibus humidis, in quibus multiplicatur humor grossus.

Sed vt priora argumenta aliquo modo respondeam, vbi *Rondeletius* eiusque farinae medici repentinum ortum, & breuem dissolutionem vt infallibile signum tenuis materiae affirmant, (salua pacetantum virorum) in meo iudicio longè falluntur: non enim discutitur materia, quando reuiuescunt, vt ita dicam epileptici, sed retrò dislocatur, vaporibus per sternutationem parum

De Ægritudinibus capitis.

euacuatis, præterea spuma epilepticorum meo iudicio ostendit potius agitationem, et ingens luctamen spirituum, et humorum, quàm tenuitatem humorum, atque idem sentit *Gal.* comment. aphoris. quadragesimo tertio, libro secundo, & aphoris. tricessimo, septimi libri. Deinde cum videant hepar hircinum, vel simile procurare paroxysmum, non dubitant de causa antedicta morbi: profectò ego non video quomodo aliquid pro eorum defensione facit, ex proprietate enim occulta, et vapore cerebro infesto percutit ventriculos cerebri, et materiam mouet, aer enim (teste *Hipocrate.*) libro de morbo sacro, vel calidus, vel frigidus, et a multò fortiore venenosus, potest esse in causa epilepsiæ et in pueris, et senibus, tam per colliuationem, quam per expressionem.

Signa

Generatur aut per essentiam, aut per consensum.

Si per essentiam proficiscatur morbus, magnam grauitatem percipiunt ægri, tardèque sentiunt, pigri etiam sunt ad motus, et maximè obliuiosi, (et si morbus inueteratus sit) mæsti, et animo abiecti sunt, visum et consuetudinem hominum vitantes, cibum fastidientes, sumptum male conficientes, maximaque in his apparebit conuulsio, neque vnquam præsentunt.

Si

Si per consensum, tunc vel

}	stomachi,
	vteri,
	aliarum
	partium.

Si per consensum stomachi, tunc non fit conuulsio totius corporis, sed quasi inundatio, neque penitus destituuntur, sed quasi in medulla consistunt, neque adeo promptè præsentunt: præterea crebra cibi assumptio, siue retardatio, auget & fæstinat, vel diminuit & retardat accessionem, & vomitus superueniens multum iuuat.

Sunt etiam qui ex vehementi ira, cura, solitudine, vel contentionibus circa aliquid (vitiosis humoribus ad os stomachi confluentibus) hoc morbo corripuntur: de quibus loquutus est Gal. tertio libro de locis affectis, capitulo sexto: aliquando et a vermibus, vel viuis, vel mortuis, a viuis scilicet per morsum, a mortuis per putredinosum vaporem, aliquando et ab ictu phalangij.

Sunt etiam qui ratione hepatis, vt in precedenti capitulo plenius enarratur.

Ment. Consul
43, & 50

Aliqui etiam ex vtero, venenatis scilicet vaporibus sursum eleuatis, in his autem frequentius retinentur menstrua, et in hunc diem viuit mulier quædam mecum familiarissima quæ nunquam in vtero gerit infantem quin durante impregnatione sua per interualla hunc morbum perpetiatur, at postea

nunquam.

Qui vero ob particulam aliquam concidunt, distributionem mali ad superiora fieri sentiunt, et quod futurum est prædicunt, teste *Gal. 3.* de locis affectis, ubi de puero quodam et adolescente mentionem fecit: & ego ipse semel vidi.

Dieta.

Eligat ægrotus aerem siccum, et minime frigidum, aut in causa melancholica calidum, et in passivis temperatum, nocturnum aerem effugiat, et si præ negotijs non possit, congruis velamentis caput tegat, vna cum auribus, ceruice, et toto thorace. Ne patiatur epilepticus pedum frigiditatem, ne intueatur vallas concauas ab alto, neque loca paludosa, siue fluminos decurrentes, siue ignem, vel magnum splendorem, vel campos niue refertos, vel turbam hominum circumuertentem, vel rotas curruum velocissimè motas, nec aliquid quod in gyrum mouetur: ne equitet nisi tardissimo gressu: iram et tristitiam deuitet: quietè & iucundè viuat: caueat a solitudine, recedat ab eo prorsus diurnus somnus, præcipuè meridianus, quia generat excrementa, matutinus vero retinet capitis superfuitates: surgat igitur diluculo, et caput pectinet, dentes fricet, nares emungat, quotidie sponte vel arte beneficium alui habeat, sese exerceat, sed ita ne caput agitetur: sit exercitium molle sed longum: a nimio venere abstineat, caueat peccare tam

quan-

quantitate, quàm qualitate cibi, vnico cibo sit contentus, sine sorbitionibus, ne cibum assumat priore inconcocto, ne bibat inter prandiũ & coenam, nisi magna vrgenti necessitate, ne eat lectum nisi per duas horas ad minimum à coena, abstineat ab omni carne bubula, caprina, suilla, à palustribus, cothurnicibus, ab omni genere piscium, paucis exceptis, non enim alienum est aliquando merulam, aut scarum sumere (teste *Donato*) à pastilibus, lacticijs, acetarijs crudis, præcipuè lactuca, & ab ouis duris, à cibarijs frictis in sartagine, & (per recentiores) ab apio & pretroselino, attamen *Gal.* apium puero epileptico concessit.

Conceduntur verò ex volatilibus carnes gallinæ, phasianorum, auium montanarum, exceptis præexceptis, turdorum, turturum, & passerularum, quæ decoqui debent cum Hissopo, pulegio serpillo, sampsucho, anetho, vel similibus: conceditur etiam frequens vsus capparorum, & ex oleribus, conceditur intibus, nec non gingidium & decocta porra: inter fructus, pistacia, & vuæ passæ, super cibum sumendæ: pro potu autem, conceditur aqua cocta cum aniso, cinamomo, & saccharo, vel cinamomo cum coriandro præparato, vel si cõsuetudo vrgeat, ceruisia, sed parum lupulata: sed potius medicata cum roris marina, bethonica, radicibus pæoniæ vel similibus; & (vrgenti consuetudine) parum vini albi pauciferi aut medicati permitti potest: pro pane verò sit panis nec calidus nec tertium diem pertransiens, bene fermētatus ex optimo frumento aliquid fæniculi in se habens.

De Ægritudinibus capitis.

In antedicto capitulo pleniùs enarraui metho-
dum quo ipse in hoc morbo vtor vnà cum medi-
camentis quibus solùm egomet fidem adhibeo,
nam præter generosum illum in duos alios ex-
pertus sum, nempe in puerum sedecim annorum
cuiusdam *Gustihelmi Pani* qui solitus erat quotidie
semel, & aliquando bis concidere, qui cum per
mentem antedicta medicamenta acceperat è mor-
bo leuari incipibat, & concidere desiebat, vnde pa-
rentes me inuito putantes filium prorsus libe-
rari, domui suæ secum adduxerunt, vbi per tres
menses liber ab aliquo paroxismo euasit, & pau-
lò post sine respectu vnumquemque locum
adiens (putabant enim parentes eum integre sa-
natum) in aqua, reuertente morbo, submersus
erat: aliam autem pauperulam sanauì, quæ po-
steaquam duos annos sana transiisset, ex feбри
ardenti mortua est, & nisi in hos nunquam
expertus sum: sed quia vnusquisque hoc me-
dicamentum, nec habet, nec præparare potest,
ideo ad vltiorem doctrinam aliquot remedia
(galenica) vt ita dicam recensebo, & quia infan-
tes hoc morbo pluries corripuntur, ab illis in-
cipiam.

Si infans igitur sit lactans, autoritate *Pauli*, &
Alexandri, nihil moliendum est, quin prospicien-
dum, vt lac nutricis si vitiosum sit corrigatur,
quod facile fiet, si antecedente victus ratione v-
tatur nutrix, sponte enim ætate ad caliditatem &
siccitatem vergente sæpius sanatur morbus, teste
Hipocrate Aphor. 45. lib. 2. & 7. libri 5. cauend-
dum

dum tamen est, ne nimis vasa vteri aperientibus neue coitum vtetur nutrix, ne menstrua proritet, vnde corrumpitur lac. Bonitas verò lactis, Trall. teste his signis depingitur, nempè colore, substantia, odore & gustu, colore, vt albissimum sit, & nihil habeat liuidum, substantia, vt nihil admodum tenue, aut crassius, aut caseosum contineat, odore & gustu, vt non sit foetidum, sed dulcissimum: & memini me semel accersitum fuisse ad quandam mulierem cuius lac tam gustu amarū fuit, vt infans propriæ matricis mamillas exsugere recusauerit, quæ tamen intra triduum, (bile meo consilio fortiter euacuato) lacte dulcissimo abundabat. Præter hæc, cauendum est, ne infans tantum exsugat vt fastidiat, neue alia capiat alimēta cum lacte, quia corrumpent lac. Sufficiet igitur, mammam infanti ter vel quater in die porrigere, & parum mellis rosacei aliquando infanti dare, ad prohibitionem corruptionis lactis, & si opus sit lactantem purgare, purgetur nutrix: vidi etiã Smaragdum verum circa collum infantis appensum multū profuisse, vel radicē pæoniæ quem sæpius radere oportet odoris gratia. Aliqui etiam laudant vngulam alcis in annulo gestari: sed quicumq; plura pro infantium curatione desiderat, Mercurialem de morbis puerorum legat vel Ætium, qui Possidonij authoritate, quædam auxilia infantibus præbenda descripsit.

Si verò puer sit 5. vel 6. annorum, purgetur in hunc vel similem modum.

R̄. trochiscorum agirici ꝯ 4. infusos in oximelle scillitico (*Gal.* enim valde probat medicamenta è scilla)

De agritudinibus capitis.

scilla) & fortiter expressos castorei gran. ʒ. sirupi rosarum solutiui cum agarico ʒ i. β: aquæ melissæ q. β. fiat pot. Iteratis verò euacuationibus, secundum iudicium præsentis medici optimum erit vti sternutatorijs & apophlegmatismis deinde quotidie dare ʒ i. medicamenti nostri in ʒ i aquæ melissæ.

Gal. Lib de
venæ sectione
& 11. & 12.
lib. method.

Si verò post puerilem ætatem quis hoc morbo corripiatur, (præmissa enemate,) aperiatur cephalica, si sanguis peccet, vel tanquam causa adiuuans, vel sine qua non.

Ætius enim, venæ sectionem omnibus alijs auxilijs in hoc morbo potiore affirmit, hoc facto præparandum est corpus in hunc vel similem modum. R. sirupi de bethonica, mellis rosati ana ʒ i. aquæ pæoniæ, ʒ ʒ. fiat haustus, vel R. oximellis sciliciti, sirupi de bethonica, ana ʒ i. aquæ pæoniæ ʒ ʒ. his per quinque aut septem diebus acceptis purgandus est ægrotus in hunc vel similem modum si vires & ætas ægroti patiantur. R. confectionis hammech ʒ ʒ. trochiscorum alhandal gran 10. sirupi rosati ʒ 2. aquæ bethonicæ q. β. fiat potio capienda in aurora per sex horas ante cibum: sed vt verum dicam, eleborus niger est omnium aliorum efficacissimum arcanum ad expurgandum fomentum, & pabulum huius morbi, more chimitico extractum, & ante nouilunium, & plenilunium, more antedicto datum.

*Eleborus
niger.*

Si per consensum proueniat morbus ex vitiosis humoribus, os stomachi infestantibus & nauseam mouentibus multum conducet. Vomitus & vsus

vsus huius electuarij. R. Mithridati optimi ʒ ʒ. saccari rosati ʒ 3. seminis pæoniæ ʒ 3. limaturæ cranij humani ʒ 6. sirupi de corticibus citri q. ʒ. detur, ʒ ʒ. per horas duas ante cibum: multum etiam proficiet scutellam brodij pulli cum ʒ 2. infra scripti pulueris aliquando sumere. R. limaturæ cranij humani, seminis pæoniæ, extractionis visci quercini, ana ʒ ʒ. deinde quotidie administretur medicamentum nostrum è vitriolo ad corroborandum cerebrum.

Ad prouocandum autem vomitum ego semper soleo floribus rubris Antimonij vti optimo cū successu. Sed aliqui forsan antedictum medicamentum tanquam nimis violentum contemnunt, attamen. Trall. vir sanè magnæ authoritatis in his & similibus morbis hæc vehementiora medicamenta multum approbat, affirmatq; se hisce remedijs eos curasse qui ab alijs derelicti fuere, & teste *Hipoc.* extremi morbi extrema requirunt remedia, vnde omnes antiqui medici multò maiores morbos curarunt quàm nos hodie curamus quia consilium antiquorum repudiamus.

Si verò ex ira, cura, fame, solitudine, timore vel similibus proueniat morbus, vitiosis nempe humoribus ad os ventriculi confluentibus, remoueantur causæ & curentur secundum doctrinam antea traditam.

Si verò morbus ob particulam aliquam procedat, optimum præfidiū ad prohibendū vel ad minimū ad alleuiandum paroxysmum, fortis ligatura supra membrum affectum cum materiam eleuari

G

sentiant

vomitibus

floribus Antimonij
rubri.

De aegritudinibus capitis.

sentiant, & postea tempore interualli & quietis purgetur ægrotus pilulis cochijs vel ex hermodactilis affectæq; parti imponendum est lepidium vel vesticatorum è cantharidibus fermento, & acri aceto, vel pes coruinus contusus, vel illud ceratum Montani quo vsus est in curatione vnius qui ob brachium ægrotauit: compositio hæc est. R. sinapis pirethri, seminis nasturtij ana ʒ 2. euphorbij ʒ β. nitri, aluminis scissilis ana ʒ 1. adarces ʒ 3. sagapeni, galbani ana ʒ β. salis amoniaci ʒ 3. picis naualis ʒ 1. Olei de euphorbio, de castorio, de balsamo, ana ʒ 1. dissoluantur gummy in aceto scillitico, puluerisanda puluerisentur, & cum oleis & resinis, addita cera fiat ceratum solito loco applicandum quod singulis 14. diebus remoueat, & fricetur locus cum scilla, & rursus apponatur iuxta necessitatem, & dum hæc aguntur singulis septimanis semel per mediam noctem post bræuem cœnam accipiat ægrotus, ʒ 1. harum pilularum: compositio hæc est. R. radicem pæoniæ, castorei, dictanni cretici, sileris montani ana, ʒ 1. cornu cerui vsti rasuræ, cranij humani ana ʒ 2. seminis citri, liquoris visci quercini ana, ʒ 2. puluerisentur puluerisanda, & aceto scillitico aspergantur, die autem interposito assumet æger semper ʒ 1. sequentium pilularum. R. agarici, rhab. aloes, elebori nigri chimicè extracti, ana. ʒ 1. β. garpiohilorum, ʒ 1. moschi, ambra ana, gra. 4. cum sirupo de corticibus citri, fiat magdaleon.

Si verò accidat in mulieribus ob retentionem
menstru-

menstruorum investiganda est causa retentionis & procuranda sunt, nisi infantem in matrice gerant tunc enim difficilis est cura & non emollienda, satius enim est nil nisi abortum prohibentibus, & ventriculum corroborantibus uti: attamen Momtanus consulit usum huius electuarij bis in septimana, per tres horas ante prandium, & in quantitate ʒ β.

℞. caricarum pinguium per setaceum expressarum ʒ 4. medullæ cartami, ʒ 1. rhabarb. electi, ʒ 2. gariophill, ʒ β. misce cum sirupo de corticibus citri.

Si à morfu animalis venenosi pendeat morbus supponantur ventosæ cum scarificatione vnà cum emplastris attractiuis, & defendetur locus superior cum forti strictura, & aceto, & intrò detur theriaca veneno propriè destinata.

Si a vermibus procedat morbus, interficiantur cum amaris, & eijciantur, si verò sit latus lumbricus vtendum est allio pro cibo, vel radice filicis: & non multis annis præteritis quidam theologus adhuc viuens cognomine Large, per longum tempus contabuit, neque potuit vllum auxilium inuenire quamuis medicos doctissimos consulisset, & tandem allium inter cætera comedens ingentem lineam per secessum eiecit, cum magna admiratione, vnde ab eo tempore conualluit.

De Ægritudinibus capitis.

De Lytargia exquisita.

Lethargia nomen sumit à Græcis scilicet ἀπὸ τῆς λήθης & ἀργῆς sed de nominibus non est curandum dummodo rectam intentionem curandi habemus. Lethargia exquisita semper morbus ab initio non symptoma, & teste Celso est inexpugnabilis penè dormiendi necessitas quam pituitosæ collectio & regurgitatio progignit, teste Actuario.

Lethargiæ
descript.

Questio.

Oritur questio inter recentiores medicos vtrum Lytargia sit inflammatio, aliqui affirmant non esse, & defendunt opinionem suam, è Galeno in Cap. 2. lib. 3. method. com. aphorif. 3. sect. 2. & in multis alijs locis, alij autem sunt quemadmodum Trincauelius qui contendunt esse inflammationem quam sequitur febris, & ad confirmandam eorum opinionem proferunt verba Galeni, in 13. methodi, vbi dicit phrenetidem & Lytargiam affectus esse ferè contrarios specie, ideo concludunt ex necessitate esse in eodem genere: præterea, obijciunt materiam quotidianæ febris, & Lytargiæ eandem esse, attamen non dicitur febris frigidus affectus. Aliqui etiam sunt, sicut inter alios Donatus qui è Galeno colligit, lytargiam aliquando esse cum inflammatione, & aliquando sine inflammatione.

Locus vbi
generaliter.

Generatur Lytargia in cerebro solummodo ab humore pituitoso, testibus Trall. Paulo, & Gal. Cap. 13. et 14. lib. 4. de causis pulsuum Commen. Aphor. 30. sect. 3. com. lib. 1. prophet.

De Aegritudinibus capitis.

in hoc enim morbo cerebrum tanquam spongia Arcul. contra
madefacitur.

Duplicia sunt signa, demonstratiua & progno- Signa.
sticatiua.

Præostendunt verò morbum futurum dolor Prog.
vehemens chronicus e materia phlegmatica; longi-
tudo et profunditas somni, hebetatio sensuum cum
continuo quasi tinnitu aurium, vertigo perseverans
per essentiam genita.

Demonstrant verò morbum præsentem hæc
quæ sequuntur.

Infirmus resupinus iacet in lecto sicut truncus,
vt inquit *Rhasis*, et non omninò sine voce; quia
aliquando interrogati respondent, (præsertim in
debili lytargia) cum respiratione rara & debili, &
æquali (cum febre tamen lenta) quia nocumentū
huius morbi sequitur magis oppressionem virtutis,
quàm impressionem materiæ in virtute, iacet eti-
am ægrotus cum pulsu magno, raro & vndoso: at
postea raro, exiguo et obscuro, quia virtus frangi-
tur: attamen *Gal.* 1. de causis pulsuum: et 4. de
præfag. ex pul. ait, quod pulsus lethargicorum, &
peripneumonicorum, aut ijdem, aut similes sunt:
præterea frequenter oscitant ægroti propter multi-
tudinem vaporum multiplic. ad musculos, et sunt
maximè obliuiosi, et sæpe supprimitur vrina, et a-
liquando aluus tum propter obliuionē, tum prop-
ter imbecilitatē musculi sphinct. Et vt concludā, vt
vmbra corpus ita obliuio litargiam consequitur.

Si muscoli non obediunt deglutioni vt cibum Signa mortis.
recipiant.

G 3

Si

De Ægritudinibus capitis.

Si accidentia sint vehementia cum magno tremore & multo sudore, maiore ex parte est mortalis, quia sudor inducit defectum virium.

Signa salutis. Si patiens aliquam habeat memoriam et facilem anhelitum, si aliquid per nares emungetur, si in suis motibus sit agilis, si post septimum protrahatur morbus, teste *Hipocrate*.

Curatio. Fingamus nunc aliquem laborare lytargia, qui auxilium postulat: Inprimis collocarem in domo lucida, (ita tamen ut lumen non offenderet oculos) ne prohiberet apertionem eorum: deinde præscribere acriorem clysterem, ex lib. i. decoctionis, calamenti fluuialis, origani, asari, saluix, centaurij, bethonicæ, roris marini et stechados, in aqua imponerem hyeræ diacolocinthidos ʒvj. seminis cartami, ʒβ. olei rutæ ʒiij. salis ʒi. mellis rosati ʒiij. vel si viderem ægrotum non potuisse diutiùs retinere clysterem, subtraherem salem & mel, ut fieret minus stimulan: deinde venam pro viribus secarem: & hic medicandi methodus cohæret cum *Gal. 13. therapeutic.* et cum *Auicenna* et *Rhasi*, primo continentis: et quanquam aliqui forsan obijcient Mesuem nullam mentionem facere de phlebotomia, et Serapionem plurimas condiciones ponere: attamen in hac sententia cum antedictis authoribus inhæreo, nempe plebotomiam propter duo conuenire, scilicet quia euacuatione facta, membra fiunt auara, unde vapores ad inferiora diuertuntur, neque tam velociter ad caput evaporant, et aliqua portio pituitosæ materiæ morbi euacuatur, ad propositum, enemate dato, et vena secta, frequen-

Math.

frequenter irritarem deglutionem, instillando aliquid iucundum cum vasculo angusti oris, & ad somnum arcend. quantum possem commouerem eos ad iram, et rixam, cum clamoribus, frictionibus, dolorificis ligaturis, pilorum euultione, aliquando e temporibus, aliquando e barbis, (si viri essent) aliquando e capitibus, vtererque suffitibus e castorio funiculo lucernario extincto, galbano, pulegio in aceto macerato, et similibus: aliquando tamen somnum per horam vnam vel alteram concedens ad virtutis conseruationem, interea nutrirem ptissana Auenæ, & pro potu aquam hordei, cum decoctione hissopi, vel aquam mellis, quam in oribus eorum infunderem, declinante vero morbo, cum vitellis ouorum, & modico piperis, vel similibus reficerem, ad ciendum autem aluum quotidie, aut vterer clysteribus, vel suppositorijs longitudinis duorum communium, confectis ex hyere simpl. Galeni ℥j. pulpe colocinthid. interioris ℥ij. scammonia ℥i. cartami & centaurij minoris, ana ℥ij, salis gemmae, ℥ij. liquefiat hyera simplex qua liquefacta superaspargantur pulueres specierum dictarum: euigilata autem virtute post duos aut tres dies, ℥i. castorei, cum ℥j. scammonia darem: deinde sternutatorijs vterer et in maxima necessitate cucurbitulas in occipitio figerem, cum multa flamma et sinapismo e caricis, et sinapi, cum aceto macerato prærafis capillis vterer: præterea frontem oxirhodino cum castoreo dissoluto oblinirem, vt caput roborarem ne vltius reciperet

De Ægritudinibus capitis.

reciperet, et receptos extenuaret, et quotidie medicamentum nostrum e vitriolo propinandum darem.

Si verò contingeret lotij retentio, applicarem sequens vel simile medicamentum calidum pectini & perineo; R. rad. raphani, apij, ana ʒj. pariet. maluæ altheæ, ana pug. j. contusis adde olei anethini, butiri, ana ʒiβ. olei de scorpionibus, ʒβ. misce.

Anno Domini 1590. accersitus fui cuidam seruo generosissimi viri, cognomine Lunsford: qui de repente præcedente nocte in lytargiam inciderat, quem cum bene animadueteram, et adstantibus eminentis periculum prædixeram, venam medianam dextram aperui (valde enim plethoricus erat, et ʒiō. sanguinis extraxi, interpolitis vero tribus horis, alteram in sinistro brachio incidi, & rutam ex aceto maceratam naribus applicui, & ea nocte sine vlllo alio auxilio conualuit.

Anno Domini 1593. generosa quadam sexagint. annorum, mater vxoris meæ charissimæ, laborans feбри pituitosa, in lytargiam notham incidit, ita vt omnes crederent eam morituram, cui accersitus in hunc modum succurrebam.

Inprimis dedi antimonium meum ad secessum præparatum, cum duobus coclearibus vini, et magno cum labore deglutire ægrotam coegi, quod intra septem horas operabatur ad minus vigesies, ipsa toto tempore sicut mortua iacente, pluribus mulieribus adstantibus, ciuilitatis causa et ad abstergendā eam, & etiam omnibus modis quibus potuerunt ad euigilandam: circa horam quar-
tam

tam vespertinam, desijt medicamentum vlteriùs operari, ipsa tamen vt antea iacente, circa horam quintam ʒj. mithridati cum ʒß. castorei in vino ei propinandam dedi, et varios suffitus naribus toto hoc tempore applicare continuebam: hora octaua eiusdem nocti conualescere incæpit, & bono regimine in victu obseruato, pristinam sanitatem recuperabat, et adhuc incolumis viuuit.

De Coma & Cataphora.

Quia Coma seu Cataphora, et *Caros* exquisita, neque ratione subiecti, nec ratione formæ, nec ratione causæ efficientis, differunt a lytargia, nisi secundum magis & minus, ideo non libet particulatim de illis scribere, sed solummodo aliquot signa differentiæ gratia proponere.

Lytargia exquisita præcedit febrem, febris verò præcedit *Caron*.

Lytargia vera semper morbus per se, *Caros*, aliquando Symptoma, vt in exacerbationibus febrium, morbi comitialis, & aliorum.

De Apoplexia.

Apoplexia quæ ab antiquis Sideratio appellatur, et ab aliquibus morbus attonitus: est affectio cerebri, (teste *Paulo* libro tertio, capitulo 18.) in quo omnes partes corporis simul, et sensum, & motum amittunt: (teste etiam *Gal.* libro tertio,

Cor. Cel. cap.
26, lib. 3.

H

& 4.

De Ægritudinibus capitis.

et 4. de locis affectis, & libro de differentijs simpt. cap. 3:) respiratione tantummodo excepta, vt patet per eundem commentarium, aphorif. 42. secundi lib.

Causa.

Immediata causa huius morbi, est priuatio descensionis virtutis animatae, siue spiritus animalis, ad inferiora.

Materia.

Apoplexiæ vero materia, (teste Gal libro de cur. per venæ sectionem, capit. septimo,) vel sanguis, qui redundans non egreditur vase, sed vehementer replet venas medias inter cor & cerebrum: vel pituita, ob multitudinem aceruata, non solum in ventriculis cerebri, sed in ipso cerebri corpore: vt in libro 4. de locis affectis patet, nec non 2. de causis simpt. cap. vlt. & 3. de locis affect. cap. 7. & per Ætium cap. de apoplexia.

Vel melancholia, vt aphorif. 56, libro 6. demonstratur.

Signa.

Duplicia sunt signa, quædam enim prænuntiant morbum futurum, quemadmodum capitis dolor, venarum ingularum eleuatio, æger motus, stridor dentium inter dormiendum, & multa alia copiosissimè per Paulum libro tertio, cap. 18. et per Matheum de Gradi, cap. 4. primæ partis de ægritudinibus cerebri descripta.

Quædam quæ demonstrant morbum præsentem, vt exempli gratia.

Apoplectici iacent sine sensu & motu, cum stertore, et sine somno, seruantes colorem naturalem, in hac differentes ab his qui sincopa siue vteri præfocatione laborant, quorum facies cadauerosi, apparent

apparent, præterea nihil sentiunt apoplectici, cum pungantur, neque mouent, in quo differunt a lethargicis, qui quamuis non loquantur, attamen & sentiunt et seipsum mouebunt si pungantur, & hoc verissimum esse experus sum, duos enim apoplecticos vidi in manibus aliorum medicorum, (scilicet) vnum in tutela Domini *Shurri* medici gallici, et alterum in manibus Domini *Landwar* Germani, ambo autem moriebantur.

Apoplexiam fortem soluere, nulla facultas potest, debilem vero difficile, imò difficilimum, propter læsam respirationem, nequit enim facultas ferri per nervos & musculos thoracis, quapropter his musculis motu priuatis, intercipitur respiratio, vnde soluitur temperamentum cordis, fortem autem nominamus apoplexiam, vbi vehementer læditur respiratio, & è quorum oribus egreditur spuma, sed si qui euadant in diuturnum morbum resolutionis aliquarum partium, aut totius corporis, aut violatæ rationis incidunt.

Cels. cap. 27.
lib. 3.

Ne sepelientur apoplectici, nisi post tres dies naturales, multi enim illam ægritudinem recuperant, & fiunt paralitici, tres autem dies constituunt medici anteaquam ad ecclesiam portentur, quia in eo tempore omnes humores cursum suum expleant, vnde aut intra illud tempus, aut nunquam erit aliqua agitatio, qua cognosci potest num viuit apoplecticus nec ne, & ad vltiorem probationem hortatur *Gal.* parum bombacis carpinati ad os & nares apoplectici teneri, ab aliquo manum tremulam.

Curatio.

De Ægritudinibus capitis.

non habente, aliqui etiam ponunt ciathum aqua plenum super pectus ægroti discoopertum, vt videant an aliquid aquæ effusum sit per lacertos pectoris mouentes, aliqui iubent speculum bene tersum et politum ad os et nares apponi, vt videant num aliquo modo alterabitur.

Venæ sectio.

Venam secandam esse in hoc morbo consentiunt omnes, aut enim occidit, aut liberat, (teste *Cor. Celso*) vix enim aliud curationis genus sanitatem restituit, sed de qua vena accipietur sanguis contendunt medici: aliqui enim è saphena in malleolo, & venis remotioribus inciperent, aliqui è media frontis vena, aliqui è venis sub lingua, aliqui è iugularibus, aliqui, è brachio, (sed saluo meliori iudicio) ego ipse illorū opinionē approbo, qui hortantur, imprimis cephalicā aperire, quia nisi cito euacuetur sanguis, morietur homo, postea verò sex horis interpositis iugulares secare non improbo, (cautè tamen) superponendo medicamentum è pilis leporis, aloe, thure, et albumine ouorum, qui enim (vt inquit *Alexander*,) circa caput aliquid moliri cogitat, priusquam totum corpus &c. copiosiorē materiā ad locum affectū attrahit. Quo ad quantitatem sanguinis referenda est ad iudicium medici, qui bene animaduertere debet, num sanguis peccet vt causa principalis, vel causa adiuuans.

Vena verò secta, aut iniiciendus est clyster, vt in *lytargia* dicitur, aut suppositorium longitudinis 5. vel 6. digitorū, caputq; deradendū est, et emplastrū e castorij, euphorbij, ana ʒi. trium piperum, sulphuris, nucis moschatæ, anacardi, seminis vriticæ, ana

ana ʒj. fimi columbini, ʒiij. pulu. & incopotur cum ficibus vel terebinthina, addendo olei petrolei, vel de piperibus, antè autem applicationem huius sinapismi, calfaciendum est caput caute (capillis prius præ rasis) cum ferro candente, ob panniculos, & inungendum cum oleo rutaceo & de castoreo, addendo parum spiritus vini, deinde apponenda sunt naribus fortissima odoramenta è ruta, castoreo, galbano, & similibus, vnà cum strictis ligaturis partiũ inferiorũ, sternutatoria verò non sunt imperanda, nisi post vniuersales euacuationes, sed ventosæ cum scarificatione super nucham appositæ in sanguinea apoplexia magni sunt emolumenti: quoad victum si leuis sit apoplexia, sit attenuatoria, vt in lethargia: & hoc notandum est vinum non propinandum esse, quamquam morbus in longum proteletur.

De Phrenitide.

Quòd phrenitis sit morbus periculosissimus (testib. *Gal.* 1. prognosticorum, & *Trall.* lib. primo cap. 13.) omnibus est in confesso, vnde autem constituitur (vt inquit *Trall.* & quo affectu laborante cerebro, & quæ curatio conueniat, de hoc omnes dissentiunt: ego autem *Gal.* sequutus vnà cum eo phrenitidem in hunc modum defino. Phrenitis est continua dementia quã sequitur febris, cum tumore calido memingum, (qui necessario est in phrenitide) cui connectitur læsio ingens facultatis cerebri, dependens à materiali intèperie calida.

Gal. 2. de causis sympt. lib.
1. de morb. vulgarib. li. 1.
prior rhet. lib.
4. de prælag. expul.

De egritudinibus capitis.

Materia.

Phrenitidis materia dicitur bilis, sed obijciat aliquis *Hipocrat.* & in aliquibus locis *Gal.* & *Paul.* & multos alios enumerare sanguinem, inter causas materiales huius morbi.

Donat. Rond.

Respondeo *Gal.* bilem solummodo enumerare, cum de exquisitissima phrenitide scribat ut tit. 3. lib. 1. propheticorum manifestè patet, de qua acutissima phrenitide locutus etiam est 3. lib. de morbis vulgaribus ubi fatetur omnes intra septimum mortuos esse, qui primo statim die febricitarunt: ubi autem aut ipse *Gal.* vel aliqui alij de exquisita phrenitide (sed non exacte) scripserunt, de sanguine mentionem fecerunt. Sunt autem è recentioribus qui in hunc modum respondent, scilicet *Hipocratem* locutum esse de bili naturali, quæ nihil aliud est, quam sanguis tenuior, cum dixerit deliria cum risu securiora esse, qui à sanguinis exuperantia fiunt.

Bilis.

Quatuor autem sunt species bilis, è quibus progignitur phrenitis. Pallida (teste *Gal.* cap. 7. lib. 3. de locis affect.) quæ nihil aliud est quam flava bilis permixta cum maiore quantitate serosa, vnde conflatur morbus mitior.

Gal lib. 1.
de simpl. m.
dic. facult.

Vel flava bilis, separata à serositate, vnde vehementior fit morbus.

Vel æruginosa, quæ minus prava est quam atra.

Vel flava præassata, it est atra, vnde vehementissimi morbi.

Vigiliæ

Vigiliæ immoderatae,
Somni turbulenti & ali-
quãdo obliuio aliquan-
do dolor occipitis.

Temeritas in respon-
dendo.
Spiratio rara & magna
pulsus paruus & ner-
uofus.

Signa futuri
phrenitidis.

Continuum delirium cum
febre acuta.
Vigiliæ immoderatae.
Sitis non multa quamuis
maxima fit causa quia mens
ægrota.

Respiratio magna
& rara, teste *Gal. ca.*
3. li. 2. de different.
respir. in quo loco
rationem reddit.
Pulsus parui, duri
crebri, celeres &
nonnihil vndosi.

Signa presen-
tis morbi.

Si à sanguine laborent ægroti cum risu deli-
rant, & cum oculorum remissa rubedine.

Signa peculi.

Si à flaua bile, cum ferocia & oculorum flauitie.

Si à bile æruginosa siue atra, ferocissimi sunt
ægroti & tanquam ferini.

Quoad victum & curationem : fingamus ali-
quem corpore caruoso & plethorico, auxilium
nostrum postulanti, quia phreneticus.

In primis circa aerem intendendus est ani-
mus, (nempe) vt sit temperatus, nam vt insigni-
ter calidus in hieme fugiendus est, vt qui calidita-
tem, & inflammationem augere possit, neque ta-
men in ætate insigniter frigidus aptus illi &
vtilis est, vt qui materiam concentret meatus
cutémque densando obstruat, quo fit vt prohi-
bita difflatione, caput magis exæstuet.

Hoc

De Ægritudinibus capitis.

Hoc factò, curandum est, vt cubiculum sit sine picturis, aut rerum varietate, que animum mouere possint, & vt nulli præter familiares cubili ingredi-antur, neq; hi nimis frequenter: vtrū verò in luce, aut in loco obscuro continendus sit ægrotus, è natura phrenitici conijcere debemus: Si enim lux varias & vanas imagines illi suggerat, vel quæ in luce sunt extimescat, in loco obscuro collocandus est, sin tenebras horreat, è contra, sin nullum sit discrimen, respiciendi sunt vires, imbecilliores enim in obscuro continendi sunt: cubiculo in hunc modum præparato, curarem vt ægrotus quàm læuissimè contrectaretur, & in lecto suo detineretur, per famulos si diues esset, aut per vincula si pauperimus, inordinatus enim motus. Si quid aliud vires prosternit, & somnum impedit, teste *Gall.* commento aphor. 28. secundi libri, pedes etiam reuulsionis gratia constringerem: quoad cibum autem, quam moderate me gererem, vt enim repletio eum magis insanare faceret, ita inedia vires debilitaret, darem igitur ptisanam pro cibo vel cremorem Auenæ, pro potu autem concederem aquam hordei, cum sinipo violarū, vel de succo limonum, vel cum succo malorum punicorum acidorum, aliquando etiam vinum tenue album concederem, si antea consuetus fuerit bibere, his omnibus in hunc modum constitutis venam audacter secarem tanquam omnium primum & maxime futurum remedium: & quanquam aliqua sit controuersia de vena in hoc morbo aperienda, ego tamen (quia corpus plethoricum) medianam aperirem, & euacuationis

Paul Trall.

cuationis et reuultionis gratia, si enim in principio
 venam capitalem tunderem, in maiori quantitate
 sanguinem ad locum attraherem. Si autem ple-
 thoricus non fuisset, cephalicam aperueram, vel
 venam in frontis imo, & in quo virtus non permit-
 tit venæ sectionem, cucurbitulas brachijs siue infe-
 rioribus partibus secundum intentionem euacu-
 andi affigerem: vtrum autem in initio sufficiens
 sanguis capiendus sit, nec ne, sub iudice lis est: sed
 in hoc ægroto, sufficientem quantitatem detrahe-
 rem, sequutus *Gal. lib. 4. de causis pulsuum*, & quia
 virtus cito succumbit, atq; ideo retardatio pericu-
 losa est, & quia molestum est sæpius detrahere,
 quanquam *Ætius* aliud hortetur vnà cum *Paulo*
 & *Areteo*, sed horum opiniones locum tenent in
 imbecillis non fortibus & carnosiss: Detraçto au-
 tem sanguine, aluum Clystere euacuarem
 confecto è decoctione quatuor emollientium,
 hordei, capitum papaueris, betæ albæ, & simi-
 lium additis cassia, diacatholicon, electuario le-
 nitiuo, melle violaceo, oleo violaceo, & parum sa-
 lis, & quamuis *Auicenna* proponat scammonium
 attamen miscet cum sero lactis prunis tamarind,
 manna, cassia, & similibus, euacuatione in hunc
 modum facta caput madefacerem cum oxirho-
 dino, ne nimis calefactum liberalius humores at-
 traheret, in quo intingerem pannos lineos, & ante-
 riori parti capitis applicarem in æstate frigidos, in
 hieme calidos, & cum calefieri incipiant, amoueri
 faciam: aliqui sequuti, *Gal. 13. lib. method.* hortan-
 tur cucurbitulas magnas capiti admouere, cum sca-
 rificatione,

De Ægrotudinibus capitis.

scarificatione, superâ sutur coronalem aliqui verti-
ci, sed quomodo cucurbitula his partibus adherere
potest nō bene cōcipio, sed quia in hoc morbo vi-
giliæ multū infestāt, ideo darem grana quatuor an-
tedicti nostri medicamenti, quod felicissime (si
quid aliud) somnum prouocat, sed qui hoc pa-
ratum non habent vtantur 3 1. Philonij Romani,
vel granis nouem specierum philonij, vel 3 2. Dia-
codij cum aqua lactucae 3 2. vel applicetur vn-
guentum recens populeonis ad somnum fronti
& temporibus: his factis si vllō modo possem in-
tro darem aliquod medicamentum purgans, ex
manna, diacatholice, & sirupo rosarum solu-
tuo.

De Paraphrenitide.

Paraphrenitis est delirium symptomaticum in
statu siue vigore febris accidens in quo differt à
phrenitide cessatq; cessante vehementia febris.

Causa.

Acres vapores ad caput eleuati ob inflamatio-
nem alicuius membri nempe pulmonum dia-
phragmatis & similia.

Signa.

Vigiliæ delirium.

Cura.

Omnes medici consentiunt venam non esse se-
candam quia virtus debilis, sed somnum prouo-
candum esse suauī aliquo medicamento vel topico
aliquo externo, vt in phrenitide dictum est.

Historia.

Vltimo die Aprilis anno domini 1590. accersit-
us fui cum altero medicinæ professore cuidam
generoso cognomine Fuller qui per duos dies na-
turales

eurales ratione febris ardentissimæ paraphreniticus fuit, cuius venæ & arteriæ vniuersim tremebant, concilium cepimus de morbo, tetigimus pulsum, urinā inspeximus cum alijs circumstantijs. Ego autem quid de ægroto putarem adstantibus dixi, ægrotum scilicet in magno discrimine vitæ periclitari, & ratione morbi acutissimi & ratione ætatis & virium (sexagint. enim ferè annorum erat) neque aliquid esse præter venæ sectionem in quo considerem, aliter verò nihil faciendum esse affirmavit, & multo minus venam secandam esse sed præbitero relinquendum, atque ex pulsu intermittente mortem ea nocte aduenturam prædixit, & in hac opinione confirmatus discessit: dum hæc agebantur, & reuocans in memoriam pulsus intermittentes in pueris & senibus non semper prælagire ineuitabilem mortem, & bene percipiens, per mollitiem pulsus, & plethoriã corporis, & alias circumstantias, naturam potius grauari ex plenitudine, & imbecillitatem virium oriri priuatiuè per suffocationem, quam positiuè ex defectu naturalis caloris, dextri brachij basilicã circa horam quartam à meridie aperui, & 37. sanguinis extraxi, & ante solis ortum proximo die ad se redijt, & conualuit, & adhuc superstes viuit.

Sit cibus hordei cremor, vel ius macri pulli alteratum cum refrigerantibus: sit potus aqua hordei, cum sirupo acetositas citri, siue de succo limonum, neque detur ægroto potus frigidus, sed tepidus, si morbus oriatur ex inflammatione diaphragmatis.

Videtur ratio.

De Ægrotudinibus capitis.

Si verò alius sit adstrictus, detur clister emolliens.

De Incubo.

Causæ 3.

Incubus dicitur ab incubando, estq; imaginatio suffocationis, cum oppressione, exclamandi impotentia, vocis priuatione, aut inani vociferatione nihil significante: prima causa crapula, siue cibi plenitudo in stomacho quo repleti comprimuntur diaphragma, vnde vapores clauduntur in spiritualibus, è quibus comprimitur cor, è cuius compressione, per communitatem totum comprimuntur videtur.

Secunda causa somnus super satietatem cibi, vnde tempore somni, retinentur vapores, qui tempore vigiliæ resoluuntur.

Causa imme-

Tertia causa, dormitio resupina, (teste *Auicenna*) Aliqui (sed falso) existimant, dæmonem in aere existentem, imprimere aliquam qualitatem malitiosam in membra patientis, vnde fiunt impotentes ad aliquid agendum. Repletio ventriculorum cerebri cum vaporibus crassis, facultates per nervos transire prohibentibus, dicitur immediata causa huius morbi.

Sympt.

Suffocationis imaginatio, grauitas, immobilitas, vocis priuatio, vel inanis vociferatio.

Causæ repletionis.

Repletio autem ventriculorum cerebri, accidit duplicem ob causam, } Internam, } Externam.

Ab

Ab interna, vt a sanguine, pituita, siue melancholia.

Ab externa, vt a frigore ingenti in somno, e quo incrassantur & concentrantur vapores, necesse flari possunt.

Est malum non negligendum, quia (testibus *Prog,* *Auicenna, Rhafi,* multisq; alijs) est antecessor epilepsie melancholie, siue apoplexie.

Sit dieta tenuis et flatus expers, sit cæna præcipuè bræuis, et cum oriatur a sanguine detrahentur carnes, vinum, et omnia quæ copiosum sanguinem generant. In materia verò pituitosa, minoretur cibi quantitas, vinum autem in parua quantitate concedi potest. *Victus,*

In materia melancholica regatur patiens, prout postea in capitulo de melancholia dicetur.

In materia sanguinea, venæ sectio in cubito sufficiet, aliqui autem saphenas aperire suadent, sed nunc dierum explosa est hæc opinio. In alijs autem causis, purgentur ægroti hyera Pachij, vel Rufi, vel Archigenis, vel pilulis cochij, aut de lapide lazuli, prout causa postulet. *Medic, ratio, Rhafis, Auicenna.*

De Melancholia.

Per hoc vocabulum intelligo delirium melancholicum, coniunctum cum timore, & mæstitia.

Melancholia est corrupta imaginatio, cum timore et tristitia absq; febre, (*Actuarius* tamen lib. 1. metho d. medend. addit hoc aduerbium ferè, qua *Melancholie descriptio.*

De Ægritudinibus capitis.

si aliquando cum febre viderat.

Materia.

Non vnus humor melancholiæ parens, sed plures, (teste *Tral.* lib. 1. cap. 17.)

Causa efficiens.

Caligo quædam rationali animæ parti circumfusa, vnde oritur timor: melancholicus enim (teste *Gal.* libro secundo de causis symptomatum, & libro de vsu respirationis, & libro quinto de locis affectis: vnâ cum *Ætio* tetra. secunda, sermone secundo:) causam timoris secum in corpore circumfert, ratione coloris atræ bilis, qui rationem obumbrans, timorem efficit, haud secus quam magnæ & profundæ tenebræ externæ pueros terrent.

Progignitur vero hic morbus dupliciter, scilicet per primarium capitis affectum, et per sympathiam.

Si per primarium affectum, tunc fit aut propter mistionem alicuius materiæ melancholicæ cum spiritu animali, aut eiusmodi qualitate in reticulari plexu cerebri suscepta, vnde proficiscitur tenebrositas.

Aut per propriam substantiam spiritus animalis, (teste *Ætio*, si bene intelligatur) nempe vel vbi gignitur spiritus nutritiuus, tenebrosus ratione victus, aut iecoris calidioris, et habitus atrabilarij, vnde fit vitalis, in corde eiusdem qualitatis, et ex vitali tenebroso in caput delato, procreatur spiritus animalis tenebrosus.

Vel vbi probus gignitur sanguis in hepate, è quo cor discrasiatum, progignit spiritum vitalem tenebrosum, vnde spiritus animalis non dissimilis oritur,

oritur: nocumentum enim cordis semper associat
nocumentum crebri, teste *Auicenna*.

Cor verò distemperatur, vel ex aere, vel ex morbo, vt in febribus pestilentibus, vel per compactionē ratione cerebri quod vel præ nimio calore exæstuan-
ans, auget calorem cordis, vnde cor nimis calidum resoluit portiones diaphanas, & reddit sanguinem opacum, vel præ nimia intemperie frigida cerebri corde nimis refrigerato, exprimuntur partes luminosæ, vnde redditur spiritus vitalis tenebrosus, & in hunc modum dicuntur vigiliæ, sollicitudines, et mæstitia, procreare melancholiam, nempe quia refrigerant cerebrum, & cor secundari-
o.

Gal, cap. 7. lib.
7. de locis
affectis. aphor
23. sect 6.

Si per sympathiam proueniat melancholia, tunc vel per consensum ventriculi, vel hepatis, (vt antea dicitur) vel lienis, vel venarum meseraicarum, vel vteri.

Si ventriculi vitio, tunc fit consortij lege, melancholia enim non potest impartiri ab inferioribus partibus, quin ob stomachi supernum afficiatur. *Trinc,*

Si vitio hepatis, tunc fit ob intemperiem.

Si vitio lienis, tunc aut quia frigidior non attrahit, aut quia obstructus seu in tumorem adauctus, non suscipit, aut propter debilitatem non expellit.

Si ratione meseraicarum, tunc aut quia obstructuntur, aut nimis incalescunt, vnde sanguis crassior redditur, qui venas obstruit, et chylum prohibet, qui cum genitus in ventriculo, rapiendus sit ad iccur, retinetur, corrumpitur et in flatus vertitur, vnde

De aegritudinibus capitis.

vide vapores &c.

Si vitio matricis, tunc ob menstruorum retentionem accidit.

Signa communia.

Timor, Tristitia, Desipientia, falsæ suspiciones, amicorum auersio, &c.

Signa peculiar.

Qui per primarium affectum capitis laborat, semper cogitabundus est, continuò descipiens, sine vlllo errore in victu commissio, attamen si a permissioe materiae melancholicæ, vel vaporis alicuius cum spiritibus animalibus oriatur malum, mitiora erunt symptomata, si ratione propriae substantiæ ipsius spiritus animalis, sauiora erunt: deindèq; cogitandum est num ratione totius corporis fiat, vel ratione cordis, quod faciliè diiudicatur per habitum atrabilarium, gracilitatem naturalem, aut acquisitiam corporis nigritiam, siue hispiditatem, venas amplas, et plenas sanguine atro, aut per complexionem naturalem, siue accidentalem, quam maximè sumitura pulsu.

Qui verò per sympathiam ventriculi ægrotat, non perpetuò delirat, sed augetur & diminuitur morbus, prout benè vel malè se habeat stomachus, teste Gal. 2. de differentijs febrium circa finem.

Gal. 3. de natur. facul. & 6. de locis affectis.

Si vitio lienis quia non attrahit, orietur icteritia nigra, vel ad minus lividitas seu plumbeitas coloris, viuudus enim color peribit.

Si propter obstructionem, percipietur tensio, dolor, grauitas, regurgitabitq; succus melancholicus in stomachum, vnde debilem reddet stomachum reprimendo calorem naturalem, à quo perficitur concoctio

concoctio, & hoc facilius fit, (teste Gal. 6. de usu partium) quia parua pars succi melancholici naturaliter fluit ad os stomachi, quæ corrugando, et irritando, non refrigerando famem excitat.

Si propter tumorem, siue scirrhum, turgebit hypocondrium sinistrum, vñà cum indicijs scirrhi.

Si propter debilem expulsionem, deficiet appetentia, vñà cum tumore et dolore.

Si vitio meseraicarum, et mesenterij, incrementi malo, sentitur murmur, augetur abdomen, erumpent multi crepitus per inferiùs et superiùs, ructus, acidi, cruditates, æstus circa præcordia, & hypocondrium sinistrum, sputa plurima, tenuia, aliquando fæces liquidiores, nisi nimia caliditas exliccet humiditatem fæcum, vel a flatibus adstringatur aluus, vt sæpe fit, testibus Mont. Cons. 237. et Trinc. 35. aliquando etiam vertigines et maiori ex parte dolor post cibum assumptum.

Priusquam de medicamentis mentionem faciamus, pauca necessariò sunt notanda.

In primis necessarium est priusquam corpora soluentibus medicamentis euacuemus, lenitiuum aliquod præponere.

Deinde in præparando corpus, aut euacuando, semper a leuioribus incipere, lenitiuo verò dato venam secare, corpore autem expurgato, et per venæ sectionem, et per secessum, balneum imperare ieiuno stomacho, vel saltem concoctione expleta, et toti corpori adhibendum esse, sed præcipuè primario membro, vt exempli gratia, si melancholicus per essentiam ipsius capitis laboret,

K

circa

Curandi.
methodus.

De Aegritudinibus capitis.

circa caput per spongas administrandum est: præterea, in materia melancholica vitio iecoris calidioris, semper admiscenda sunt frigida soluentibus, vt serum lactis cum epithimo.

Si vitio lienis, calida soluentibus, vt mulsa cum epithimo, & in recenti morbo, potius leuiora medicamenta sunt sæpius exhibenda, quàm fortiora, testib. *Gal.* lib. ad *Glauc.* & *Ætio*, ne tum modico calore: tum a remotis partibus attractione augeatur morbus.

Prognost.
Mont. Conf.
26.

Melancholia sub præcordijs difficillimè curatur per primarium autem affectum capitis totaliter nõ extirpatur: *Gal.* tamen 3. de locis affectis gloriatur se vsu balnei et pilulis rufi aliquos curasse.

Curatio.

Circa venæ sectionem multum dissentiunt medici, *Gal.* enim *Paulus*, *Oribasius*, et omnes ferè antiqui, proponunt venæ sectionem, in ne vlla specie melancholiæ, præterquam in ea, quæ oritur per consensum totius corporis: imò *Orib.* affirmat, non opus esse sanguinis missione, ea sola excepta: vnde *Gal.* ad probationem melancholiæ, iubet phlebotomiam fieri, & sanguinem inspiciendum esse, & si sanguis niger et ater exeat, vt in atrabilario habitu solitus est effluere, permittendum esse, sin minus suppressendum. Recentiores verò, venæ sectionem in qualibet specie approbant, quam opinionem approbare videtur *Alexander*, et huic opinioni egomet subscribo. Si sanguis igitur iuxta cerebrum solummodo melancholicus existat, in medio frontis vena secanda est, si sanguis ratione totius habitus peccet, in cubito. In melancholia verò hypocondriaca in poplite,

poplit. vel hemorrid. Si sanguis offendat, et ratione hepatis, et cerebri, & in cubito, et in fronte vena secanda est, respectu virium, non coloris, siue prauitatis sanguinis habito, nam quamuis sanguis sit nigerrimus, & concretus, qualis amurca, attamen est naturæ prædium, et alimentum.

Proponamus igitur exercitij gratia, aliquem ex primario cerebri affectu melancholicum, auxilium petentem, in quo sanguis solummodo circa cerebrum peccat. In primis præmissio lenitiuo, ex 3 i. diacatholiconis, venam in medio frontis secarem, deinde victum humidum boni succi, et flatus expertem præscriberem, deinde vterer pro ternis vicibus potione ex sirupo de pomis, de succo buglossi, et de bethonica, cum aqua melissæ, postea euacuarem cum 3 i. ellebori nigri, more chimico extracti, in 3vj. iuris macri pulli, deinde vterer balneis toto corpori, et etiam capiti, cum spongijs, præparatis etiam capillis, quotidie post balneum oblinirem caput cum oleo amigdarum dulcium, & violarum, nitererq; omnibus modis occasionem omnem tristitiæ, metus, et solitudinis auferre, & efficerem, vt pro diuersa deprauatæ imaginationis specie, ab eadem reuocaretur, aut persuadendo, aut aliquid agendo, quæ affatim mutationem efficere possit: exemplo *Tralliani & Philodoti*, et aliorum medicorum, qui cum videbant melancholicum quendam imaginare caput proprium amputatum fuisse, imposito repente capiti ipsius plumbeo pileo gravitatem sentiens melancholicus caput se recepisset, rursus gauisus est, et mulierem quæ serpentem deuorasse se putabat, dato vomitu, anguem extinctum in vas, in quo euomit,

De agritudinibus e a pitis.

posuerunt, quem videns mulier, putauit se reie-
cisse et a vana illa imaginatione liberata fuit, interea
dum hæc aguntur, somnum prouocarem, exhi-
bendo quantitatem nucis magnæ hora somni se-
quentis electuarij.

R sacchari rosarum ℥ij.

philonij optimi ℥iβ.

specierum diarrodon.

aromatici rosarum ana. ℥ij. cum sirupo de
papauere fiat electuarium.

Confortarem etiam cor et cerebrum, cum dia-
musco dulci et amaro electuario de gemmis, &
confectione de hiacintho: notandum autem est
in his compositionibus, gemmas et alios lapides
pretiosos dissoluendos esse secundum artem.

Si verò afficiatur cerebrum ratione cordis, alte-
retur cor ad contrarias qualitates, appropriatis al-
terantibus, vt exempli gratia, si complexio sit mul-
tum calida, cum sirupo de succo limonum, vel si-
milibus: si sit nimis frigida, cum extractione cro-
ci, vel similibus, vt optimè demonstrat *Auicenna* in
capitulo de viribus cordis.

Proponamus nunc aliū melancholicū ex toto ha-
bitu, qui sanitatis recuperandæ causa me accersit.

In primis præordinato regimine victus, vt postea
dicetur, exhiberem ℥j. electuarij lenitiui, cum ℥ij.
specierum hyeræ simplicis Galeni; hoc facto, venā
in cubito secarē, secundū tolerantiā ægroti: dein-
ceps sequentē potionē (prout opus fuerit) pluribus
vicibus exhiberē, R. sirupi de succo fumarie et de
pomis, ana ℥j. sirupi de corticibus citri et ex
infusione rosarum, ana ℥iβ. cum ℥iij. aquæ bu-
glossi

buglossi: fiat potio post quam exhibeatur talis purgatio. R. florū cordialiū, lupulorum, fumarix ana, q β hordei mundi ʒ 1. fenæ, ʒ 3. epithimi ʒ 2. vuarum passarum detractis nucleis, ʒ β prunas numero 3. Fiat decoctio in cuius colaturæ, ʒ 4. dissolue mannæ, ʒ 2. sirupi Augustini, ʒ 2. vel sine his diasenæ siue confectionis hamech ʒ β. Huius classis medicamentis iterum atq; iterum (urgente necessitate) utere, & in rebelliori morbo, veratro antedicto, & pilulis ab alexandro, de lapide armeno multum laudatis: corpore nunc purgato exquisitè balnea pro ægroto meo pararems & electuaria lætificantia: & in hac antedicta methodo vnà cum dieta sequenti spem salutis collocarem.

Fingamus nunc tertium Melancholicum, ex hypocondrijs laborantem, auxilium postulantem.

Huic imprimis lenitium vt antea darem, postea, venam in cruribus siue in malleolis aperirem, duplicem ob causam, prima quia ex obstructionibus fit inflammatio præsens vel futura, deinde quia sanguis subsistit hepate atq; ideo venæ inferiores sunt aperiendæ, aliàs sanguis probus euacuetur, & malus sursum traheretur, vbi intentio nostra planè contraria est: hoc factò, ad præparandum corpus, ordinarem potiones ex sirupo de cichorio *Nicholai*, sirupo bisantino completo, de fumaria, & de pomis, cum sero caprino per cocturam separato (aceto scilicet imposito) deinceps purgarem corpus, in hunc, vel similem modum. R.

confectionis ʒ β. sirupi rosarum solutiui ʒ 3. aquæ

K 3

boragi-

De Ægrotudinibus capitis.

Actius Paul.

boraginis q. sufficit, vel & confectionis hamech, 3 β, foliorum senæ, epithimi ana, 5 i. fiat bolus. Purgato autem corpore absinthij decoctum assidue præberem, vnà cum vrinam mouentibus, deinceps exterius fouerem hypocondria, cum decoctione chamomillæ, maluæ, althææ, & similibus, & apponerem cataplasma sinistro hypocondrio, confectum ex oleo, in quo incoquantur ruta, anethum, serpillum, absinthium, artemisia, pulegium, & baccæ siue tenera folia lauri, aliquando etiam omissis antedicto cataplasmate, vterer vnguento Narenio, & locum lana amplissima, & pelle aguina, contegerem, imo aliquando ad euacuandos flatus, inanibus cucurbitulis vterer, nec nõ sinapismo Ætj vtrũ verò sequeretur Ætium & Paulum, in exhibitione coclearis vnius acris aceti post cibum quotidie, dubito, quia Hipoc. 3. de ratione victus affirmat, acetũ prodesse biliosis, officere autem melancholicis, vnde Fernelius acetũ, frænum bilis vocat, vitam verò melancholiæ: ego potius darem secundum decretum Oribasij lib. 8. sinapis, acetum mistum cum polipodio, vel similibus, & in fine darem medicamentum ex limatura chalibis præparata.

Dieta generalis.

Sit aer temperatus & crebro mutetur.

Sit moderatus vsus veneris, (non mediocriter enim cõfert, teste Aretæo) prouocetur lætitia omnibus modis quibus fieri potest, dormiatq; ægrotus quantum vlllo modo potest (somnia enim humectat caput, & curat melancholiam) vteretur melancholicus bis in septimana brodio pulli, in quo incoquantur radices polipodij, petroselini, liqueritiæ, borago,

rago, & buglossū, diebus interpositis, vtetur iure ex carne pulli, malua, spinicia, blito, borag. et passulis.

Ne nimis ad ignem appropinquet capite, habeat beneficium alui quotidie, aut arte, aut natura, bibat vinum tenue mediocriter, fit panis fermentatus cum paruo anisi, abstineat à carne bouina, vel castratorum, ab auibus aquaticis, à carne porcina, & generaliter à piscibus (quamuis aliquādo passer- culæ, mulli, soleæ, & id genus piscium concedi pos- sunt) à caseo antiquo, pastilibus, lacticijs, placen- tis omnibus, leguminibus, omnibus oleribus siue acetarijs, except. lactuca, borag. buglossa, calend. spinacia, lupulis, asparago, ceterach. capparib. vel cichorio.

De vera Paralysi.

Paralisis est necessario & sensus, & motus amif- sio, in aliqua parte humani corporis: quanquam e- nim *Gal. lib. 3. de locis affectis* commemoret, motum solum aliquando auferri, attamen in eo lo- co de imperfecta loquitur, vbi vero in eodem loco, & in primo de causis simpt. cap. 5. sensum & motū aliquando auferri affirmat, de perfecta mentionem facit.

Aetius, Orib.
Paul. Trall.
Arnal. Rond.

Paralisis vero efficiens causa, est frustratio facul- tatis motricis.

Casa efficiens
Aetius tetr. 2.
serm. cap. 28.

Materia verò, vel sanguis, dum aut multitudi- ne obstruit, vel humiditate spiritus extinguit, aut consopit, vel flaua bilis, si Fernelio credamus, quod tamen credendum non est: vel pituita, crassa transitum spirituum obstruens, sunt tamen

qui

De Ægritudinibus capitis.

Rond.

qui putant pituitam alio modo generare paralifim, scilicet quia neruos madefacit. Ego verò Trinc. assentior, qui magna (in meo iudicio) ratione adductus, constanter affirmat, neruos ex humore absorpto madefactos, in latum potius augeri, & ita conuelli quia detrahitur de eorum longitudine, vel melancholia, fluxum spirituum impediens, aliter enim fieri non potest vt sit causa, cum ex sua natura sicca existens, potius induraret, quam emolliret neruos.

Vel intemperies calida aut sicca, testib. *Ætio*, & *Alexandro* contra verò *Auicenna*, & *Gal.* lib. de locis affect.

Ratio.

Non numeratur autem calida intemperies inter causas (prout illis visum est) quia non aduersatur radios spirituum animalium, nec calidum infitum ipsius musculi.

Vel frigida intemperies, refrigerat enim musculos, vt non possit admittere facultatem: vt exempli gratia, accidit illis qui diu sedent super lapides frigidos, vel diutius morantur in aquis, vt *Gal.* denotat, (sed saluis eorum opinionibus, bis dum ipse medicinam exercui, duos paraliticos factos fuisse; ex hac occasione vidi (nempe) quia cum calidissimi fuere, sine respectu se ipsos refrigerauerunt, atq; ideo concludo, calorem in his fuisse, vel causam adiuuantem, vel sine qua non (scilicet) quia calor tum fufit pituitosos humores, & ad fluxum paratiores reddidit, tum poros aperiendo magis paratos effecit, quo facilius materia morbifica, ad neruos peruaderet, non aliter quã vinum dicitur generare paralifim.

Vel

Vel paucitas spirituum, vel strictura brachij siue alterius membri, vel ictus siue casus (scilicet) per cōpressionē, vel vulnus per continui solutionē.

Immobilitas, sensus sopitus, nec caliditatem, nec frigiditatem, nec aliquem vellicantem, siue scalpentem, percipiens. Signa communia.

Si à sanguine oriatur morbus, aut adest signum inflammationis, vel abundantia sanguinis, vniuersim in corpore. Signa peculiar.

Si à pituita, habitus corporis aut pinguis est, aut præcessit victus pituitosior, aut supprimitur aliqua solita euacuatio, aut præcessit multa desidia, (& vt vno verbo dicam) aderunt signa propria pituitæ

Si à melancholia, aderunt propria melancholiæ signa.

Si ab intemperie frigida, præcessit aliqua causa refrigerans.

Si à paucitate spirituum, tunc præcessit aut immoderatum ieiunium, aut immoderatæ vigiliæ, aut immoderatus coitus.

Si à membri alicuius constriçtu, satis patebit, & membrum inferius paralicabitur.

Si abiçtu, casu, dislocatione, siue vulnere, satis apparet.

Quot modis fit paralis.

Fit aut ex cerebro.

Aut ex principio spinalis medullæ siue nuchæ.

Aut ex dextra, siue sinistra parte nuchæ.

L

AUC

De Ægritudinibus capitis.

Aut ex aliquibus nervis particularibus inde procedentibus & exortis, resolutis aut in musculo, aut extra musculum.

Signa.

Si vitium sit in cerebro, impartitur morbus faciei, siue partibus eius.

Si in principio spinalis medullæ impartitur malum partibus infra collum.

Si ex dextra siue sinistra parte nuchæ, post principium erit vniuersa paralisis dextræ, siue sinistræ partis, sub collo, vt enim cerebrum diuiditur per miringani, ita nucha per panniculum medium, transeuntem per eam intra spondiles.

Si vitium sit in particulari aliquo nervo, sequitur resolutio illius particulæ cui nervus inseruit.

Vtrum in musculo, siue extra musculum resoluetur nervus, per applicationem remedij iudicabitur, si enim in musculo sit vitium, medicamentum applicatum parti resolutæ iuuat, sin extra musculum, contra.

Quoad particularem cognitionem, bræuitati indulgens, refero lectorem ad *Alexand. Paulum, Ætium*, & ex recentioribus *Rondeletium* qui de particularibus copiosissimè scribunt.

Prognost.

Si ex vulnere & solutione continui, siue ex luxatis vertebra, vel vehementi compressione, vel ex ictu, maiori ex parte immedicabile malum est.

Si ex viscida & crassa materia obstruente, difficile curatur.

Curatio.

In primis, si vitium sit, primariò in cerebro, vt quãdo facies siue aliqua faciei particula resoluitur, secundũ decretum *Ætij tetra. 3. sermo. 2. aperienda*

est vena è brachio opposita, sed minor sanguinis quantitas detrahenda est, quam res postulat, quia morbus frigidus est, & nerui per quietem refrigerantur, ideo nõ sunt refrigerandi per venæ sectionē.

Sed obijciat forsan aliquis, cur igitur in pituitosa causa hortaris venæ sectionem? vel cur potius non vetas detractionem sanguinis? Obiectio.

Respondeo, venæ sectionem conuenire etiam in causa pituitosa, quamuis in minore quantitate quàm in sanguinea, duas ob causas.

In primis, quia detrahitur aliqua portio pituitosi sanguinis, vnde alleuiatur natura.

Deinde, quia cum coacti simus medicinis calidis, & exsiccantibus, uti, tutius operari possumus sine timore liquefactionis: secta autem vena, purgandus est ægrotus, pilulis coch. foetidis vel simil. vt & interdum agarico, electuario Indi maioris, diaphænic. & similibus. Deinceps præparandū est corpus in hunc vel similem modū. R. florum bethonicæ, primulæ veris stæchados saluiæ ana ʒ ʒ. florū borag. buglossi ana, p. β. cichorei, chamepit. fumarix, ana, p. i. senæ orient. ʒ 9. aquæ q. β. bulleāt ad ʒ 9. pro tribus vicibus: huius accipe vna vice ʒ ʒ. sirupi rosati solutiui cū agarico, ʒ i β. fiat potio, hac potione tribus vicibus propinata, iterū euacuandū est corpus cum antedictis medicamentis, sanguisq; mittendus est, e venis sub lingua, vt *Alexander* nobis decretū reliquit, li. i. c. 16. deinde de inungendus est locus cū oleis de costo, euphor. piper. castoreo vulpino, vel vnguentis ex his præparatis addito vnguento, *Areg.* & spiritu vini in quo per aliquot dies sequentia

De agritudinibus capitis.

infusa fuere, scilicet saluia, iua arthetica, cubebæ, chamepithis, flores rorismarini, & caro scillæ, & lauatur etiam locus, cum hac infusione circum circa, priusquam obliniatur, deinde applicandum est aliquod vesicatorium, prout pars requirat, nec inconueniens est, sed multum conducibile, ante applicationem vnguenti suffumigio è pirite uti, siue è lapide molari, asperso aceto medicato, cum antedictis: aliquando etiam ad exiccationem cerebri, optimo cum successu recipitur sequens suffumigium. R. Gum hederæ, nigellæ torrefact. ana, ʒ 2. mastici, thuris, mirrhæ, cubearum ana, ʒ 6. benjabin, storac. florum anthos, stæcados ana, ʒ 1. β. macis, gariophillorum ana, ʒ 1. puluerisentur grosso modo: fiat suffumigium. Et memor sum circa annum domini 1588. dominum Archloe virum sane ob doctrinam dignum memoratu vnà cum reuerèdissimo domino doctore Langhton, per antedictam methodum curasse *Nicholaum Saunders* armigerum, qui resolutionem genæ vnà cum labro suo passus est.

Si verò vitium oriatur in spinæ medulla, tunc præcedenti euacuatione, & venæ sectione, adhibenda sunt topica ad nucham, vnà cum balneis naturalibus (si fieri possit) bituminosis, sulphureis, & nitrosis: sunt tamen qui probant falsa, & aluminosa, quæ tamen meo iudicio ob constrictionem non sunt adhibenda, nisi in declinatione.

Si verò vitiū ab aliquo neruo proficiscatur, tunc ex anatomia cognoscendus est locus, & corpore (vt antea

Rond.

Historia.

Anal.

antea dicitur) exquisitè euacuato, adhibenda sunt medicamenta membro primario affecto, siue sit in musculo, siue extra musculum, vt exemplum reliquit nobis Gal.

Medicamenti descriptio perutilis ad paralysim:
R. galbani lib. β. gummi hederæ ʒiij. ol. lauri ʒi.
terebinth. lib. i. distillentur more balsami.

Multum etiam proderit stupha sicca more Rond.
parata.

Quoad dietam, sit prorsus attenuatoria, nihil viscosi habens, et præcipuè è siccis cibis, sitq; potus modicus, et aliquantulum medicatus, nempe roris mar. saluia vel similibus, sitimq; ferant ægroti, quantum vilo modo possunt, neq; bibent ægri vinum, nisi propter morbi diurnitatem, aut consuetudinem, si non medicatum & coctum, vt antea dicitur de potu, quod in eundem modum sæpius dandum est, prout *Arnaldo* visum est, neque contrariatur *Arnaldus Cornel. Cels.* cum dicat vini vsum periculosum esse, quia vnus de vino simplici, alter de vino decocto loquitur: sit aer calidus & siccus, & prouocetur aliquando ira, vel furor, imo & febris, in processu temporis, qui bene inducitur (teste *Mesue*) cum quantitate ʒ. gran. confectionis anacardinae sumpta, nec minus confert fricare linguam cum antedicta confectione vbi deprauatur sermo, teste *Math. grad.*

Dieta.

Simile Gal.
com. aph. 5.
lib. 6.

De Conuulsione.

Conuulsio est constrictio neruorum, et lacer-

L 3

torū,

De aegritudinibus capitis.

torum, præter naturam, et citra voluntatem.

Causæ effie. Musculi qui inuoluntarie mouentur, contracti a neruis, dicuntur causæ efficient.

Conuulsio duplex. { Exquisita,
 { Notha.

Exquisita (de qua loquutus est Gal. libro 3. *κατα τοπις* & *Hipocr.* aphor. 39. sect. 5. *Paul.* verò libro tertio de re medica, cap. 19. *Ætius* autem tetra. 2. sermo. 2. et cap. 28.) contingit vel ex plenitudine, vt exempli gratia, vel e sanguine ob inflammationem, vel apostema, teste *Gal.* 2. de causis simpt. et lib. 2. com. in primum epidemiorum.

Vel e pituita, vt patet per aphor, 26. sect. 6.

Vel a melancholia, sed rarius.

Signa exquis.
paral.

Si aliquis sanus de repente conuellatur.

Vel si ab initio morbi aut non multò post, testib. *Gal.* *Paul.* *Orib.* *Ætio* et multis alijs ex plenitudine morbum oriri conijciendum est.

Si post multos sudores, vomitus, alui excretiones, aut sanguinis eruptiones, aut vigilias immoderatas, aut famem, aut vehemētes motus, vel febres ardentes, quispiam conuellatur, ex inanitione conuelli putandum est.

Causæ nothæ
paral.

Vel flatus, de quo loquitur *Gal.* li. 2. de causis simpt. implens musculos, non neruos.

Vel humor biliosus erodens os ventriculi, & afficiens neruos, de quo loquitur *Gal.* 12. method. & 5. de locis affect.

Vel aliqua qualitas mordicans, vt si quis piper comedisset

comedisset, de quo locutus est *Gal.* libro septimo, secund. loc. et lib. de compositione medicamentorum.

Vel aura venenosa, vt ab ictu phalangij, teste *Gal.* lib. 3. de locis affect. & *Mont. Conf.* 50.

Vel lumbrici, testibus *Gal.* & *Paulo*, lib. 4. de re medica.

Vel assumptio veratri albi, testibus *Gal.* 12. meth. comment. aph. 2. sect. 5. & *Ætio* tetra. 2. sermo 2.

Vel vulnus, teste *Hipocrate*.

Vel punctura neruorum, et musculorum, teste *Areteo*.

Vel vapores e matrice, teste *Trinc.* libro 3. consiliorum.

Vel frigus, (teste *Areteo*) quot autem modis frigus inducere potest conuultionem, dilucidè patet 9. methodi, & com. aphorif. 13. sect. 6. & 12. methodi et in diuersis alijs locis, quos de industria vt superfluum omitto.

Vel vehemens ictus cervicis.

Vel labor sus, teste *Areteo*.

Conuultiones e vulnere læthales, *Hipo.*

Conuultiones è siccitate, maiori ex parte læthales, vt *Paulo*, *Ætio* & *Gal.* aph. 26. sect. 2. aph. 57. sect. 4. visum est: quomodo autem distinguitur siccitas, patet per *Gal.* lib. de palpit. & capit. vlt. 12. method.

Conuultiones a materia venenata, periculossimæ.

Spasmus è repletionem, superuenienti febre liberatur, teste *Hipoc.* 57. aphor. 4. lib.

Quia

De Ægritudinibus capitis.

Victus ratio.

Quia (vt inquit *Gal.* libro de accidentibus) febris calida et sicca consumit mollitiem neruorum, sit victus, vt in antecedenti capitulo demonstratur.

Curatio.

Si a sanguine oriatur conuultio, vel ratione apostematis, vel ratione inflammationis, vt exempli gratia in Phlegmone, in primis aperienda est vena, iteratis tamen vicibus non aceruatim, propter subitam corporis refrigerationem, & virium dissolutionem, deinde euacuandum est corpus, topicaq; adhibenda, prout conditio morbi & temporis postulet.

Si verò a pituita proficiscatur morbus, & mitior sit, incipiendum est a leuioribus, vt pilulis cochij, aut pilulis hyeræ, cum agarico: deinde aggredienda est concoctio, et præparatio humoris ad expulsionem, sicut in præcedenti capitulo copiosissimè enarratur.

Si verò vehementior sit morbus, vtendum est extremis remedijs, (teste *Hippocrat.*) vt pilulis è colocinthide, et quæ è lacrimis parantur, et in humidis corporibus dieta e china vel farsa, vt sæpe expertus sum, vnà cum balneis naturalibus, sulphureis & aluminosis, vel balneis artificialibus, ex aqua calida, in qua fænugræcum decoquitur, cum folijs rutæ, saluiæ, chamomillæ, meliloti, sambuci, et similibus. Deinde inungenda sunt loca conuulsa, vnguentis Arag. martiat. vel fæcibus olei liliorum, vulpini, sicionij compositi, tegendaquè sunt circum circa pelle vulpina, vel lana carpinata, & seruentur extensa, (quoad fieri potest) vsque ad perfectam

perfectam restitutionem.

Anno Domini 1592. ad generosam quandam, vxorem *Thomæ Hodgson*, quæ per longum tempus laborauerat ischyadico dolore, & per spatium quatuor vel quinque mensium, ratione conuulsionis nervorum & ligamentorum non potuit vlllo modo extendere sinistrum genu, vnde media pars tibiæ, (sura dicta) macrescere, et protinus emaciari incepit, mulier autem ipsa, præ dolore tabescere incepit, et tanta fuit eius imbecillitas, vt nulla nisi leuissima medicamenta ferre potuit. Quoad habitum corporis, quamuis vniuersi corporis temperamentum fuerit adeò insigniter siccum, cum toto tamen non consentiebant viscera omnia. Nam ventriculus præ frigore languidior, et crudior fuit: iecur tamen (mea sententia) adeò calidum & siccum, vt exureret sanguinem, cerebrum verò vna cum capite frigidum, & humidum. Hanc autem Dei ope & auxilio per sequentem modum ad perfectam sanitatem intra quadraginta dies restitui, et adhuc sana superstes viuit.

In primis purgavi, cum ʒi. pulueris Montag. alternis diebus, per spatium septimanæ, quã dabam hora quarta a meridie, viz. per horã ante leuem coenam, neq; dormitum iuit ante decimam eiusdem noctis, intra quod tempus plenè operabatur medicamentũ his diebus præteritis, vsus sum balneo artificiali, ex antedictis, vnã cum vnguento Paracelsi, ex pinguedine taxi, vulpis abiectis fibris, oleo de spica, de mastiche, et spiritu vini; septem diebus cum hoc vnguento transactis, dietam e sarfa-perilla, sed minus

M

strictè

De aegritudinibus capitis.

strictè, per spatium quatuordecim dierum dedi, durante quo tempore, solitus eram bis indies, membrum conuulsum, vt antea balneare, et emplastrum Fernelij è gummo pini, pice nigra, cera, axungia, thure, hermodactilis, radice iridis, sulphure viuo et oleo irino applicare, et toto tempore membrum pro viribus extensum seruare, et bis in septimana durante dieta, et postea ad finem morbi vsq; manna et sirupo solutiuo cum agarico vel similibus eam leniter purgare.

Sed redeamus ad propositum, et videamus antiquorum medicorum curam, in conuulsionibus ex inanitione.

Si solida nerui substantia absumetur, lethalis est teste *Gal.* lib. de palpit.

Si verò ex imminutione roridæ vel propriæ humiditatis, non prorsus insanabilis est, quamuis rarius curatur, præsertim si succedat feбри, phrenitidi, vel largæ sanguinis euacuationi, et in hac conuulsionis specie, conueniunt balnea temperata vel tepida ex aqua dulci, lacte et oleo cum additione herbarum refrigerantium, et inungenda sunt loca conuulsa vnà cum nucha et spina dorsi, cum oleo violarum, amigdalârũ dulcium, & liliorum, cum lacte mulieris, mucilagine seminis psillij, &c. intra verò administrentur, quæ humiditatem restaurant vt carnes testudinum, cancerorum fluuiatilum in lacte coctorum, et generaliter quæ heceticis profunt.

Si ex flatibus conuellatur aliquod membrum, fricandus est locus fortissimè, et inungendus vn-
guento

guento martiaton, Aragon, oleo costiuo, vel de castoreo, et (si necessarium fit euacuandum est Curatio No-
tha.)
corpus et theriaca siue mithridatū siue diagalanga
intro sumend. & interdicenda sunt omnia legumi-
na, omnia cruda & omnia flatulenta.

Si verò ob morsum ventriculi fiat conuultio :
bene faciet vomitus (teste Gal. 12. methodi, capitu-
lo vltimo, in quo loco affirmat se curasse ado-
lescentem simili conuultione correptum) post
vomitum verò abluendus est stomachus iure ma-
cri pulli.

Si ob vermes accidat conuultio, occidantur cum
amaris et expellantur.

Si a puncto neruo, dilatetur vulnus (si necesse
sit) et applicetur implastrum fodicationis cum
gummi, si hoc non sufficiat, nec dolor compesci
possit, secetur neruus.

Si ab assumpto veratro albo, tunc fit aut ob
eximiam inanitionem : aut vehementem attrac-
tionem, aut ob ventriculi affectum.

Si ab inanitione, desperandum est, attamen
ad constringendam vehementiam administrare
possumus ꝑi. theriacæ, vel succum absinthij, &
soporiferis inducere somnum, somnus enim (teste
Arnaldo) cohibet omnes euacuationes præter su-
dorem : ligare etiam extrema et cucurbitulas hy-
pocondrijs et dorso admouere cum magna flam-
ma sine scarificatione, vnà cum calidis frictionibus
multū conducet.

Si verò ob vehementem attractionem oriatur
morbus, bibendum est mellicratum copiosum,

De Ægritudinibus capitis.

cum ruta, solet enim obtundere et leuare dolorem: membra verò extra fricanda sunt, cum oleo ciconio (id est è cucumere agresti) cum castoreo.

Si ex alicuius venenatæ feræ ictu excitetur conuultio, vincula superioribus partibus iniecta conferent: teste *Gal. 3. de locis affectis cap. 7.* nec non cucurbit. super partem læsam affixæ, aut saltem medicamenta quæ exterius venenum attrahant vnà cum alexapharmacis interiùs administrand. quorum copiosissimam siluam apud *Paul. lib. 5. & Ætium lib. 13.* inuenies: ideò superfluum hoc in loco repetere.

Si verò e frigore conuelleretur aliquis, per medicamenta in æquali gradu calfacientia, et per balnea, et frictiones sanabitur.

De Tremore.

Tremor est motus inuoluntarius alicuius membri sursum et deorsum.

Generatur autem ab imbecillitate neruorum vt testatur senectus.

Tremor duplex } Morbosus,
 } & non morbosus.

Morbosus, vt in decrepitis contingit (scilicet a cerebro plus iusto frigidiore.

Vel ab abundantia frigidorū et viscosorum humorū, qui propter obstructionē impediunt spiritus quo

Paul. lib. 7. de
remedia cap.
21.
Gal. 3. et 4. de
tremore.

quo minus facultas strenuè membrum mouere potest ab paucitatem.

Vel ratione morborum præcedentium, quorum occasione facultas alimentum idoneum conficere nequit.

Vel à frequenti contactu argenti viui, vt aurificis solet accidere.

Vel à venere immodica, vt in ijs qui nimio coitu vtuntur.

Vel à copiosiore vini potu, vt in multi-bibis quotidie videmus.

Vel à suppressa euacuatione, vt contigit ancillæ cui in puerperio sanguis non fluxit, teste *Hippocrate*.

Vel à vaporibus à matrice. prodeuntibus, tamen menstruis, teste *Trinc.* lib. 3. consiliorum, in quo libro recitat historiam cuiusdam matronæ ob eandem causam tremētis.

Non morbosus, vt à vehementi frigore externi aeris.

Vel ab intempestiuo potu in febribus.

Vel à fumigatione seminis hyosciami, & papaueris, teste *Rondeletio*.

Vel ab humore vehementi qualitate prædita, (teste *Gal.* aphor. 26. lib. 6.) vnde fiunt tremores in febribus ardentibus, scilicet quoniam biliosi humores ad neruos transfluunt.

Vel ab ira vehementi.

Vel à repentino, & ingenti timore.

Vel ab onere plùs iusto grauiore.

Vel è vehementi, & repentino gaudio.

De Ægrotudinibus capitis.

Tremor in senibus non curatur, & propter insignem frigiditatem, & propter dignitatem cerebri affecti: (& vt vno verbo dicam) tremor morbosus difficillimè in aliquo curatur.

Qui ob crassorum ac viscosorum humorum copiam tremunt, in principio purgandi sunt, in hunc vel similem modum. R. pilular. coch. foetid. ana. ʒ 2. extract. agarici gran. 8. formentur pilulæ ʒ 5. capiend. post primum somnum cum custodia. Deinde præparandum est corpus, vt exempli gratia. R. sirupi de stæch. oximellis simpl. ana, ʒ 1. β. aquarum bethonicae, saluiae, millefol. ana, ʒ 3. (vel in mulieribus) maiorani, & matricarię, fiat iulep. aromatizat. cum ʒ 1. pliris cum mosco, pro duob. diebus: corpore autem euacuato, iterum atq; iterum, secundum iudicium præsentis medici, corroborandum & exsiccandum est cerebrum, non solum cum lixiuijs calfacientibus, sed etiam electuarijs insequentem, vel similem modum confec. R. florum roris marini, saluiae, primulae veris, cerebri leporis, conseruae acori ana, ʒ 1. pulueris diagalang ʒ 1. β, castorei ʒ β. sirupi de stæchados, q. β. Inungenda etiam est nucha, vnà cum partibus tremulis, cum oleo vulpino de castoreo, & sicionio. Qui verò ratione morborum præcedentium, hoc morbo corripuntur, hos nutrire oportet, vt spiritus copiosius generentur.

Rond.

Qui verò ob frequentem contactum argenti viui tremunt, hos calidis oleis inungere conuenit vt exempli gratia. R. schænant. spicæ, calarom. ciper. nucis moschat. ana, ʒ 1. hermodact. satir. ana,

ana ʒ β. succi saluiæ, ʒ ʒ. olei de castor. ʒ ʒ. misce sine cera.

Si ab immodico coitu: non curantur, nisi à venere abstineant.

Si à copiosiore vini vsu, non curatur.

St. à supressâ euacuatione, siue à vaporibus à matrice, difficillimè curatur, tentare tamen possumus per aperientia, & apertionem saphenarum: vna cum vapores reprimentibus: hætenus de tremore morbofo.

Non morbosus autem citò remouetur remota causa, iuxta illud: tolle causam tollitur effectus.

De narium hæmorrhagia.

Hæmorrhagia narium, est eruptio sanguinis è naribus, acciditque, aut ratione sanguinis, aut ratione virtutis, aut ratione instrumenti. Gal. lib. 3. de causis symp.

Ratione sanguinis, aut propter quantitatem, aut propter malam qualitatem.

Ratione virtutis, aut criticè, aut symptomaticè.

Ratione instrumenti, (videlicet) aut propter raritatem, rupturam, seu erosionem.

Ratione sanguinis, propter quantitatem, vt præ copia.

Ratione sanguinis propter qualitatem, vt propter tenuitatem, aquositatem, vel acridinem.

Ratione virtutis, id est, aut criticè, aut symptomaticè.

Si

De aegritudinibus capitis.

Si criticè, tunc salutaris est motus naturæ, leuiterq; fertur omnibus præcedentibus simpt. cessantibus.

Si sympomaticè, tunc ægrè fertur fluxus & concomitatur pulsus deficiens, quia natura non potest regulare materiam.

Vel ratione instrumenti, vt cum tunicæ venarum nimis humidæ existentes, rariores euadunt, vnde sanguis tenuior egreditur: aut cum venæ, præ abundantia sanguinis rumpuntur, aut præ acredine eroduntur, aut à sanguine flatuoso, vel aliqua alia re contundente, incidente, vel similibus, aperiuntur.

Locus vnde,

Aut fluit sanguis è venis narium, aut è venis siue arterijs cerebri,

Signa.

Si à venis narium effluat, facile supprimitur, & causæ procatarcticae præcedentes dilucidè vitium explanant, vt si aliquid antea in naribus impositum sit, quod ex proprietate, vel aliter, sanguinem erumpere coegit: vt exempli gratia millefol. penna vel similia.

Si à venis cerebri, omnia sunt planè contraria, nihil enim impositum fuit, quod sanguinis fluorem irritaret.

Vtrùm verò à vena an ex arteria distillat sanguis, per colorem sanguinis diiudicandum est, scilicet quia sanguis venalis ad rubedinem nigricantem tendit, sanguis verò arterialis, præterquam magno cum impetu effluit, ad flauitiem & tenuitatem etiam tendet.

Curatio.

Si sanguis criticè fluat, supprimendus non est, nisi

nisi immodicè fluat id est ad manifestum virtutis casum.

Si symptomaticè, diuertendus est, & per venæ sectionem, & per cucurbitulas, & per dolorificas ligaturas, vt exempli gratia, si symptomaticè fluat præ copia, in magna quantitate detrahendus est sanguis, sin minus, parcius euacuandus est, & paruo cum orificio, & repetitis vicibus, & è mediana eiusdem lateris, vnà cum cucurbitulis in eundem modum hypocondrijs applicandis, quæ omnia aguntur ad diuersionem tantummodo.

Si propter tenuitatem resudet sanguis, euacuandi sunt serosi humores, & victus incrassans imperādus, vt sanguis crassior euadat. Vt exempli gratia: R. seri lactis lib. β in qua infunde foliorum semina ʒ ʒ. brassicæ marinæ, ʒ 2. bulliant ad medieta-tem & colentur, colaturæ adde elect. de succo rosarum ʒ β. sirupi rosati solutiui ex multiplici infusione rosarum ʒ i. β. fiat potio.

Corpore à recrementis libero, imperandi sunt, sirupi incrassantes, vt sirup. violarum, de nenuph. de sorbis, de rhybis, de barberis, & simil. cum aquis frigidis: victusq; incrassans instituendus, ex amilo parato in decoctione pedum veruecis, vel hordeo mundato, siue cremore ptisanæ, confect. cum aqua rosarum, sacch. amigdal. & gum. tragagant.

Si propter acridinem erodat sanguis, purge-
tur patiens cum decoctione mirabilanorum, se-
best. tamarind. rhab. cum toto, & sirupo
iupila. N rosarum

De agnitudinibus capitis.

rosarum solutiuo. Quoad topica, siue externa medicamenta, necessario sunt applicanda fronti, temporibus, & circa collum. Remedij externi formula.

Rx. Boli armeni. ʒ i. gipfi ʒ β. cretæ, vitrioli ʒ ʒ. sanguinis draconis ʒ 2. terræ sigillatæ ʒ β. incorporentur omnia puluerisata insimul in mortario cum aceto, & albuminibus ouorum.

Hoc circa frontem, tempora, & venas singulares applicatum probatissimum est remedium.

Sunt qui circa collum corallum iaspidem, siue ambram append.

Accius.

Aliqui succum asinini stercoreis recentis, cum porri succo, & aceto naribus imponi laudant.

Aliqui idem stercois vstum insufflare iubent.

Aliqui ægroti testiculos in aceto frigido tenere hortantur.

Aliqua cucurbitulam occipiti affigere, pro magno secreto habent.

Aliqui frigidissimum lapidem super nucham deponere vtilissimum esse affirmant.

Aliqui rutam contritam naribus imponi eximie extollunt.

Aliqui bombacem, in sanguineum colorem tinctum, ratione lapidis hematitis, super porphiriū triti, cum succo sanguinariæ, quousq; vertatur in rubrū colorem, in quo madefaciunt anted. bomb. & naribus imponi pro mirabili collaudant, præcipue, si prædictus succus quoq; in naribus attrahatur.

Aliqui

Aliqui etiam volunt, vt subitus timor ægrotis incutiatur.

Aliqui, vt oculos clausos teneant, neq; loquantur, aut maxillas moueant. *Ætius* consulit, aures ægroti cera obturare, sed quam ob causam hoc consulit *Gal.* ab eo enim decerpfit *Ætius*, vel quomodo prodesse potest, non intelligo, nisi forte (vt *Rondelet.* indicat) quòd sinus primus ramorum venarum, & secundus duræ meningæ, per quos potissimum cerebrum sanguinem recipit, comprimantur, ex quo obstruantur, & sanguinis consequentia quædam retineatur.

Aliqui aquam frigidissimam cisternæ in ore retinere subindè que renouare iubent, vndè constringuntur venæ internæ oris, & per consequens alia.

Anno Domini 1584. mercator quidam Londinensis, cognomine *Fursland*, in declinatione febris ardentis, maximè de vita periclitabatur, sanguis enim è naribus erumpens, suppressi in longum tempus non potuit.

Accersiti fuerunt in consilium multi venerabiles medici huius ciuitatis, (quorum nomina reuerentiæ gratia reticebo) qui multa methodicè, & doctissimè, at frustra, administrarunt: quam enim multa ab illis applicata fuerunt, attamen ægrotus prostratis planè viribus à die lunæ in diem veneris, maiore ex parte nocte, dièq; sanguinem effudit, dummodo vnus inter omnes alios

De Ægri tudinibus capitis.

accerfitus per applicationē antediēt. medicament.
è bolo, &c. super frontem & tempora, & circa col-
lum & omoplatas sanguinem reſtrinxit, & quia vi-
debat imbecillitatem ægroti, maximam eſſe pro
potū vinum rubrum cum aqua roſata, cinamomo,
& tragagant. dilutum, & coctum conceſſit: pro cibo
verò ſorbitiones cū gemmis, & corallis præparatis
imperavit & ea nocte pilulam vnam ex ſpeciebus
aromaticis roſarum hora ſomni dedit, & ita con-
ualuit ægrotus, & adhuc viuit: & ab eo tempore
in multos alios expertus ſum antediētum medica-
mentum, magno cum honore.

Hoc autem notandum eſt, vinum conceden-
dum non eſſe, niſi ſumma imbecilitas vrgeat, atque
tunc diluere oportet.

De Catarrho.

Per Catarrhum, intelligo omnem materiam
excrementitiā, è cerebro ad ſubiectas partes de-
cendentem.

Catarrhus igitur, eſt excrementum copioſius
quàm natura particulæ requirat, genitus ex laſa
actione facultatis concoctricis: vnde *Arnaldus*
catarrhum appellat ruiſam & motum inordina-
tum humorum.

Cauſa igitur efficiens huius morbi, eſt imbe-
cillitas concoctricis facultatis cerebri, cui ſucce-
dit actio expultrix, excrementoſam materiam, tan-
quam ſuperuacua, et noxiam exturbans.

Catarrhi,
deſcrip.

cauſa eff.

Duplici

Dupliciter accidit, aut } per essentiã ipsius membri.
 } per consensum aliarum
 } partium.

Si per essentiã cerebri proueniat, tunc aut præ
intemperie calida, aut frigida, aut præ copia.

Si ab intemperie calida, tunc aut quia caput ca-
lidius, tanquam ventosa, attrahit maiorem copi-
am vaporum, & humorum, quàm potest conco-
quere siue regulare, vt faciunt constitutiones cali-
dæ, siue æstus solis.

Aut quia per colliquationem, siue dissolutio-
nem, materiam in subiectas partes expellit et de-
trudit.

Si verò ab intemperie frigida proficiscatur mor-
bus, tunc fit, vel quia cerebrum non exquisitè con-
coquit, atq; ideo multum pituitosum excrementũ
progignit.

Vel quia vapores condensando prohibet eua-
porationem per futuras.

Vel per compressionem materiam (in capite re-
pleto.) in subiectas partes detrudens, non alias
quàm spongia, quæ manibus compressa aquam
exprimit.

Vel ob facultatem retentiuam debilitatam, vt in
diarrhea accidit.

Si præ copia accidat morbus, tunc fit, quia na-
tura plus iusto onerata, ad expellendam materiam
insurgit, ita enim comparatum est a natura, vt mem-
bra nobilia, et robusta, ad ignobilia siue debilia

De Ægri tudinibus capitis.

materiam sibi moleſtam expellant.

Si per conſenſum inferiorum partium accidat catarrhus nempe ventriculi propter inconcoctionem materiam procreantis, et hepatis propter caliditatem, in vapores materiam transferentis, tunc hiſce modis perficitur.

Aut quia ventriculus propter nimiam frigiditatem, malè concoquit, aut propter ingentem caliditatem cibos corrumpit. Refrigeratur verò ſtomachus, vel propter partes vicinas frigidiores redditas, ſcilicet iecur, lien, omentum, diaphragma, & muſculus abdominis, teſte Gal.

Aut propter materiam melancholicam, pituitoſam, et flatulentam: aut propter frigidiorẽ cibum, potum & ſimilia.

Aut quia ventriculus propter materiam biliſam, putridam, ſiue ſanguineam, vel calidiorẽ cibum, potum, vel medicamenta intus aſſumpta, ſiue extra applicata calidior redditus alimentum corrumpit.

Dicitur igitur catarrhus aliquando frigidus, aliquando calidus, ſecundum cauſarum diuerſitatem.

Signa frigidi.

Inſipiditas acidi ruetus, tardæ concoctiones, & cruditates.

Signa calidi.

Salfedo, ruetus indorolenti: ſalfedo autem neceſſariò ſequitur aduſtionem materiæ humidæ, teſte *Ariſt.* 2 & 5. meteorum.

Nomina
deſtil.

Quando catarrhus ad nares fluit dicitur coriſa.

Quando ad aſperam arteriam, bronchus.

Quando ad oculos, epiphora.

Quando

Quando ad os, catarrhus.

Quando ad gurgulionem vva, & sic in reliquis partibus, nomen assumit secundum loci diuersitatem.

Gal. lib. 3. de simp. caus.
Ætius tetra, serm. 4.
Prog.

Catarrhi ex frigida intemperie in habitu, non curantur, teste Hipoc. aph. 40. sect. 2. in quo loco affirmat catarrhum in valde senibus non maturari.

Catarrhi falsi, sæpius in sputum sanguinis, siue tabem terminantur.

Catarrhus ob errorem externum sæpius curatur.

Victus ratio,
Iohannes Damasc. similiter

Sed quia in diuturnis affectibus, nihil præstantius, efficacius, siue salubrius est, quam victus ratio, teste Gal. in lib. de ratione victus, ideo ab ea exordiar.

Quoad aerem, fit aer æstate temperatè frigidus, in hieme calidus, omnino autem nocturnus aer vitandus est.

Aer.

Fugienda sunt habitacula frigida & humida.

Sit somnus temperatus, replet enim caput somnus immoderatus: surgat igitur ægrotus ante ortum solis neq; dormiat inter prandium et cœnam, neq; per tres horas a cœna, sitq; decubitus ad latera, si enim supinus iaceat ægrotus, incalescit vena caua, vnde oriuntur vapores.

Habit.
Somnus,

Sint exercitia placidiora, sed longiora vsque ad manifestam anhelitus mutationem, totiusque corporis calefactionem, ita tamen vt corpus subito post exercitium non alteretur, vt enim immoderatum otium vitandum est, quia calorem natium hebetat, et vires eneruat, ita importunus labor vires corporis dissoluit.

Exercitium.

Matuti-

De Aegritudinibus capitis.

Tempus exercit.

Matutina exercitia ab omnibus laudantur, & per horam ante pastum, vel per tres aut duas ad minus post cibum, (cæna excepta) post quam stare, siue tardè ambulare præstat, præsertim cum catarrhus proueniat ex imbecillitate stomachi frigidi, calor enim in motu extra distrahitur, ad membra exercitata, at digestio melius perficitur, cum calor naturalis circa locum digestionis concentratur.

Tempus cibi bandi.

Non comedat in aurora, quisquis catarrho laborat, nisi quinque horis à somno elapsis, (aliquid tamen consuetudini concedens,) nihil enim pestilentius est, quam fluctuante nocturno catarrho, ad cibum accedere: sitq; spatium quinque horarum ad minus, inter prandium & cænam: sitque cæna longè parcior in potu quàm in cibo, et sit potus sine lupulis, sitq; minimus vini vsus.

Potus ciborum genera.

Sit cibus simplex omninò eligendus, ex carne animalium iuuenum, affata potius quam elixa: vt exempli gratia, sint carnes castratorum pullulorum, hædorum, vitulorum, leporum iuniorum, cuniculorum, caponum, gallinarum, perdicum, fasianorum, et similibus: Palustres autem carnes omnino vitandæ sunt, nec non pisces, paucis exceptis, vitentur etiam omnia legumina, lacticia & pastilia.

Insc. Pavis,

Quoad iuscula aliquando ex vitellis ouorum conquassatis, et iure pulli, addito parum omphacij concedi possunt.

Quoad panem, sit optimè fermentatus, et moderatè coctus, ex seminibus puris, aliter enim difficilis

difficilis erit concoctionis crassum alimentum generans. Fruct.

Quoad fructus, comedantur sine noxa pruna, ceras. vuae passae, vel post cibum pira, siue cotonea cocta.

Sit Veneris vsus parcissimus, testibus Gal. & Aui- Coitus.
cenna.

Vt lubrica sit aluus, sponte vel natura efficit, ad Aluus,
quam ciendam, vtendum est ferculis ex beta, mercur. folijs violarum, et similibus.

Ne sit animus circa aliquod intentus cibo in ventriculo existenti, quia vbi animus intentè exercetur Meditat.
calor naturalis ad organa sensuum distrahitur, et ad ipsum cerebrum, sine ipso enim nulla vitæ opera perfici possunt in corpore humano.

Vituperatur ignis immediate cibo, quia ex hoc Ignis.
debilitatur digestio, secundum illud: omne maius trahit ad se minus.

Quoad ornatum, capillos non nutriat. Ornatus.

De particularibus remedijs vnamquamque partem particulariter respicientibus, hic tractare non intendo, sed in aliud tempus differam, donec ordine de affectis illarum partium, (Deo volente) scribam: vniuersalem autem methodum hoc in loco describere animus est: et primò de calido siue falso catarrho. Fingamus igitur aliquem, (vt à superioribus sumamus exordium) caput cerebrūq; calidum & humidum insigniter habentem, vt ex signis sequentibus conijcimus, scilicet quia ingenium habeat promptū et perspicax, oculos magnos, mobiles, somnos autem longiores et profundiores, Curatio.

De Aegritudinibus capitis.

multaq; excrementa per nares reddit, multasq; sordes per externam cutem: nequit perferre calorem insignem, neq; læditur a nocturno frigore. Venter verò frigidior et humidior habentem ut hisce signis deprehenditur: conqueritur enim se cibum appetere at non sitire, sumptum verò male concoquere: dicitq; se flatibus abundare multasq; crudas humiditates congerere, nec non sæpe ructus nidorosos edere, qui quamuis prima facie appareant symptomata calidioris stomachi, attamen in hoc ægroto à frigidioris ventriculo proueniunt, quòd bilis in ventriculū suum à calidioris iecore effusa, & cum cibo mixta in nidorem vertitur, neq; aliter fieri potest, cum dilucidè pateat per omnia alia symptomata ventriculum necessariò esse frigidum. Non minus etiam iecur calidissimum et siccum, nam & venarum amplitudo illud ostendit, tum etiam lotia.

Hic generosus auxilium postulat pro catarrho falso, qui ad fauces descendit et aliquando exulcerat: videamus igitur quid agendum.

Primò lenitiuum aliquod darem, ut exempli gratia. R. electuarij lenitiui ʒ ʒ. fiat bolus: proximo die basilicam dextri brachij aperirem; (sed hoc notandum est, si corpus exangue siue imbecillum esset, epithema aliquod refrigerans super regionem hepatis sine venæ sectione applicarem) et sanguinem secundum corporis plenitudinem acciperem: hoc facto, corpus huius generosi in hunc modum præpararem: R. sirupi rosarum, de bethonica simplici, ana ʒi. sirupi de cichor. ʒβ. aquæ boraginis, et

et endiuia, ana ʒiʒ. fiat potio.

Hac potione quinquies repetita, hoc vel simili medicamento ægrotum meum purgarem. R. aquæ boraginis et endiuia, ana ʒ iiij. senæ ʒ iij. seminis anisi ʒ ʒ. bulliant ad medietatem, exprimantur, et in expressione, demergantur rhabarb. ʒ iiij. agarici ʒ i. spicæ parum, zinzib. ʒ ʒ. his per noctem maceratis, factaque diligenti colatura, diluantur sirupi rosacei solutiui ʒ iij, confect. hamech. ʒ iʒ. fiat potio, capienda cum custodia.

Corpore verò exquisitè purgato, pararem pro ægroto meo mirabolanos, emblicas, & chebular cõditas quas quotidie ieiuno stomacho acciperet, vel in formam electuarij cum conserua rosarum, boraginis, anthos, et florum bethonica, & corticibus citri conditis, confectis, stomachumque generosi cum oleo mastichino, nardino, absinthino, siue emetharum aromatibus, oblinirem, vel si emplastrum potius amaret: emplastrum ex carne dactylorum cidoniorum, pane assato et in vino aromatico infuso, cum oleo de absinthio & mastichino conficerem.

Deinde ad exsiccandum caput (ita tamen vt non calefacerem) festinarem: hoc igitur vel simili lixiuio vterer more stillicidij. R. foliorum arid. rosarum, bethonica, quercus, mirti, rubi, salicis, ana, qʒ. fiat lixiuium secundum artem.

Si verò patiens noster, præ molestia stillicidiū nostrum recusaret, tunc puluerem aliquem exsiccantem capillis detonsis inspergerem, aut prærafis capillis, priorem capitis partem oleo mastichino inungerem: sed si catarrhus ad pectus siue

De Ægritudinibus capitis.

pulmones copiosius descenderet, in ambabus spatulis fontanellas facerem, & emplastrum aliquod, ad futuram coronalem, et sagittalem adhiberem, imò vesicatoria vel cauteria (magna tamen adhibita diligentia) timorosa enim sunt, et nisi magna urgente necessitate fugienda.

Frigid. catarrh. Proponemus nunc alterum laborantem tenui & insipido catarrho, cuius caput humidius et frigidius est (conqueritur enim se multum somnum et profundum desiderare et magnam grauitatem circa caput, & oculorum radices percipere, multaq; excrementa per nares quotidie emungere: præterea conqueritur de memoria, statim enim ut dicit, difluet cogitatio; neq; potest ut inquit, aliquam refrigerationem sine noxa ferre, & manifestum iuua-
men è caliditate percipit.) Ventriculus verò frigidior & humidior, (eadem enim serè sunt sympto-
mata quæ antea recitabatur, nisi quòd hic ægrotus acidus emittat ructus, qui frigidissimū ostēdunt vē-
triculū, hepar autem huius generosi calidū est, sed in passiuis temperatum, satis enim carnosus est pa-
tiens noster, corpus serè quadratum habens, et bo-
num colorem.

Auxiliū nostrū nunc postulat hic generosus, quia multū exspuit, & sputa sunt valde tenuia, vnde timet ne perseverans fluxus ad pulmones cursū suū alteraret vnde in pthisim incidere.

Primò præmissio lenitiuo, ut ante dicitur, hanc potionem ter accipiendam ordinare. R. sirupi de stæchados, sirupi de cichorio, ana ʒβ. mellis rosati ʒi. aquæ bethonicæ ʒiij. fiat potio.

Quarto

Quarto die purgarem cum ʒ 6. diaphenic. in conuenienti decoctione.

Postea reiterarem potiones præparatiuas, & purgarem pilulis cochijis vel similib. quousq; corpus huius generosi appareat satis purgatum, quo percepto, ad corroborandum ventriculum, mithridatum cum saccharo rosarum alternis diebus darem, & caput lixiuio aliquo è bethonica, saluia, sampsucho, stæchade, cinerib. iuniperi, & rorismarino confecto lauarem, & vterer emplastro ex ladanio, mastiche, belzoino, moscho & ambra confect. ad commissuras coronales, & sagittales in hunc modum — | & fontanelas in brachijs, cruribus, siue spatulis, facerem: cooperimenta verò capitis huius generosi cum suffumigio, ex rosis, nigella torrefacta, gum. heder. borac. fact. coriand. auri-pigment. suffumigarem.

Præterea vt suauiter per os suum fumum huius pulueris super prunas iniecit. attraheret suaderem. R. sanderach, (id est vernicis) gum. arab. tragagant, thuris, mastic, ladanii, pulueris entur omnia per se & misceantur: optimum autem præsidium in catarrho hunc puluerem (corpore in primis expurgato) probaui. A cœna vero aliquando hoc puluere vti multum conducere vidi (ita tamen vt ea nocte neque edant neq; postea bibant. R. cinamomi electi, ʒ ʒ. coriandri præparati, ʒ ʒ. seminis mellissæ. ʒ ʒ. rasuræ cornu cerui, vsti corallorum rubrorum ana, ʒ ʒ. sacchari ʒ 6. fiat puluis.

Et ad prohibendum augmentum catarri, suaderem ægrotum hunc semel in septimana per ho-

De agritudinibus capitis.

ram ante leuem coenā, ʒ i. harum pilular. assumere.

Rx. { Aloes elect. agarici optimi.
Rhabarbari ana, ʒ ʒ.
Nucis mosch. gariophillor.
Rosarum rubrarum ana, ʒ i.
Cum melle rosato fiat magdaleon.

Multi etiam sunt qui eximiè laudant, ʒ i. huius electuarij in introitu lecti deuorari.

Rx. { Spiritus vitrioli, ʒ i.
Spiritus vini seq. ʒ β.
Mellis dispumati. ʒ ʒ.
fiat electuarium.

Spiritus vini descriptio.

Rx. { Spiritus vini sine phlegmate ʒ 2.
Castorei, piperis anacardi ana ʒ i.
Garriophillorum, cinamomi, macis,
gran. parad. ana. ʒ 2.

Digere per quatuor dies lento calore fortissimèq; per torcular exprime. Sæpius autem probauit tria gran. olibani in introitu lecti deuorata multum profecisse. Sed exercitij gratia, proponemus nunc tertium (qui vt mihi videtur) habet caput calidum, & siccum, ventriculum frigidum, hepar verò calidum, & siccum: habet enim faciem excarnatissimam, oculos concauos, capillos crispis ingenium

ingenium acre, & exercitatissimum, spiritus viuaces, venas oculorum patentes: nihil è naribus emungit, est brevis somni (vt ipse testatur) & leui strepitu excitatur, plus nutritur in superioribus, quam inferiorib. partibus, habet etiam faciem citrinam, yrinam coloratam, & tinctam, est satis cupidus rei venereæ, laborauit biliosis febribus, habet abdomen gracile, ructibus acidis molestat, plus appetit quàm concoquit, sentit rugitum in ventriculo: quæ omnia arguunt antedictam temperaturam.

Conqueritur hic generosus se multum insipidum & tenue exspuere, & timet morbum articulare (scilicet) quia percipit catarrhum incipere per nervos, & arterias transire: petit ideo consilium aut ad extirpandum (si possibile sit) aut saltem ad diminuendū catarrhum. Victus igitur ratione vt antea habita, in æstate leuibus medicamentis corpus purgarem, vt cum rhabarbaro, & sirupo rosarum solutiuo, & cum sero caprino addit. fenæ aliquant. in hyeme suaderem vt semel in mense acciperet, 52 pilulæ assaieret. *Auicen.* & vt in frequenti vsu haberet confectionem diarrod. abbatis ante cibum, post cibum vero diacydoniten sine aromatibus.

Sed vt capiti aliquam opem ferre possim, interdum lauarem cum lixiuio leui non acri ex cinerib. lignorum vt aiunt, dulcium parato, in quo coquerentur hordeum, furfur rosæ, vitis & rubi folia: & hæc sufficerent ad extirpandum, vel magnopere diminuendum catarrhum in hoc generoso.

De Ægritudinibus capitis.

De Sternutatione.

Sternutatio est expulsio cum strepitu, alicuius flatuosæ substantiæ per nares.

Causa.

Duplex est causa.

} Interna,
} Externa.

Interna, est materia acris, aut per essentiam in capite procreata, vel attenuata, vel per consensum alicuius partis transmissa, & hoc innuit *Hipoc.* cum proponat calefactionem cerebri, vel humectatum inane capitis pro causis internis

A causa externa, ut ab aliqua re mordaci in nares indita vel aliquo medicamento sternutationem mouente, nempe euphorbio, castorio, folijs lauri, bethonica, vel similib. vel ab odore alicuius rei, vel ab externa frigiditate naribus inspirata, vel ab aspectu radiorum solis, vel comestione sinap. cum aceto trito, vel similibus.

Prog.

In morbis exitialibus, (teste *Hipocrate*) exceptis morbis pulmonum vel fluxu sanguinis è naribus superueniente sternutatione bonum speratur, etiam si concomitentur alia mala signa.

Vsus sternut.

In lethargia.

In expulsione foetus, & secund. in detegendis aculeis in pectore latent, in vertigine, cephalalgia, epilepsia, & expulsione alicuius rei ex aurium orificio, fortissimum præsidium sternutatio.

Modus administrand.

Conuenit ægrotos supinos, & sursum versus recumbere.

Vtrum

• Vtrum à causa interna, vel externa facile dignoscitur, quia si aliqua causa externa procreet, satis manifestè apparebit, nulla talis sit, ab interna provenire conijciendum est.

Signa.

Si ab interna causa oriatur morbus, (secundum opinionem medicorū, aut euacuandum aut refrigerandum est caput, vel membrum mandans, vel vtrumq; hoc autem præsentī medico diuidicandum relinquitur.

Curatio.

Sunt qui scribunt multos ante hac obiisse & spiritū ratione huius morbi efflasse, medicis non obstant. pro viribus operant. vnde inualuit consuetudo apud christianos vt sternutanti benè præcentur, at maiori ex parte (vt aliqui volunt) retentio spiritus, naribus apprehensis per aliquod spatium compescet, nec non melantium aridum in linteo ligatum, inter manus fricatum, & per odoratum attractum.

Si verò prouocetur sternutamentū, ex euphorbio, veratro, castorio, vel sinap. per odorem panis siue opij celerrimè sedabitur.

Anno domini 1587. ancilla quædam pauperissima nominata *Elizabetha James*, derepentè sine aliqua externa occasione sæpissimè, & vehementissimè sternutavit per totam ferè diem, ita vt omnes adstantes eam morituram crederent sæpius enim in die in sincopem inciderat: quare ad me miserunt, & totum quod acciderat declarabant, cui hoc consilium, magno cum honore, & utilitate miseræ pauperculæ dabam.

Historia.

Primò vt fortissimè mulieres constringerent

P

dolo-

De Ægrotudinibus capitis.

dolorificis ligaturis brachia eius circa artus, & inferiores partes circa crura, & vt tenerent naribus fasciculum rutæ irroratæ in aceto, & 3 I. pilularum hieræ cum agarico deuoranda darent, & protinus cessarunt symptomata, & conualuit misera.

Deinceps proxima die, circa illud temporis punctum, in quo altero die laborare inceperat, iterum sternutare incepit, adhibito autem antedicto fasciculo citissimè cessauit, & ab eo tempore hucusq; sana viuit.

De aurium sonitu.

Cornel. cel.
lib. 6, cap. 7.

Aurium sonitus qui a vulgo medicorum, tum tinnitus tum sibilus appellatur, & ab aliquibus susurratio, est genus vitij in quo aures intra seipsas sonant, quo fit vt externum sonum imperfecte recipiant, vnde deprauatur audiendi facultas, apparet enim homini audire extrinsecum sonum, licet actu nullus fiat auri communicabilis.

Causæ,

Aut fit ratione spiritus, siue materia.

Aut ratione cerebri, quod per neruum auditorium communicat. vapores, cum superflua materia copiosissimè in eo congeratur.

Aut ex forti exercitio humidum in vapores conuertenti.

Aut ex superfluo somno, vel meridiano, caput immodice replente.

Aut ex aere frigido vapores retinente.

Aut extrinseca obstructione, vt ab apostemate in aure suppor. vnde resoluuntur multi vapores, qui aerem

aerem connaturalem mouent : vel ab humoribus siue cerumine, in auribus contentis.

Vel ratione stomachi, stāte repletione nauſcatiua.

Vel ratione matricis, aut aliorum membrorum, habentium colligantiam cum auribus.

Vel ratione alicuius euacuationis retentæ.

Vel ob imbecillitatem, vt in ijs qui à morbo se Auicen,
recolligunt.

Vel ex percussione siue casu.

Vel ex febre, vt in principio paroxifsimorum siue crisiū aliquando accidit ratione commotionis materiæ.

Vel è fame, siue ieiunij tollerantia, calore scilicet conuerso circa humiditatem, & eam in vapores conuertentem.

Vel ob sensus acrimoniam, quia omnes motus qui à virtute mediocri non possunt percipi, à forti virtute comprehenduntur.

Vel è materia viscosa, in quam agit calor debilis, vnde inflatur, sed difflare propter debilem calorem nequit.

Vel ab externo aere, per os & nares attract. meatum auditorium ingrediente, vt mutetur in substantiam calidi innati, quiq; ob nerui expansi intemperaturam mutari nequit : vnde circumuertitur, inter spatium nerui expansi, & timpani, neq; efflare potest, vbi percussus ab oisibus adiacentibus sonitum facit. Vel ab ira.

Si fit ratione spiritus, siue materia, tunc secundū aliquos sentitur sonitus tanquam venti flantis, & subito remouetur, spatioq; interposito reuertitur

Signa.

De Ægritudinibus capitis.

sine grauitate tamen.

Si ratione superfluæ materiæ in cerebro, aderit sonitus ferè perpetuus cum grauitate, & alijs superfluitatum indicatijs.

Si verò ex forti	{	Exercitio,	{	Fame,
		Externo aere,		percussio-
		Somno superfluo,		ne, casu,
		aut merid. febre.		vel ira.

Causæ præcedentes satis manifestè morbi materiam, & originem demonstrant.

Si ab externa obstructione, vt exempli gratia, ab apostemate in aure suppur. adsunt signa apostemat. maturati, nempè saniei, siue puris effluxus, cū dolore, & grauitate, sonitusq; confusus erit, velut fricatio lapid. siue lignorum.

Math. li I,
cap. 33.

Si ex humoribus in aure contentis, sentitur sonitus vt aquæ currentis.

Si à cerumine, obseruabitur cum instrumento auriculari, nec tangi potest miringa.

Si fit ratione repletionis nauseatiuæ stomachi, interpolatus est, & præcessit aut crapula, aut ebrietas.

Si ratione matricis, tunc aut quia supprimuntur menstrua, aut immoderate fluxerunt, ob quam causam cognosco generosam nunc viuentem grauius audire.

Si ob imbecillitatem, præcesserunt morbi.

Arcul. in 9.
lib. alm. ca 37.

Si ob sensus acrimoniã, tunc fit aut ex latitudine foraminis, aut paucitate tortuosit. vel à tenuitate miringæ

miringæ, vel a superflua humid. ex siccatione: & hæc dignoscuntur partim per aspectum in aurem, et partim quia apparet nulla alia causa præter naturalis, sed præcipuè quia auditus magis læditur a fortibus sonis.

Si verò a materia viscosa, non solùm vniuersa præcedens victus ratio multum conducet ad inueniendam causam, quin etiam paulatim congregatur morbus, et percipitur grauitas.

Sonitus inueteratus difficillimè aut nunquam curatur, recens verò vel ex causa primitiua sæpius. Prog.

In primis animaduertendum est, num morbus veniat, vel $\left. \begin{array}{l} \text{capitis} \\ \text{totius corporis} \end{array} \right\} \text{vitio.}$ Curatio.

Deinde vtrum a $\left. \begin{array}{l} \text{naturali vel} \\ \text{præternaturali} \end{array} \right\} \text{causa}$

pendeat morbus, vt exempli gratia, vtrum materia viscosa aut crasso vapore in capite contento: vel ab apostemate in ipsis auribus: vel a mala compositione naturali, vt in nimia latitudine foraminis, vel non debita tortuositate, vel densitate timpani.

Si verò per simpathiam totius corporis, vtrum ratione ventriculi, hepatis, et totius ambitus venarum.

Si enim morbus pendeat a crassa & viscosa materia, euacuandum est corpus pilulis cochij, pilulis arabicis et similibus. Deinceps multum conducent sternutatoria si quotidie ieiuno stomacho admittentur

De Ægritudinibus capitis.

nistrentur.

Sternutatorij formula.

Rx. brodij pulli ʒi. succi blitis ʒiij. aquæ maiora-
næ ʒij. olei amigd. dulcium ʒj. misce.

Postea verò auribus ipsis pharmacà admouerè,
aut in forma saccellorum, aut in forma vaporum,
vt exempli gratia. Rx. vini albi lib. j. in qua imponan-
tur folia absinthij, sampsuchi, pulegij, hissopi, bul-
liant in vase diligentissimè clauso, et bis indies re-
cipiet ægrotus vaporem per embotum siue arundi-
nem.

Vel Rx. bethonicæ, sampsuchi, absinthij, et flo-
rum chamomeli, ana : imponantur omnia in sac-
cello, qui calefactus, auribus applicetur : sequens
etiam medicamentum multum profecisse vidi. Rx.
absinthium viride, imponatur in medio panis, et in
furno coquatur, vsque ad perfectam cocturam :
deinde diuisus panis applicetur æqualiter vtrisque
auribus, dum euaporare desinit, adhibito autem
aliquo ex antedictis medicamentis, plurimum va-
let medicamentum sequens, ab *Auicenna* laudatū,
& per me ipsum sæpius probatum, si in aurem im-
ponatur. Rx. gariofilli, seminis porri, ana ʒβ. mus-
ci gran. iij. post impositionem autem huius me-
dicamenti, obturentur aures bombace muscato.

Aliqui etiam laudant oleum amigdalarum, in
quo incoquitur allium.

Aliqui laudant oleum rutæ, siue aneth. cum gra-
nis duobus castorei siue euphorbij.

Accepi etiam a fide digno, vxorem suam ab in-
ueterato sonitu curatam fuisse postea quàm multa
medica-

medicamenta frustra tentasset, sequenti medicamento, scilicet per impositionem grani vnus allij demersi in melle in oppositam aurem.

Si verò ab ascensu vaporum oriatur sibilus ventriculo frigidior existente, hepate verò calidior, purgandum est corpus hoc vel simili medicamento.

R. sirupi rosarum solutiui cum agarico ꝑiiij. decoctionis cordialis in qua steterint per noctem ꝑiiij. sennæ ꝑ. misce pro lenitiuo.

Deinceps duabus sequent. sirup. (vt exempli gratia, R. sirupi de absinthio mellis rosati, ana ꝑi. aquæ cichorei ꝑ. 4.) venam iecorariam dextri brachij aperirem, & duabus diebus sequentibus, cum antedicta potione continuarem: tertio autem die hoc medicamentum darem. R. rhab. ꝑ. 2. agarici ꝑ. 1. sennæ ꝑ. 1. infundatur in aqua endiuixæ huius infusionis ꝑ. 3. adderem sirupi rosati solutiui ꝑ. 3.

Postea verò sternutatorijs & topicis vterer, prout antea enarratur.

Si verò ratione febrium proueniat morbus cessante febre, vt plurimum sedatur tinnitus atq; ideo interturbandus non est.

Gal.
Paul.

Si sit ob imbecillitatem, vt in conualescentibus, vtendum est restauratiuis ablaturisq; auris cum decoctione absinthij.

Si ab apostemate, in orificio aurium curetur in hunc modum.

Primò ad sedandum dolorem, instilletur oleum è vitellis ouorū, tepidū tamen, illud enim oleū non solum

De ægritudinibus capitis.

solum dolorem lenit, sed et apertionem accelerat, quod meo iudicio securius est, propter præseruationem auditus & cerebri, quàm insensibiliter resoluere, quia auris est membrum quod inferuit ad expellendum superfluitates cerebri; festinanda igitur est maturatio cum mollificatiuis, & maturatiuis, intra aurem positis, et cum implastro ex mucilagine maluæ, altheæ, fænugreci, seminis lini, & decocti meliloti, cum butiro pingui supra aurem adhibito: iaceatq; ægrotus super partem ægram, aliquoties sternutando, & nares comprimendo, vel tussiendo: et cum maturum sit apostema, si extrinsecus sit perceptibile, leuiter perforetur idoneo instrumento, rupto verò apostemate, abstergatur vlcus, cum stilo, in cuius extremitate apponitur pannus lineus in aqua mellis madefactus vel si opus sit, iniiciatur in aurem, cum siringia hydromel, vel vinum mellitum ter vel quater in die, vel in materia valdè viscosa, oximel simplex, vel scilliticum. Ulcere verò sufficienter absterfo, si opus sit sarcoticis, vtere mirrha et aloë tritis cum vino & melle, et intra distillatis, et cum elichnio, ad cicatrizandum autem nihil melius quàm balsamus martis sine corrosiuis factus.

Notandum autem est, dum hæc agantur corpus euacuandum esse, & per medicamenta, & venæ sectionem, & dietam attenuantem præscribendam esse.

Si verò ab ira, vitentur accidentia animi molesta, quæ præcipitant materias ad caput.

Si ex percussione siue casu, confortandæ sunt aures

aures; sed vix curatur si fortissima sit causa.

Si a fame, euitandum est ieiunium.

Si a flatibus, qui fomentum non habent a materia viscosa, applicetur sacculus ex millio calefacto, sale, floribus chamomillæ, anthei, et modico furfuris, et intra aurem imponetur parum olei rutæ, cum granis duobus musci.

Si ob acuitatem sensus, quæ fit a causa naturali, ut a latitudine foraminis, vel ex simili causa, nunquam curatur morbus: si ab exsiccatione humiditatis instillandum est oleum violarum, vel aliquod simile, ad obtundendum auditum.

De surditate & graui
auditu.

Surditas est functio præternaturalis, dependens à frustratione auditus.

Surdit. descrip.

Multæ et diuersæ sunt causæ surditatis, præcipuè autè duæ, id est, aut ipsa virtus, aut instrumentum.

Causæ.

Si oriatur surditas vitio virtutis, tunc fit aut propter defectum spiritus animalis communis, aut propter defectum spiritus proportionati auditui.

Si verò vitio instrumentorum proficiscatur, tunc aut propter nerui auditorij obstructionem, siue densitatem, siue intemperiem frigidam, vnde virtus liberè radios suos emittere nequeat.

Aut propter tympani vitium, id est aut propter malâ cõformationē, nempe naturalē densitatē, aut acquisitam nempe per humiditatem, siue pituitam, vnde secundum magis et minus diminuitur audi-

tus

Q

De Ægritudinibus capitis.

tus.

Arnald.

Aut ab aliqua externa obstructione, vt in præcedenti capit. satis declaratum est.

Aut ex vermibus in auribus natis.

Aut a bilioso humore ad superiora euaporante.

Signa.

Si vitio virtutis communis accidat grauis auditus, patiuntur & alij sensus, vna enim est virtus omnium.

Si vitio virtutis determinatæ, propter angustiam transitus in neruo, tunc subito deprauatur auditus, sine tinnitu, sibilo, vel similibus.

Si ob intemperiem, pedetentim augetur.

Si vitio timpani, interiùs percipitur somnus, exteriùs verò nullus.

Prog.

Si vitio virtutis communis proficiscatur surditas difficillimè curatur.

Si ob obstructionem, siue densitatem, in neruo auditorio, nunquam curatur, scribant quicquid volunt authores, neruus enim per angustos meatus progreditur, vt nullum medicamentum illuc perducì possit, cum malū aliquantulū inueteratum sit.

Si verò vitio timpani a viscositate humorum oriatur surditas, remanet aliqua spes.

Hip.

Gal.

Cura.

Si a bile fluente, alio sanatur morbus.

Si à vermibus, benè sperandum est.

Si vitio virtutis communis lædatur auditus, insistendū est in victu copiam spirituum procreante.

Si ab obstructione, siue densitate nerui, nihil profecturum scio.

Si a vermibus, videndū primò est num viui sint an mortui, si viui, injiciendum est laccum saccharo,

&

et inclinetur caput super aurem, aliquando enim egredientur, sin contra, interficiendi sunt succo absinthij, vel porri, vel cum suffumigatione seminis porri, & terebinthinæ per canulam intra aurem, clauso vase: deinde prouocetur sternutamentum naribus clausis.

Siverò e materia viscosa timpano adherente, siue ab vlla alia externa causa, recurrendum est ad prædictum capitulum, vbi omnia particulatim describuntur.

Hoc autem in hoc loco, notandum esse necessarium duco, nihil vtilius administrari in hoc morbo, quàm oleum picis, cum tantundem olei amigdarum amarum, corpore in primis secundum artem exquisitè purgato, si proficiscatur a materia crassa, siue a crassis vaporibus, vt ego ipse in me ipsam sæpius probaui: ita tamen vt aures post impositionem huius medicamenti obturentur cum bombace moschato.

De Lippitudine.

Lippitudo, siue *ophthalmia* nihil aliud est, teste Gal. 4. de compositione medicament. secundum loca & lib. de differentijs morborum, quàm inflammatio tunicæ, os capitis, & caluariam ambientis, a medicis coniunctiuæ appellatæ.

Dolor cum rubro colore adnatæ tunicæ, ita vt aliquando in tumorem atollatur, lacrimæq; ex oculis refudant.

Causæ huius morbi sunt, &

§ internæ
 & externæ

Signa.
 Lippit.

Causæ.

Q 2

Internæ

De aegritudinibus capitis.

Internæ vt plenitudo totius corporis, ob quam ipsa agnata tunica repleta distenditur.

Aut acrimonia erodens, humorum influentium.

Aut crassi succi.

Aut spiritus flatuosi, teste *Gal.* 12. med. lippitudo enim est inflammatio siue phlegmon, eo modo dicta, quo generationem habet ex quavis redundante substantia.

Signa.

Tral. lib. 2. cap

Si ex plenitudine totius corporis, sanguineus humor influxerit, et dictam inflammationem concitauerit, ne dum tunica, sed et facies rubrior et humidior erit cum venis latis, et aderit sensus grauitatis, nec non pigritia ad consuetas actiones: præterea temperamentum, ætas & victus ratio attestab.

Si ex acri humore proueniat morbus, corpus apparebit vitioso humore præditum, & nõ plethoricum, lacrimæq; acres et ardentes, non solum oculorum angulos, sed etiam malas vehementer molestabunt, et exulcerabunt, ita vt ægri quasi vri videbuntur, et maiori ex parte præcessit aut tristitia aut ira, aut curæ, insolitus vsus acrium, vel similia, temperatura biliosa.

Si ex redundante pituita, aderit grauitas vehemens, caliditas parua, rubedo exigua, & similiter quæ præcesserunt, & concomitantur, pituitæ siue melancholiæ redundantiam arguent.

Si verò ex flatibus oriatur morbus, extendetur agnata tunica, adeo vt rumpi videatur, vnà cum magno dolore, sed sine feruore, rosione, vehemēti grauitate, vel lacrimis aut saltem paruis, quamuis aliquando rubea videatur.

Si verò ab externa causa originē ducat morbus, ab ægrotorum

ægrotorum relatu percipienda est.

Lippitudo si methodicè tractetur facilè cura-

bitur. Magna autem cura habenda est, propterea quòd multi confuse vsq; ad vitæ finem viderunt ex errore circa curationem commisso.

Prog. Hip. li. 2.

Præd. Gal. 2.

Meth. li. aph.

11. 3. apho. 17

lib. 6.

Lippientes alui profluuiio corripì bonum.

Permaneat æger in aere temperato, obscuro sine fumo, & vento cum oculo non solum morbofo sed etiam sano clauso, vnus enim commotio inquietat alterum.

victus ratio.

Dormiat ægrotus quantum potest quia per somnum quietantur omnes humores, perfecta enim est quies, & animi, & corporis: dormiatq; ægrotus capite eleuato super ceruice aut latere oculi sani, & nequaquam super oculo ægro, vt aluum lubricum habeat omnibus modis conetur, ne se exerceat, ne loquatur: vitet omnia animi accidentia, sit dieta tenuissima & frigida, vnde cibum minuat, imo coenam aliquando omittat à vino, rebus dulcibus & carne per totum morbi tempus absteat, ab euaporantib. caueat, sicut aceto, & simil. hæc dico in cura generali, & methodica secus autem aliquando in cura coacta.

Præordinato regimine victus vt antea dicitur.

Curatio.

Si sanguis peccet, vt causa principalis quemadmodum in lippitudine sanguinea, euacuandus est sanguis, teste *Auicenna*, vsque ad timorem lypothimix.

Si verò peccet sanguis vt causa adiuuans, detrahendus etiam est, sed parciùs.

Q 3

Si

De Ægritudinibus capitis.

Si verò moleſtet vt cauſa ſine qua non, ſecanda etiam eſt ſed moderatè.

Sed è quo latere aperienda ſit vena, dubitarunt aliqui.

De quo dubio ſecundùm mediocritatem ingenij mei, ſententiam meam proferam.

Si igitur intentio medici ſit, materiam iam fluxam euacuare, aperiatur cephalica eiſdem lateris: ſi materiã fluentẽ diuertere, oppoſiti lateris ſecetur vena: ſed præter flebotomo, iam multùm cõducit, ventofas ſub occipite affigere, & materiam per ventris ſolutionem diminuerẽ, in bilioſa materia cum decoctione fruictuũ mannae, & elect. de ſucco roſarum immixta ſiue craſſa cum pilulis ſine quibus eſſe nolo, pilulis affaieret, cochijs, vel ſimilib. ſecũdum iudicium præſentis medici.

Corpore in hunc modum exquisitè euacuato, applicanda ſunt emplaſtra repercuffiua fronti & temporibus, ex aqua roſarum, aqua ſolani, aceto, albuminibus ouorum cum bolo armenio, ſanguine draconis, terra ſigillat. & ſimilibus, intrã oculũ autẽ niſi maxima vrgenti neceſſitate per vnũ aut alterũ diem nullum repercuffiuũ imponerem ſed nuchas panis in aqua roſarum infuſas, vel poma cocta in aqua roſarum poſtea vtro vere ſequenti collirio. R. tutiæ præparatæ, ʒ i. aquæ roſarum albarũ ʒ 2. albumen vnus oui cocti, aquæ plant. ʒ i. ſtent omnia in infuſione per ſpatiũ 24. horarum, deinde cũ occaſio poſtulat. R. huius infuſionis coclearia duo lactis muliebris coclearium vnũ. miſce, & tepidè inſtilletur intrã aurẽ, remoueatũq; ſingulis tribus horis,

horis, absterfo prius oculo, si opus sit.

Sunt autem qui prima facie videntur affirmare medicinas intrà oculos actu frigidas imponendas esse, sed melior opinio, vt mihi videtur, & vt experientia omnium artium magistra docet, hæc dicta doctissimorum virorum intelligenda esse & vera esse in conseruanda sanitate oculi sed minime in curatione: sed ad propositum.

Mesues, Ar.
cul. & alii.

Post quatuor dies si causa postulet, vtile etiam est vti siest. alb. rhasis sine opio & sarcocolla cum aqua rosarum, & lacte mulieris pituitosæ, post septimū verò cum sarcocolla, & aqua feniculi, imo in vehementissimo dolore vti possumus cum opio in ipso principio: sed quia interdum accidentia & virtutis imbecillitas curationis ordinem præuaricat, ideo omnia referenda sunt ad iudiciam præsentis medici.

Sed si ophthalmia veniat à causa externa, vt à percussione, corpore vt antea ordinato desuper oculum applicandum est albumen ouï conquassat. cū aqua rosarum, & intra oculū imponendus est sanguis columbinus tepidus, vel gutta vna siue altera mellis clarificati vel sacchar cand.

In alijs verò, ex causa primitiua cum contrarijs applicitis remoueb. Vt exempli gratia, si ob radios solares vel lunares ne egrediatur foras. Si propter esum euaporantium, vt cæparum vel simil. abstineant ab his.

Si à nimia vini potione, à vino abstineant.

Sed obijciat forsā aliquis Hypocratem enumerasse vini potionem inter medicamenta lippitudi-

De Ægritudinibus capitis.

tudini accomodata, sed quando, & in quo casu bibendum est, dilucidè exponit *Gal.aphor. 31. sexti libri*, ideo illuc recurre.

De Cataracta siue suffusione.

Cataractæ
descrip.

Cataracta est effusio humorum concrecentium inter vberem siue papillam, & corneam tunicam qua obstruitur rhagoidis foramen.

Sed de loco cataractæ multum discordes fuere authores, vt patet per Azarab. Haliab. Albuc. & alios, sed hæc vt videtur est melior opinio.

Causæ.

Humor inutilis superabundans, vel vapor ab inferior. qui receptus in caput et ibi incrassatus transit in excrementum, duplex igitur causa huius morbi, vna quæ prouenit essentialiter à capite.

Altera à vaporibus sursum elatis ab inferioribus partibus.

Signa.

Quando confirmatur morbus satis manifestè apparet per impedimentum visus.

In principio verò multæ apparent hallucinationes ante oculum, & similia.

Si primariò accidat, perpetuus est morbus, & in vno oculo incipit.

Si per sympathiam vterq; oculus æqualiter afficietur, & symptomata visionis intermittunt, nam dum male concoquit ventriculus apparent visiones, cum bene concoquit, nequaquam.

Curatio.

Si cataracta confirmata sit, non curatur nisi per manualem operationem, cuius descriptionem qui cupit, legat *Pauli*, lib. 6. cap. 12. vnà cum Arculano
hi

hi enim dilucidè demonstrant operandi viã, & describunt instrumenta.

Curatio verò cataractæ non confirmatæ hisce remedijs absoluitur.

In primis purgato corpore secundum necessitatem causæ, adhibenda sunt alia remedia in hunc modum.

R. Sem. feniculi, anisorum ana, ʒ ʒ. euphrasiæ, ^{Mont.} verbenæ, rosarum siccarum ana, m. ʒ. chelidoniæ, m. i. rutæ, m. i. β. bulliant ad medietatem & facta diligenti expressione, fiat sirupus, huius accipe ʒ 2. aquæ eufragiæ, & feniculi ana, ʒ i β. vtere vsque ad finem sirupi, & dum hæc aguntur imponantur intra oculum aliquot ex sequentibus medicamentis.

R. Urinam pueri impubis, ad placitum seruetur in vase idoneo per spatium octo aut decem dierum, deinde euaporetur secundum artem, huius accipe salis ʒ 2. musci ʒ β. & parum huius pulueris imponatur bis in die naturali in oculo, vel

Verbenæ,		
R. Rutæ,	{ Bethonica,	{ ana, m. 8.
Chelidoniæ,	{ Saluiæ,	{
Rosarum,	{ Sileris mont.	{ ana, m. i.
Euphragiæ,	{ Pulegij.	{
Feniculi.		

Distillantur post digestionem in balneo, & in sole insoletur per mensem.

R

Vel

De Ægri tudinibus capitis.

Vel, R. 3 oua recentia, imponantur in ollam optimè clausam cum aceto fortissimo, colloce- tur subter terram per spatium trium dierum postea separetur acetum, & recens infundatur, & tribus diebus interpositis iterum renouetur acetum, & sic vsque ad nouem dies progredien- dum est, hoc facto pungantur acu oua prædicta, & exhibit aqua clara quæ reposita in vitro optimè obturato sæpe intra oculum affectum instillan- da est.

Si verò periculum sit suffusionis sed nulla ad- huc apparet, euacuato corpore instilletur parum sequentis medicamenti.

R. mellis optimi lib. 1. piperis rotundi ʒ ʒ. digerantur per sex dies, in balneo tepido distil- lentur, & ad vsum referuentur.

Victus ratio

Caueat ægrotus ab aere nocturno, & à frigi- ditate capitis, vitet euaporantia ad caput, lactici- nia, legumina, & pisces & præcipuè barbones, & cancos qui à proprietate (teste Montano) nocent oculis.

A vino dulci abstineat, & det operam vt al- num leuem habeat: pilulis etiam de hyera Galeni semel in septimana vtetur.

De

De debilitate visus.

Tripliciter læditur visus, scilicet, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Diminutè,} \\ \text{Corruptè,} \\ \text{Ablatè.} \end{array} \right.$ Arc.

Quæ species subdiuiduntur.

Aliqui enim malè vident de propè, & bene de longè, quia spiritus visiui sunt crassiores, atq; ideo magis illustrantur per aerem. Mont, Clxxxv

Aliqui verò è contra malè de longè, & bene de prope vident, quod fit vel ratione organi vel ratione spirituum, vel ratione consuetudinis.

Ratione organi, aut, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Propter eminentiã oculorũ} \\ \text{Immoderatam nigredinem} \\ \text{oculorum.} \end{array} \right.$

Ratione spiritus, aut propter $\left\{ \begin{array}{l} \text{Subtilitatem,} \\ \text{Paucitatem.} \end{array} \right.$

Ratione consuetudinis, vt in literatis.

Quidam verò de propè, & longè malè vident, Vt illi qui paucos, obscuros, nimis grossos aut Arc, subtiles spiritus habent.

Aliqui etiam cum incipiunt bene vident, at postea diminutè, hi autem paucos & crassos spiritus habent, qui nõ possunt ad longum tempus diffundi siue dilatari.

De Ægrotudinibus capitis.

Aliqui etiam res albas & lucidas bene, nigras malè vident, & bene in claro, male autem in obscuro, vt illi qui crassos et obscuros habens spiritus.

Aliqui sunt, qui non possunt videre nisi semiclaudent oculos, vt qui claros habent spiritus.

Aliqui autem putant se videre duo, quando vnum solummodò obijcitur: vt ego ipse in generoso quodam cognomine Hungat vidi, quod contingit aut ex inordinato motu spirituum deferentium simulacrum rei visæ vt in ebrijs, iratis, aut in his quibus contusum est caput.

Aut ex parte humiditatis, seu vaporis separantis spiritum visibilem in duas partes, et hæc separatio potest esse aut ante cristallinam, aut in cristallina, aut post ipsam.

Aut quia vnus oculus magis contrahitur quàm alter, vnde propter breuitatem viæ citius defertur rei visæ proportio ad sensum communem per vnũ quàm alterum neruum, et sic prima proportione non corrupta subsequitur secunda.

Aut propter spasmus neruorum, quia non vniuntur.

Aut ex oculi contorsione vel similibus, causæ verò ablatae visionis, aut in ipso oculo, vt in præcedentibus capitibus declaratur, aut in obstructione neruorum opticorum referendæ sunt.

Sed quia oculus aliquando patitur per essentiã capitis, aliquando per consensum stomachi, et aliarum partium: aliquid de signis & differentijs dicam.

Si visus patiatur primario à capite secundum plurimum non solum visus sed omnis sensus læditur.

Si ab obstructione neruorum opticoꝝ lædatur visio, hoc modo dignoscitur, quia si vnus oculus claudetur dilatabitur immediatè pupilla alterius, sin minus contra.

Præterea vbi caput tanquã causa principalis peccat, aut præcesserunt vel adsunt dispositiones maximè in anteriori parte.

Si propter sympathiam indicatur, vt duobus præcedentibus capitulis dictum est, ideo superfluum recensere.

Aqua excellentissima & à me sæpius probata ad renouandam visionem diminutam.

R. Tutia præparata ʒ ʒ. } Aquæ rosatæ,
Aloe epaticæ, } Vini albi ana,
Sacchari albi ana ʒ 2. } ʒ 6.

Misce omnia, & reponantur in vase vitreato optimè obturato, & collocetur in sole per spatium mensis, & de hac aqua mane & sero imponatur gutta vna siue altera.

Sæpius etiam expertus sum aquam ex hepate hircino cum reliquis ingred. à *Iohanne de Vigo*, descriptam multum profuisse.

Sed hoc notandum est, nullas harum aquarum adhibendas esse, vbi diminutio visus pendeat à plenitudine corporis siue crassitiæ spirituum ratione pituitæ vel simil. nisi corpus diligentissimè euacuetur secundum iudicium præsentis medici.

De agritudinibus capitis.

De lacrimis oculorum.

Morbus de quo hoc in loco tractaturus sum, est vbertas humiditatis aquosæ, quasi continua circa oculos, imò sæpius cum fluxu lacrimarum extra oculos.

Causa duplex, primitiua et materialis.

A primitiua verò oritur, vt ab omni causa rarefaciente, liquefaciente et debilitante contentiuam musculorum in oculorum angulis, vnde dilatatis poris, fluit humiditas per oculū, potest etiam constrictio cerebri esse causa lacrimarum, ex occurenti frigiditate, vnde maior humiditas, quàm pro oculi conseruatione conuenit, per eosdem meatus defluit.

Aliquando etiam a carnositatis abscissione, in oculorum angulo.

A causa materiali, id est, aut ob debilitatem contentiuæ, scilicet illius carnis, aut humiditatem siue debilitatem cerebri.

Prog. Lacrimæ ex causa primitiua, præterquam ex abscissione carnis lacrimalis curabilis est.

Signa. Signa causarum primitiuarum manifesta sunt, signa debilitatis, contentiuæ vel humiditatis habentur ex priuatione et positione causarum corporaliū.

Curatio. Purgetur corpus, et caput, vt in antedictis capitulis dictum est, et applicentur restrictoria circa anteriorem partem capitis, in hunc vel similem modum facta.

℞. gum. dragaganth. ʒi. dissolue in sufficienti quãtitate

titate aquæ rosarū, in dissolutione imponantur bo-
li armeni ℥i. calcis de testibus ouorum ℥. 3. fiat
mixtura.

Intra oculos autem imponatur aliquod ex se-
quentibus.

Rx. aloem puluerisatam, suspendatur in aqua ro-
sarum.

Vel Rx. tutiæ præparatæ, corticum ouorum præ-
paratorum, aloes optimæ, ana ℥i. inuoluantur in
panno lineo, et fiat pila, infundatur in aqua fenicu-
li suspensa cum filo, postea sæpe exprimatur ea pila
in oculos.

Si verò fluxus fiat per internas venas oportet tum
inedia, tum frequenti purgatione humores exic-
care, roborandumque est cerebrum, et per interiùs
et per exterius.

De dentium dolore.

Dentes afficiuntur pulsante dolore, teste Gal.

Causa autem aliquando existit in ipso dente, ali-
quando in neruo qui ad dentium radices peruenit Gal. lib. 5,
a tertio pari neruorum cerebri, aliquando in ipsa
gingiua sibi adherente.

Causæ verò aliquando externæ, aliquando in-
ternæ. Causæ.

Externæ, vt ex occurſu aeris frigidi repentinè
imprimētis, vel ex comestione acetosorum.

Aliquando etiam fit dolor ex introitu alicuius
rei inter dentem et dentem, vt ex frusto squammæ
piscis vel simil.

Ab

De Ægritudinibus capitis.

Ab interna verò causa vt ab humoris affluxu qui vel gingiuas inflammat, vel radices dentium infestat, vel a vermibus.

Prog.

Dolor dentium ratione symptomatum est maioris momenti, quàm dolor capitis, teste *Gal. lib.*

I. 2. 707.

Signa.

Quoad signa differentiarū a loco affecto oportet cognoscere an sit dolor in gingiuis vel in neruis dentium.

Si enim dolor sit in gingiuis, aderunt signa inflammatae gingiuae, et dum comprimuntur gingiuae digitis, intensior reddetur dolor, si verò dolor sit in neruo, contra fiet et dolor sentietur profundus.

Curacio.

Si a vermibus, percipietur quaedam titillatio circa dentem, & perforatus est.

Duplex est curatio, vna quæ remouet causam vnā cum morbo, alia quæ mitigat dolorem.

Ad remouendam causam necessarium est vti euacuatione corporis, & per venæ sectionem, & per pharmaca secundum diuersitatem causarum, & iudicium præsentis medici.

Ad mitigandum autem dolorem aliqua remedia approbata describam.

Si dolor veniat ab humore, hisce remedijs vtetur ægrotus: imponat primò parum mastich. super corium, vel aliquod simile emplast. cum pistello calido, ad locum consuetum, supra oculum eiusdem lateris acerbius dolentis, deindè accipiat ℥i. aquæ solani somniferi, in qua distilletur oleum vitrioli, tantum quantum valet ad reddendam prædictam

dictam aquam acidam, & cum hoc obliniatur locus dolens, vel utetur sequenti omnium probatissimo. R. senecionis q. vis: tundatur & exprimatur succus, deinde recipe tantum panem manducatum, ut pars oris acerbius dolentis villo modo recipere possit, et impone succum prædictæ herbæ in aure eiusdem lateris, et iaceat ægrotus super illud latus, os apertum tenens, unde humor abundè exhibit, & cum panis incipiet ingentissimè humectari expuatur, et sumatur alius: neq; potest esse aliquis tantus dolor quin huic medicamento cædet.

Si verò dolor ratione vermis fuerit, fiat suffumigin. ex semine cepæ, & porrorum cum semine hiosquiami, & educetur vermis.

De mobilitate dentium.

Mobiles fiunt dentes triplicem ob causam, id est, aut ob defectum alimenti, aut ob nimiam nerui humiditatem, aut ob vitiosos succos.

Ob defectum alimenti, ut in senibus.

Ob nerui humiditatem, ut in magnis distillationibus quæ substernuntur radicibus dentium.

Ob vitiosos succos, ut in morbo gallico.

Dentium mobilitas in senibus non curatur.

Si dentes ab humiditate mobiles fiant, adstringentibus confirmabuntur.

Si ob vitiosos succos, ut in morbo gallico, in primis remouendus est morbus, deinde girgiuæ iterum renascentur.

De Ægritudinibus capitis.

Ad dealbandos & conseruandos dentes.

Primò vitètur corruptiones cibi et potus in stomacho, nec non cibaria grossa, viscosa, dulcia, & quæ ad frangendum sunt dura, et omnia stupefacientia, neq; comedat aliquis res vehementis frigoris post assumptionem calidi, neq; vehementer calida post frigidi assumptionem: præterea vitentur res dentibus ex proprietate nocentibus, vt sunt porri, mundificentur dentes semper a cibo, deinde lauetur os cum vino.

Ad dealbandos verò dentes, optimè inseruit aqua Fiorauanti, ex sale, gemma, sulphure, margaritis, borace, & aceto distillato fabricata, vel radix bismaluaè diligentissimè mundata, & in partes longas diuisa, et in aqua, sale, & allumine, cocta cum paruo ireos: deinde in furno exiccata, cum qua fricentur et purgentur dentes.

De ornatu mulierum.

Quoniam multæ mulieres desiderant miris & multis modis faciem suam pulcherrimam reddere, vt gratiam etiam cum illis conciliem, optima aliquot experimenta describam, & sic finem huius opusculi faciam.

Deturpatur facies aliquarum mulierum, aut propter retenta menstrua, aut propter fumum sanguinis incensi, vel humoris melâcholicî, aut propter ardorem solis.

Si

Si igitur causafit humor melancholicus, euacuetur, vt in capitulo de melancholia demonstratur.

Si propter fumum sanguinis incensi, fiat minutio de cephalica, & mundificetur sanguis cum rebus appropriatis, videlicet cum decoctione, vel potius succo fumiterræ & simil. deinde ad mundificandam faciem vtantur, hoc vnguento ab Arnaldo descripto, & à me sæpius probato. R. succi maliterræ, succi ireos, succi cucum. agrestis, succi brionix, succi matrissilux ana, lib. 1. mellis despumat. ʒ 5. armon. al. ʒ. 3. capitelli fortissimi lib. 1. bulliant, hæc omnia simul vsque ad succorum consumptionem, & cum ferè coctæ fuerint adde fel bouinum, & puluerem specierum sequent. superasperge.

R. ovis stepiæ, zing. hermod, aristoch. long. & rotund. lentic. bor. arm. cryfalli, femulæ gran. tinct. tragagant. entali, & dentali, belliculi, sem. sinapi al. omnium puluerif. ana, ʒ 2. fiat vnguentum de quo facies sero inungatur quia potentissimum est ad omnia prædicta, prius tamen lauari debet facies cum aqua rosar. Sed quia aliquæ dominæ desiderant facies pulcherrimas reddere, ideo in earum gratiam secretum omnium aliorum secretissimum reuelabo. Comburatur superficies alba cornu cerui proiecto nigro quod est intus, & puluerifetur, & fiat cerusa vt ars præcipit huius cerusæ. R. ʒ 2. cerussæ de riso, ʒ 6. misceantur cum pauc. borace, & diluantur cum aqua rosarum, vel potius cum aqua albuminum ouo-

De aegritudinibus capitis.

rum, & lauetur facies sero & mane, deinde interpo-
sita dimidia parte horæ abstergetur facies cum a-
qua auenæ, deinde madefac subtilissimum pan-
num lineum in dissolutione talc. & leuiter fri-
cetur facies. Qui verò non habent talchi disso-
lutionem, à me habebunt, & hic omnium
aliorum præstantissimus fucus est
pro magnis domi-
nabùs.

FINIS.

ELENCHVS AVTHO-

rum qui in isto opusculo, de capitis præ-
cipuis affectibus, citantur.

Ætius.	Fiorauant.
Alexander.	Galenus.
Trallianus.	Hipocrates.
Andernacus.	Iohannes Baptista.
Altimarus.	Montanus.
Arculanus.	Iohannes Langius.
Aristoteles.	Marellus Empiricus.
Auerrhoes.	Mattheus de gradi.
Auicenna.	Nicholaus Massa.
Areteus.	Oribasius.
Actuarius.	Paracelses.
Arnaldus de villa noua.	Paulus Ægineta.
Azarau.	Rufus Ephesius.
Albucasis.	Rhases.
Auenzoar.	Rondeletius.
Cassius.	Scribonius Largus.
Cornelius Celsus.	Trincauelius.
Capiuaccius.	Vigo.
Dioscorides.	
Erastus.	
Fernelius.	

Index.

<i>Alopecia.</i>	1	<i>Incubus.</i>	30.b
<i>Apoplexia.</i>	25	<i>Lethargia.</i>	22.b
<i>Caluitium.</i>	2	<i>Lachrimarum effusio.</i>	30
<i>Coma seu cataphora.</i>	25	<i>Melancholia</i>	31
<i>Catarrhus.</i>	46.b	<i>Ophiasis.</i>	1.b
<i>Cataracta.</i>	60.b	<i>Ophthalmia.</i>	58
<i>Conuultio.</i>	39	<i>Paralifis.</i>	36
<i>Dolor capitis.</i>	5	<i>Phrenitis.</i>	27
<i>Dolor dentium.</i>	64	<i>Paraphrenitis.</i>	29.b
<i>Debilitas visus.</i>	62	<i>Sternutatio.</i>	52.3
<i>Defluuium capillorum</i>	2	<i>Tinnitus aurium siue so-</i>	
<i>Epilepsia.</i>	14.b	<i>nitus.</i>	53.b
<i>Gravis auditus.</i>	57	<i>Tremor</i>	42.b
<i>Hemorrhagia narum.</i>	44	<i>Vertigo.</i>	12.b

FINIS.

Errata.

Folio tertio, a linea 16. nisi sit infantibus, pro nisi sit in infantibus. Fol. 6. b. lin. 9. purgitiuus, propurgitiuus: Eol: 8, a, linea 9, sirupi violati, $\zeta \beta$ pro $\zeta \Gamma \beta$, & eodem folio, linea 17: rhab. electi $\zeta \gamma$, pro $\zeta \delta$. Fol. a, lin. 26. proficitur, pro perficitur. Fol. 10. a, lin. 18. cu. pro cum. Fol. 11. a, lin. 16. veniæ, pro venæ. Fol. 12. b. lin. 17. vetite, pro vetet. Fol. 14. b. lin. 9. nouum, pro nonum. Fol. 15. a. lin. 17. vel balneo, pro vel è balneo. Fol. 16. a, lin. 25. sacchare, pro saccharo. eodem, b, lin. 10. comeffialis, pro comessalis. Fol. 17. a, lin. 4. vtuntur, pro & vtuntur. Fol. 19. a, lin. 26. rorismarina, pro rorismarino, eodem, b, lin. 9. incipibat, pro incipiebat, & lin. 21. vltiorem, pro vltiore. Fol. 20. a, lin. 2. coitū, pro coitu. Fol. 21. b, lin. 4. vesticatorium, pro vesicatorium. Fol. 22. a, lin. 26. lineā, pro tinem. Fol. 23. b, a lin. 14. in aqua, pro in qua. Fol. 24. b. lin. 19. quadam, pro quædam. Fol. 25. a, lin. 6. noctit, pro noctis. Fol. 27. a, lin. 10. inferiorum, pro inferiarum. Fol. 29. b, lin. 1. supera, pro super: & lin. 2. cucurbitula, pro cucurbitula. Fol. 30. a, lin. 10. aliter, pro alter. Fol. 32. a, lin. 21. ob stomachi, pro ob os stomachi. & eodem, b, lin. 1. vide, pro vnde, & lin. 8. permissione, pro permistione. Fol. 33. b, lin. 8. tum modico, pro tum immodico. Fol. 35. a, lin. vlt. confectiois $\zeta \beta$, pro confect Hamech $\zeta \beta$. Fol. eodem b, lin. 12. Narenio, pro Nardino, & lin. eadem, aguina, pro agnina. Fol. 36. a, lin. 2. spinicia, pro spinacia. Fol. 37. b. lin. 11. miringani, pro miringas. Fol. 45. b, lin. 10. singulares, pro iugulares, & lin. 19. aliqua pro aliqui. cucurbitulam, pro cucurbitulam. Fol. 49. a, lin. 15. humanao, pro humano, & lin. 16. im mediate cibo, pro immedie a cibo. Fol. 53. a, lin. 3. sin ab interna, pro sin nulla talis sit ab interna, & lin. 16. melantium, pro melanthium. eodem, b, lin. 18. materia, pro materiæ, & lin. vlt. suppor, pro suppur. Fol. 54. a, lin. 6. retenta, pro retentæ, & lin. 29. materia, pro materiæ. Fol. 55. a, lin. 16. vtrum materia, pro vtrum a materia. Fol. 56. a, lin. 25. ablatusiq;, pro abluiturq;. Fol. 57. a, lin. 5. anthei, pro anethi. Fol. 58. a, refudant, pro resudant. Fol. 59. b, lin. 10. flebotomo iam, pro phlebotomiam, lin. 14. immixta, pro in mixta, lin. 25. vtro vere, pro vero vtere. lin. vlt. aurem, pro oculum. Fol. 60. a, lin. 10. sief, pro sief. eodem, fol. b, lin. 5. vberem, pro vuam. Fol. 62. b, lin. 3. obscurot habens, pro obscuros habent. Fol. 63. a, lin. 27. crassitia, pro crassitiæ. Fol. 65. b, lin. 6. calida, pro calidas: Fol. 66. a, lin. 17. stediæ, pro sepiæ, & lin. 18. cryfalli, pro cristalli.

1858

1614

236 yrs old

